

OD IZVORNIKA DO PRIJEVODA

14. GODIŠNJA IZLOŽBA DRUŠTVA HRVATSKIH KNJIŽEVNIH PREVODILACA

MAJA TANČIK

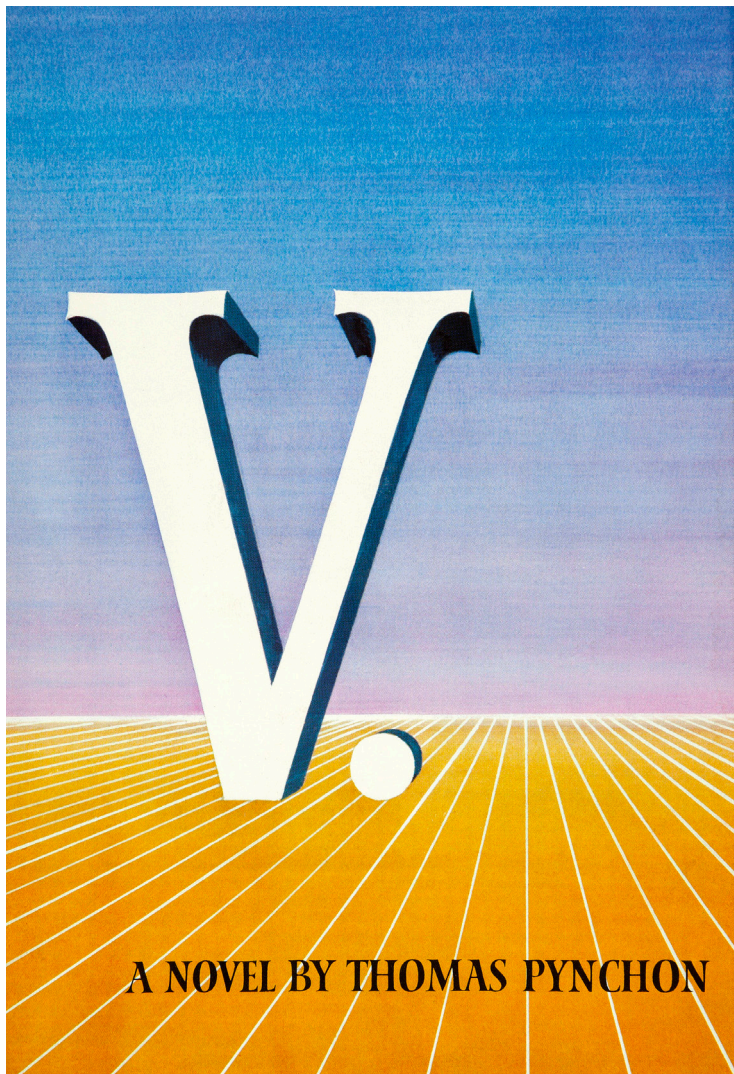
Maja Tančik rođena je 1974. u Zagrebu, ali je do rata 1992. živjela u Novom Slankamenu (Srijem). Završila je matematičku gimnaziju (MIOC), te diplomirala engleski i španjolski jezik i književnost na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Predavala je prevodenje i književnost na istom fakultetu na katedrama za anglistiku i romanistiku, prevodila filmove i serije za sve televizije te vodila Službu za prijevode HTV-a. Pisala je o hrvatskim prijevodima Shakespearea. Prevela je, između ostaloga, *Sjenu vjetra* Carlosa Ruiza Zafóna,

Skrivenu manu Thomasa Pynchona, *Tetu Juliju i piskaralo* Marija Vargasa Llose, *Drvlje oholosti* G. K. Chestertona, Sabrana djela Flannery O'Connor, *Bijes* Salmana Rushdieja, *Ubik* Philipa K. Dicka, *Izgubljen u lunaparku* Johna Bartha, *Misli...* Davida Lodgea, *Radosti i jade rada* Alaina de Bottona, *Svatkovića* Philipa Rotha, *Knjigu milosrđa* Leonarda Cohena, predavanja Orhana Pamuka, biografiju pape Franje te kompletnu strip ediciju *Princ Valiant*. Za svoje je prijevode i nagrađivana.

Thomas Pynchon: V., Vuković&Runjić, 2019.

V. je roman prvijenac američkog postmodernista Thomasa Pynchona (r. 1937), prvi put objavljen 1963. godine. Njegova radnja grana se u nekoliko priča različitih vremena i mjesta zbivanja povezanih potragom za tajanstvenom junakinjom V., koja se tumači i kao alegorija potrage za smislom povijesnih kretanja.

Maja Tančik za prijevod romana V. Thomasa Pynchona dobila je nagradu „Iso Velikanović“ Ministarstva kulture Republike Hrvatske za najbolji književni prijevod u 2019. godini.

III.

Te noći Profane je prespavao kod Prasca, blizu starog trajektnog pristaništa, i to sam. Paola se sreća s jednom od Beatrica i otišla prenoćiti kod nje, svečano obećavši da će na dočeka Nove biti Profanova pratilja.

Oko tri sata Profane se probudio na kuhinjskom podu, s glavoboljom. Noćni zrak, ledeno studen, uvlačio se ispod vrata, a izvana se čulo neko duboko i uporno režanje. – Prascu! – graknuo je Profane. – Gdje držiš aspirin. – Odgovora niotkud. Profane je oteretao do druge sobe. Prasca nije bilo. Režanje je postalo zlokobnije. Profane je prišao prozoru i ugledao Prasca kako dolje na uličici sjedi na svom motociklu i turira motor. Snijeg je padoo nalik na sićušne sjajne točkice, a uličica isijavala vlastitim neobičnim snježnim svjetlom: zaodijevala Prasca u crno-bijelo cirkusko odijelo, a stare ciglene zidove, poprašene snijegom, u neutralno sivilo. Prasc je na glavi imao pletenu mornarsku kapu, navučenu preko lica sve do vrata, pa mu je glava odzgo bila kugla sljepog crnila. Oko njega maglili su se oblaci ispušnih plinova. Profane se stresao. – Šta radiš, Prasc – zavezao je. Prasc nije odgovorio. Ta enigma ili sablasni prizor Prasca i toga Harley-Davidsona u pustoj uličici u tri ujutro najednom su Profanes bolno podijelili na Rachel, o kojoj joj htio misliti, ne noćas po čiji zimi, s glavoboljom, dok u sobi spiji snijeg.

Rachel Owlglass, jednom davno, još '54., imala je naime MG^{*}. Dar svoga dragog tatice. Nakon pokosne vožnje po kvartu oko Grand Central Stationa (gdje je tatica imao ured), te bližeg upoznavanja s telefonskim stupovima, hidrantima i pokojim pjesakom, preko ljeta ga je dovezla u Catskills[†]. Tu je mala namrgodena raskošna Rachel dimala po MG-u uzduž i poprijeko krvožeđnih krivina i okuka Državne ceste br. 17, šepirajući njegovu bahatu guziku kraj vozoza sijena, škripavih poluprikolica, starih Fordovih dvosjeda dupkom punih studentarije, malih rugoba s jež frizurama.

Profane je upravo bio napustio Mornaricu i tog je ljeta radio kao pomoćnik za salatu u *Schlozhauserovu Trocadero*, devet milja od Libertyja,

^{*} MG je nekadašnja britanska marka ekskluzivnih sportskih automobila proizvođača MG (Morris Garages, po Williamu Morrisu) Cars Company.

[†] Catskills (The Catskill Mountains) je regija sjeverno od New Yorka poznata po modernim odmaralištima, ondje je, npr., smještena radnja filma *Prizori ples*.

20

V.

ancient brick walls, dusted with snow, to neutral gray. Pig had on a knitted watch cap, pulled down over his face to the neck so that his head showed up as a sphere of dead black. Engine exhaust roiled in clouds around him. Profane shivered. “What are you doing, Pig,” he called. Pig didn’t answer. The enigma or sinister vision of Pig and that Harley-Davidson alone in an alley at three in the morning reminded Profane too suddenly of Rachel, whom he didn’t want to think about, not tonight in the bitter cold, with a headache, with snow slipping into the room.

Rachel Owlglass had owned, back in ‘54, this MG. Her Daddy’s gift. After giving it its shakedown cruise in the region around Grand Central (where Daddy’s office was), familiarizing it with telephone poles, fire hydrants and occasional pedestrians, she brought the car up to the Catskills for the summer. Here, little, sulky and voluptuous, Rachel would gee and haw this MG around Route 17’s bloodthirsty curves and cutbacks, sashaying its arrogant butt past hay wagons, growling semis, old Ford roadsters filled to capacity with crewcut, undergraduate gnomes.

Profane was just out of the Navy and working that summer as assistant salad man at Schlozhauer’s Trocadero, nine miles outside Liberty, New York. His chief was one Da Conho, a mad Brazilian who wanted to go fight Arabs in Israel. One night near the opening of the season a drunken Marine had showed up in the Fiesta Lounge or bar of the Trocadero, carrying a .30-caliber machine gun in his AWOL bag. He wasn’t too sure how he had come by the weapon exactly: Da Conho preferred to think it had been smuggled out of Parris Island piece by piece, which was how the Hagamah would do it. After a deal of arguing with the bartender, who also wanted the gun, Da Conho finally triumphed, swapping for it three artichokes and an eggplant. To the mezzezh nailed up over the vegetable reefer and the Zionist banner hanging in back of the salad table Da Conho added this prize. During the weeks that followed, when the head chef was looking the other way, Da Conho would assemble his machine gun, camouflage it with iceberg lettuce, watercress and Belgian endive, and mockstrafe the guests assembled in the dining room. “Yibble, yibble, yibble,” he would go, squinting malevolent along the sights, “got you dead center, Abdul

država New York. Šef mu je bio neki Da Conho, ljudi Brazilci koji je želio otići u Izrael, u borbu s Arapima. Jedne večeri pred početak sezone u Foajeu za fete ih baru *Trocadero* pojavio se pijani marinar, u dezerterskoj mu torbi strojica kalibra .30. Nije bio sasvim siguran kako je točno došao u posjed oružja: Da Conho se zadrživao mišlju da ga je prokurijerario s otoka Parris u dijelovima, kako bi postupile hagane!. Nakon runde natezanja s barmenom, koji je također bacio oko na pučalik, Da Conho je odnio prevagu te je trampio za tri artičoke i plavi patlidžan. Mezuzi pribijenoj iznad hladnjače za povrće i cionističkom barjaku obješenom u dnu salatanog bifea tako se pridružio i ovaj trofej. Idućih tjedana, kada glavni kuhar ne bi gledao, Da Conho bi sklopio strojnicu, kamuflirao je salatom kristalkom, potočarkom i belgijskom endivijom, te za šalu mitraljirao po mušterijama okupljenim u blagovaonici. – Bljuć, bljuć, bljuć – raspolo bi, pakosno škiljeći kroz mušice. – Sad si mi posred nišana, Abdule Said! Bljuć bljuć, svinjo mušićka. – Jedino je Da Conhova strojnica na cijelom svijetu govorila bljuć bljuć. Znao je sjediti i čistiti je čak do četiri ujutro, sanjareći o pustinjama nalik na Mjesječeve pejzaže, šuškanju čang-bubnjeva, mladim Jemeničankama čije su krasne glave pokrivene bijelim rupcima, a krila im bride od ljubavi. Pitaو se kako američki Židovi mogu onako puni sebe sjediti u toj blagovaonici obrok za obrokom, dok već na pola puta do kraja svijeta pustinja nesmiljeno plazi preko tijela njihove krune braće. Kako doprijeti do bezdušnih želudaca? Ukloniti uljem i octom, apelerati sričkom palme. Mogao je progovoriti samo glasom strojnice. Čuju li oni to, slušaju li želuci: ne. A onoga koji te dokvaćti nikad ne čuješ. Možda uperena u bilo koji probavni kanal u odijelu marke Hart Schaffner & Marx iz kojega nešto lacinivo grgolji konobaricama u prolazu, ta je strojica bila tek predmet, okrenut onamo kamo ga ma koja prikladna sila neravnoteže poželi usmjeriti: ali kojom se kopčom remena vodio Da Conho: Abdulom Saidom, probavnim kanalom, samim sobom? Čemu pitati. Znao je samo da je cionist,

^{*} Na otok Parris, Judta Karolina, od 1935. nalazi se jedan od dva američka kampa za obuku marincata, tu se obučavaju sve žene i muški pripadnici koji žive istočno od rijeke Mississippi; oni zapadnije idu u San Diego.

[†] Hagana (Heb. “Obrana”) bila je izraelska paravojna organizacija na teritoriju Palestine 1920-48., temelj kasnijih oružanih snaga.

23

Sayid. Yibble, yibble, Muslim pig.” Da Conho’s machine gun was the only one in the world that went yibble, yibble. He would sit up past four in the morning cleaning it, dreaming of lunar-looking deserts, the sizzle of chang music, Yemenite girls whose delicate heads were covered with white kerchiefs, whose loins ached with love. He wondered how American Jews could sit vainglorious in that dining room meal after meal while only halfway round the world the desert shifted relentlessly over corpses of their own. How could he tell soulless stomachs? Harangue with oil and vinegar, supplicate with heart of palm. The only voice he had was the machine gun’s. Could they hear that, can stomachs listen: no. And you never hear the one that gets you. Aimed perhaps at any alimentary canal in a Hart Schaffner & Marx suit which vented lewd gungles at the waitresses who passed, that gun was an object only, pointing voice any suitable unbalance force might direct it: but which belt buckle was Da Conho taking a lead on: Abdul Sayid, the alimentary canal, himself? Why ask. He knew no more than that he was a Zionist, suffered, was confused, was daft to stand rooted sock-top deep in the loam of any kibbutz, a hemisphere away.

Profane had wondered then what it was with Da Conho and that machine gun. Love for an object, this was new to him. When he found out not long after this that the same thing was with Rachel and her MG, he had his first intelligence that something had been going on under the nose, maybe for longer and with more people than he would care to think about.

He met her through the MG, like everyone else met her. It nearly ran him over. He was wandering out the back door of the kitchen one noon carrying a garbage can overflowing with lettuce leaves Da Conho considered substandard when somewhere off to his right he heard the MG’s sinister growl. Profane kept walking, secure in a faith that burdened pedestrians have the right-of-way. Next thing he knew he was clipped in the rear end by the car’s right fender. Fortunately, it was only moving at 5 mph—not fast enough to break anything, only to send Profane, garbage can and lettuce leaves flying ass over teakettle in a great green shower.

He and Rachel, both covered with lettuce leaves, looked at each other, wary. “How romantic,” she said. “For all I know you may be

PYNCHON

V.

MAJA TANČIK
DOBITNICA GODIŠNJE
NAGRADE ZA PRIJEVOD
„ISO VELIKANOVIĆ“
2019.

Pavela Radoj Tančik

Thomas Pynchon: V.,
Vuković&Runjić, 2019.

Christian Kracht: Mrtvi,
Edicije Božičević, 2020.

Peti roman Christiana Krachta vodi nas u Weimarsku Republiku i Japansko Carstvo nekoliko godina prije početka Drugog svjetskog rata, a prati perspektivnog švicarskog redatelja Emila Nägelija, koji bi u Japanu trebao ostvariti filmsku suradnju s Masahikom Amakasuum, japanskim carskim povjerenikom za filmska pitanja.

Unatoč početnoj želji da odbije ponudu njemačkih filmskih magnata, Nägeli nakon razuzdane pijanke s Lotte Eisner i Siegfriedom Kracauerom ipak odluču otputovati u Japan i za ogroman novac snimiti film, ali ne baš onakav kakav su zamislili financijeri... – iz uredničke bilješke Josipa Ivanovića

„Pravo je vrijeme da zavolite Krachta.“
Nataša Medved

Christian Kracht: Mrtvi,
Edicije Božičević, 2020.

1.

BIO JE TO NAJKIŠOVIJIH SVIBANI posljednjih nekoliko desetljeća u Tokiju; slinavo sivilo tmurnoga neba iz dana u dan tonulo je u duboku, duboku indigo boju; teško da se itko mogao prisjetiti tako kataklizmične količine vode; ni jedan šešir ni mantil, nijedan kimono ni uniforma nisu sjedali kao spada; stranice knjiga, dokumenti, slike na svitcima, geografske karte, sve se stalo uvijati; ondje tvrdoglav leptir u letu smrskan kišnom bujicom o asfalt, u čijim su se udubinama punima vode uvečer uporno zrcalile šarene neonske reklame i lampioni restorana; umjetno svjetlo, razbijeno i rastrgano aritmičkim bubnjanjem vječnoga pljuska.

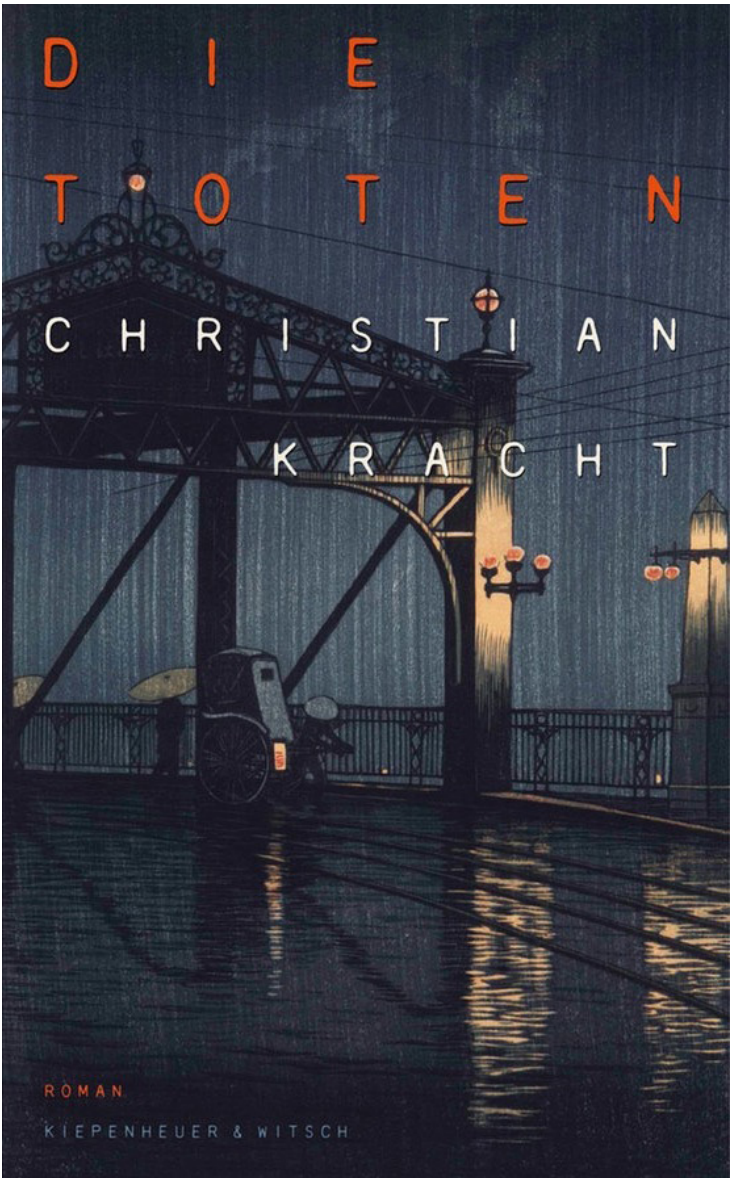
Zgodan mladi časnik počinio je kakav prijestup zbog čega se sada nakanio kazniti u primačoj sobi jedne sasvim neugledne kuće na zapadu grada. Leća filmske kamere postavljena je u rupu u zidu susjedne sobe, a rubovi rupe obloženi su trakama tkanine kako zujanje kamere ne bi omelo osjetljivu scenu: časnik je kleknuo, rastvorio bijelu jaknu uniforme pa opipavajući lagano drhtavim, no ipak preciznim, vrčcima prstiju pronašao točno mjesto, pognuo se i posegnuo za prozirno oštrim *tantim* što je ležao pred njim na drvenom bloku od sandalovine. Zastao je, oslušnau, nadajući se da će još jednom čuti zvuk kiše, no iza zida dopiralo je samo tiho mehaničko štektaње.

Tek što je blistavo ispoliran vršak noža zasjekao trbušni pojas i pod njime meku bijelu kožu trbuha, njegovu blagu zaobljenost oivičenu s tek nekoliko crnih stidnih dlaka, ostrica je kroz meko tkivo prodrla u muškarčevu utrobu

– mlaz krvi štrcnuo je postrance na suptilnim tušem naslikan *kakejiku*, sliku na svitku. Izgledalo je kao da je umjetnik namjerno, jednim žustrim trzajem iz zgloba, kistom poprsao krv boje trešnje preko *kakejiku* što u svojoj sublimnoj jednostavnosti visi u alkovenu.

Stenjući od bola, muškarac na umoru nagnuo se naprijed, pritom gotovo izgubivši svijest, pa se uz silan napor opet osvio. Uspavljen, povuče već zariveni nož ustranu, slijeva nadesno, zatim pogleda uvis, u rupu kroz koju ga snima kamera, te naposljetku ispljune krv zgusnutu u pastelno želatinstu masu, a zjenice mu se zabijele rastežu u nedogledu. Dogovor je bio da kamera nastavi snimati.

Kada je film razvijen, jedna zapečaćena kopija u masnom je celofanu brižno nošena kroz kišu. Posljednji tramvaji vozili su oko jedanaest sati noću, uloženi je velik trud da kopija bude dostavljena uredno i na vrijeme.

NATAŠA MEDVED

Nataša Medved rođena je 1976. u Rijeci. Diplomirala je francuski i njemački jezik i književnost na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Članica je Hrvatske zajednice samostalnih umjetnika i Društva hrvatskih književnih prevodilaca. Od ožujka 2019. urednica je u Nakladi OceanMore.

DHKP
Društvo hrvatskih
književnih prevodilaca

11

12

OD IZVORNIKA DO PRIJEVODA

14. GODIŠNJA IZLOŽBA DRUŠTVA HRVATSKIH KNJIŽEVNIH PREVODILACA

SVETLANA GRUBIĆ SAMARŽIJA

—

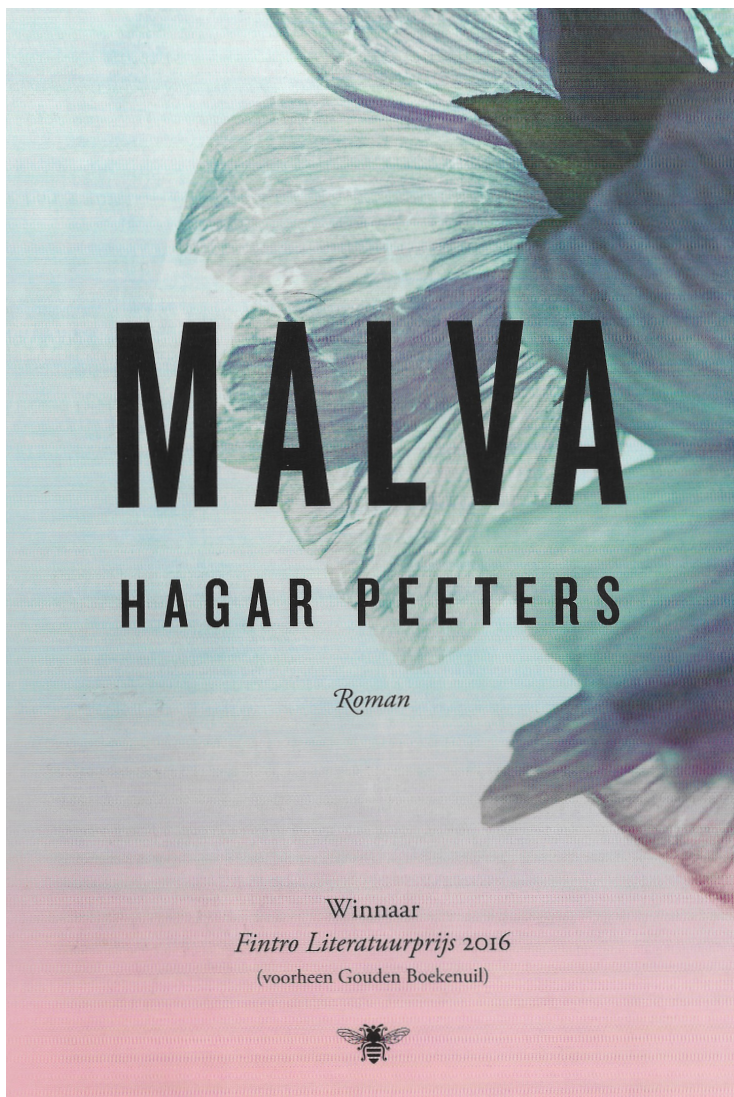
Svetlana Grubić Samaržija rođena je u Osijeku 1982. godine. Osnovnu i srednju školu završila je u Donjem Miholjcu. Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu 2007. godine diplomirala je engleski jezik i književnost i povijest umjetnosti, a dodatni studij nizozemskog jezika upisala je 2004. te ga je usavršavala u Nizozemskoj i Belgiji. Nakon rada u školi stranih jezika, posvećuje se prevodenju beletristike i publicistike te audiovizualnih materijala s engleskog i nizozemskog jezika. Među četrdesetak objavljenih prijevoda, ističu se naslovi *Dnevnik Anne Frank*, *Mitovi, laži i ratovi za naftu* F. W. Engdahla, *Hotel*

na uglu gorkog i slatkog Jamieja Forda, *Male laži* Liane Moriarty, *Antigona u Molenbeeku* Stefana Hertmansa i *Što gledaš?* Willa Gompertza. Roman *Malva* predstavljen na ovoj izložbi prevodila je i u svibnju 2019. godine na rezidenciji za prevoditelje u Amsterdamu.

Hagar Peeters, *Malva*, Naklada Antipod, 2020.

Malva je prvi roman nagrađivane nizo-zemske pjesnikinje Hagar Peeters. Perom poznatog čileanskog pjesnika Pabla Nerude piše ga njegova kći jedinica Malva, koja je u dobi od osam godina umrla u udomiteljskoj obitelji u nizozemskoj Goudi. Malva je od rođenja bolovala od hidrocefalusa, zbog čega je veliki pjesnik zatajio njezino postojanje i napustio ju kad je imala samo dvije godine.

Roman na jedinstven stilski način progova-ra o očinskoj ljubavi, o djeci s poteškoćama drugih slavnih osoba, o obitelji same au-to-ricе, ali pritom se ni u jednom trenutku ne prepušta senzacionalizmu i želi da se neke pjesničke i spisateljske veličine skinu sa svog prijestolja. I upravo se u tome krije moć ovog romana prožetog poezijom i magičnim realizmom, stvarnošću i maštom.

1

Zovem se Malva Marina Trinidad del Carmen Reyes, za prijatelje ovdje Malfje; Malva za sve ostale. U svoju obranu mogu reći da, naravno, nisam sama smislila to ime. To je učinio moj otac. Znaš ga, tog velikog pjesnika. Kao što je smišljao naslove svojim pjesmama i zbirkama, tako je i meni dao ime. Ali nikad ga nije izustio u javnosti. Moj vječni život započeo je nakon moje smrti 1943. godine u Goudi. Na mojem pogrebu bila je samo šačica ljudi. Sasvim drukčije nego na pogrebu mojeg oca, trideset godina kasni-je u Santiago de Chileu.

Na način na koji se mogao ugledati i sam Sokrat, moj otac zauvijek je usnuo u bolnici Santa Maria u Santiagu, kad se stišala histerija koja ga je zahvatila nakon što je čuo za silne neljudske nepravde, tako da je on, koji je uvijek bio ljubazan i miran i ostajao hladne glave čak i u najstrašnijim okolnostima, počeo držati prodike i očajnički urlati, ukratko: divljag poput opsjednuta čovjeka, ali tu je već bio doktor u bijeloj kuti koji mu je dao injekciju za smirenje, a sladak san u koji je tada utonuo poprilično je skrenuo s puta i pretvorio se u tobogan bez kraja, pa je moj otac u trbuhu osjetio kako se lijepo počinje spuštati, dok se zapravo dizao u područje drugoga svijeta, gdje ga još dugo neću

I

Mijn naam is Malva Marina Trinidad del Carmen Reyes, voor mijn vrienden hier Malfje; Malva voor alle anderen. Ik kan ter zelfrechtvaardiging melden dat ik die naam natuurlijk niet zelf heb bedacht. Dat is gedaan door mijn vader. Je kent hem wel, de grote dichter. Zoals hij zijn gedich-ten en zijn dichtbundels titels gaf, zo gaf hij mij een naam. Maar nooit noemde hij die in het openbaar. Mijn eeuwige leven begon na mijn dood in 1943 in Gouda. Mijn begrafenis telde een handjevol mensen. Heel anders dan de begra-fenis van mijn vader, dertig jaar later in Santiago de Chile.

Op een manier waaraan Sokrates nog een puntje had kun-nen zuigen, ontsliep mijn vader in het Santa Mariazieken-huis in Santiago nadat bij hem de hysterie was gesmoord die hem had bevangen na het aanhoren van zo veel mens-onterend onrecht dat hij, die altijd vriendelijk en kalm was geweest, en zelfs onder de meest bloedstollende omstandig-heden het hoofd koel had gehouden, ontstak in tirades en wanhopig geschreeuw, kortom: tekeergering als een bezete-ne, maar daar was al de dokter in witte jas geweest die hem met een kalmeringsinjectie tot rust had gebracht, en de zoe-te slaap waarin hij vervolgens was gegleden, maakte een

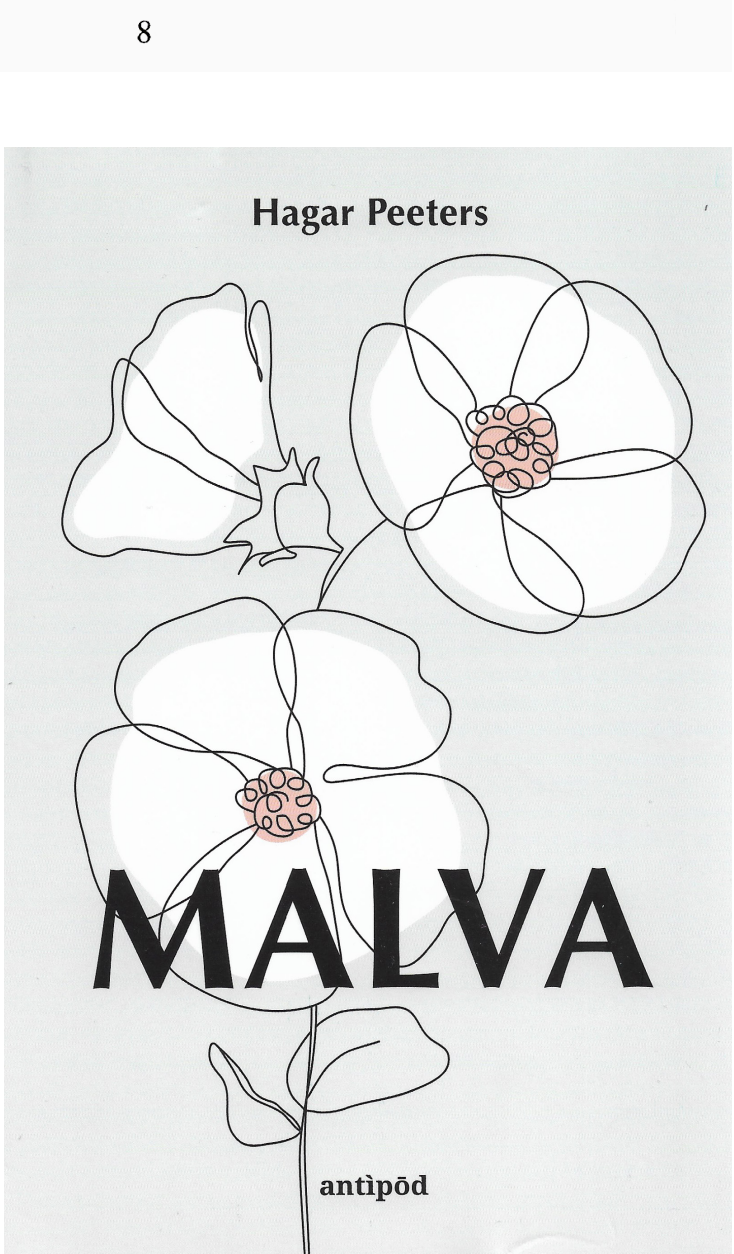
7

sresti, ali gdje se on zacijelo nalazi, jer drugi svijet je velik, a osim toga, bio je potpuno mrtav, što su liječnici sutradan jednoglasno zaključili po izostanku pulsa i po nepobitnoj činjenici da su mu oči zatvorene i da se više ništa u njemu ne miče; nije bilo ni daška vjetra u njegovim udovima koji su ostali ukočeni, kao da je u istom trenutku nastupila pomrčina sunca i najljuča zima.

Namjerno sam razvukla ovu rečenicu kako bih za njezina trajanja dala ocu vremena da u miru napusti život i stupi u smrt.

Gubitak je najviše pogodio njegovu udovicu Matilde Urru-tia. Naklonila se pred pokojnikom, poljubila mu ruke, po-tražila na podu pokraj kreveta nalivpero koje mu je iskliznu-lo iz ruke, pronašla ga napokon kad je kleknula i ispružila ruke pod krevet, nakon čega je promrmljala medicinskoj sestri da joj donese metlu kako bi ga mogla privući; za-taknula je nalivpero za desno uho ispod nemarno spuštenog uvojka, ta vragolasta, nepopravljiva Patoja, s namjerom da njime kasnije prepíše njegova sjećanja, a poslije toga zapiše i vlastita sjećanja na njihov zajednički život.

Na pola puta njegova dugotrajnog putovanja u carstvo mrt-vih odlučila sam pratiti svojeg ukočenog oca. Uhvatila sam ruku kojom je pisao gotovo cijeli život pa smo tako neko vrijeme zajedno lebdjeli iznad krovova tinjajućeg Santia-ga. Predsjednička palača, park, stadion, sirotinjska četvrt s radnicima i rijekom Mapocho – sve je to bilo daleko ispod nas. Moj otac nije samo gledao kako njegove prijatelje muče do smrti, nego i kako se dolje ispod njega kreće pogreb-na povorka koja ga prati do njegova kamenog počivališ-

Hagar Peeters, *Malva*, Naklada Antipod, 2020.

ANDREA WEISS SADEH

—

Andrea Weiss Sadeh rođena je u Zagrebu 1969. godine. Studirala je engleski i fran-cuski jezik s književnošću na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. 1991. godine prekinula je studij, te emigrirala u Izrael. U Izraelu je živjela jedanaest godina, studirala likovnu pedagogiju na Učilištu Beit Berl, a zatim B.A. iz povijesti umjetnosti, filozofije i povijesti Europe na Otvorenom sveučilištu Izrae-la. 2002. godine seli se sa svojom obitelji u Zagreb, te 2004. počinje prevoditi književ-na djela suvremenih izraelskih autora za izdavačku kuću Fraktura. Andrea prevodi s hebrejskog i engleskog na hrvatski jezik. Članica je Društva hrvatskih književnih prevodilaca i Hrvatske zajednice samostal-nih umjetnika. Savjetnica je za hebrejski je-zik i židovsku kulturu i tradiciju u dječjem vrtiću Mirjam Weiller u Židovskoj općini Zagreb.

Andrea je majka troje djece. Zanima je osna-živanje žena, izražavanje kroz umjetnost i ekspresivna terapija.

Što se tiče poteškoća pri prijevodu ovog od-lomka, to je zacijelo sam jezik koji je poma-knut na potpuno apstraktnu razinu spoznaje, a koji u trenutku nastajanja novog poimanja stvarnosti u Fiminj glavi, poprima kakvo-ću poezije. Međutim, roman je napisan u proznom obliku, i Amos Oz je vrlo jasan i precizan u svom izričaju, čak i kad se radi o trenutku potpuno odvojenom od materijalne stvarnosti. Pokušala sam prijevodom obu-hvatiti sve značajke bogatog piščeva izriča-ja: nevezanost apstraktne misli, dodir ushita poezije, ontološku jasnoću pojma koji „izlazi” iz Fimine glave i ljudskost koja veže tekst kao ovozemaljsko ljepilo.

וגם הביטוי “אלמנט נצח” נראה לו פתאום מאוס: לא נכון דובר, לוגירי בני אדם במלה התפלה “אלמנטים”, מלבר זאת ראה ניחוח ברעיוו להשכיב את בעלי הרעות המנגזרות על ספת הפסיכיאטר; אשר לחשוב שבמחנה שלנו חוגגת לה בריאות־הנפש בהתגלמותה. והלא גם אצלנו מוכרמים הייאוש, התסכול והכעס. והלא גם אחרנו לזרים בסכך של גרשות. לא פחות מאשר יריבינו. לא פחות מאשר הערבים. ומלבר זאת, המלים “המחנה שלנו” הן מנוחמות בתכלית: מה פירוש “המחנה שלנו”? כל הארץ חיות. כל העם צבא. הכול מתחלק למחנות. כוחות השלום. גרורי השפויים. יחידות המוחל של הרוקיום. שמרות פירוק הגשק. קומאנדרו אחיות העמים. חור התחת של התפיוסות.

מקום לכתוב קול קורא חלף הפך לעמוד בחלון כדי להכניס מעט סדר במחשבותיו. וביתנים התבוננו באור החורפי שהשתרע כעו חומר אגיל על גלי הפסגות והמדרונות. פימה הכיר ואהב את המושג “מבוכה אצילות”, אך כי לא היה לו שום מושג מה הן המתכונת האלה. עש, כרית אביו ברחביה, ניסו ברוך ודמי בכמו תנועת מלקחים למות עליו שיעור ראשון בכמור. פימה, כלד עקשן, התגנו עשרים בעורת התחבמויות ומשחקי מלים. עד שדמי אמר, עזוב, בנא. זה לא בשבילו. והשליגו שניים שגרם לעדריז אל מחוות של חומצה וכיס שפימה שגא בנלול הצרבת של. ואר נקש לרכסים, גלש בגניוזה, שורר בכל צץ ואבן את מחותם הדימות, הקורנת, זו המותח הקבורה כל הדימם תחת שכבות של שרר ודומים אפוריות. כאילו כאן בירושלים כבר לפני אלפי שנים אול כחה של האמהה להתחרש בכמנים. כאילו רק נגיעת אורחותם הוה עשויה להשיב לרברים, ולו לשהה קלה, את ראשונותם אשר כחמ בעידנים מקרמת דנא. האם יזיול כבורו לזכות אחיו בניר נטר כל אם אברע על רכבי ואובר “מורה אנר לפנדר”? האם יש איה דבר שהוא, דבר מסיים, ספציפי, ששבורו בקיש ממני לעשותם המאמנם כבורו מניונין בנוז גשם מה הטיל אותנו כאן? למה זה בדר בנוז למה בחר בירושלים? האם כבורו עוד שומעך האם כבורו מנוד? [הביטו הארמי “קרמת דנא”, ברומה למושג “שלא מעלמא הירן” ולציון “סיטרא אתא־מסיאי”, עורר בפימה רגשי מסתורין וריאה. לרגע שאל את עצמו האומנם ייתכן שהארר הוביו, נחליליות השקרייה ווודר הדקיע, המברבויות המשתרעים מורחמ מכאן עד ארם נהרים וירומה עד שער הרמועות שברכתח חצי ארז עיר, וכן חדרו המוסס

metali. Jednom su ga u stanu njegova oca u Rehaviy Baruh i Dimi pokušavali, kao da ga stižu klijčestima, prisilisti da zapamti osnovne kemije. Fima se kao tvrdoglavlo dijete branio od njih svojim pametovanjem i igrama riječi. Sve dok Dimi nije rekao, ma pusti ga, djede, nije to za njega. I obojica su bez njega otplo-vila u carstvo kiselina i lužina koje je Fima ionako mrzio zbog svoje žgaravice.

Svjatlost je ljubila planinske vrhunce, spuštala se niz doline, budila u svakom drvu i kamenu zrake njegove uspravane biti, uvijek zakopane ispod dojeva sive svakodnevice neživih pred-meta. Kao da je ovdje u Jeruzalemu još prije mnogo tisuća godina zemlja izgubila snagu da se iznutra obnavlja. Kao da samo dodir ovog samilosnog svjetla moge povratiti svim stvarima, i to ne samo nakratko, njihovu provobilnost koja je prerano ugasnula. Je li mi Vaša Uvaženost voljna udijeliti neko blago kimanje brad-om ako pred Njim padnem na koljena i izgovorim molitvu zahvalnosti? Ima li neka posebna, specifična stvar koju Njegova Uvaženost želi da učinim? Zanimamo li mi upuć Vašu Uvaže-nost? Zbog čega nas je uopće bacila ovamo? Zašto je izabrala baš nas? Zbog čega baš Jeruzalem? Čuje li Vaša Uvaženost uopće? Podsmijehuje li se to Vaša Uvaženost?

Aramejski izrazi “prije vremena”, “nije s ovog svijeta” te “skrivena strana” u Fimi su budili osjećaj tajanstva i strahopo-štovanja. U jednom se trenu upitao je li uopće moguće da su svjetlost i blato, kriješnice bademova stabla, svjetlost nebesa, pustinje koje se prostiru odavde prema istoku do Mezopotamije i južno do Bab El Mandeba na vrhu Arapskog poluotoka, kao i njegova zapuštena soba i ostarjelo tijelo, čak i pokvareni telefon, da su sve to samo različiti oblici istog entiteta. Da je tom entitetu suđeno dijeliti se na bezbroj nesavršenih, prolaznih utjelovljenja, dok je ono samo cjelovito i bezvremeno i jedno. Tek kad se pojavi ovakvo zimsko jutro, vjenčana koprena prozirnog svjetla na koju

se možda odnosio izraz “nije s ovog svijeta”, tek onda se na zemlju i u oči promatrača vraća naslada prvobitnog dodira stvari. Sve se vraća svojoj nevini. Sve biva kao na dan svog postanka. U tren oka sa svih stvari biva maknut stalan, uklanjn omoać istrošenosti i laži. S ovim su Fimine misli stigle do izlizane sin-gulne “nebeski Jeruzalem”, i on mu je dao osobno značenje, valjano samo za njegove vlastite osjećaje sada i ovdje. Promišlao je o tome kako mu se san ponekad čini manje dodirnut laži od jave, a ponekad je baš obratno, baš stanje krajnje budnosti postaje najbliže otkrivenju duše. I sad mu je došla pomisao da se možda ne radi o dva, već o tri stanja: san, java i ta svjetlost koja ga pre-plavljuje izvana i iznutra još od samog početka ovog jutra. U ne-dostatak naziva tu je svjetlost u sebi definirao riječima kreće stanje. I osjetio je da nije riječ samo o sebi definiraću stanju, nego da je ona svjetlosti koja jednakom istinom i mjerom izvire iz njega samog i iz planina te baš zbog sjeđinjenja njihovih žila stvar se to kreće stanje, koje je jednako udaljeno i od potpune budnosti i od najdublje sna. A opet, potpuno je drugačije od njih.

Na svijetu ne postoji veći gubitak, mislio je, od propuštanja tog kreće stanja. Propuštanje se događa zbog vijesti na radiju, raznoraznih obezva, ispraznih htijenja i proganjanja gluparija i trivijalnosti. Sveukupna patnja, rekao je Fima samom sebi, ludost i podsmijeh budnosti nastoje na propuštanje kreće stanja. Ili plod zasićene nepokolebljivosti srca koja nas kopka i vremena na vrijeme izdaleka podsjeća da postoji i iznutra i izvana, gotovo nadohvat ruke, neka bitna stvar prema kojoj se naizgled uvijek krećeš i uvijek skreneš pogrešno. Pozove te, a ti zaboraviš dići. Govori ti, a ti ne čuješ. Širom ti otvori vrata, a ti se zadržavaš drugdje sve dok se vrata ne zatvore, i to sve zbog toga što ti je draže zadovoljiti ovu ili onu želju. Duboka tišina razotkriva svoje tajne, a ti si zauzet rješavanjem niza vlastitih trivijalnih obezva.

OD IZVORNIKA DO PRIJEVODA

14. GODIŠNJA IZLOŽBA DRUŠTVA HRVATSKIH KNJIŽEVNIH PREVODILACA

VJERA BALEN – HEIDL

Na tribini DHKP-a održanoj prošle godine na Interliberu pod naslovom „Dobar, loš, zao, prevoditelj“ postavljeno je, među ostalim, i intrigantno pitanje bi li knjige koje pišu žene trebale i prevoditi žene. Nije bilo određenog odgovora, a ne znam ga ni ja. Ipak, bila sam sva sretna kad mi je povjeren prijevod *Emme*, remek-djela Jane Austen, kao i *Grupe* Mary McCarthy, *Djevojaka u sretnoj bračnoj luci* Edne O’Brien, *Rasjeda* Nancy Huston i, „last but not least“, dviju posmrtno objavljenih zbirki kratkih priča, *Priručnik za spremačice* i *Večer u raju* Lucie Berlin, te globalne književne senzacije.

Lucia Berlin: *Večer u raju*, OceanMore, 2019.

Sjećam se da je urednica *Emme* bila uvjerena da sitni vez Jane Austen prevodilački može uobličiti samo pripadnica ženskog roda. No, da su se svi pridržavali rodnog kriterija, ne

bi me bila zapala radost i muka provođenja takvih autora kao što su Faulkner, Updike, Mark Twain, Sherwood Anderson i Norman Mailer.

Zanimljivo, prijevod prve zbirke Lucie Berlin *Priručnik za spremačice* prvotno je bio ponuđen mladem kolegi, koji je bio preza-poslen pa ga je prepustio meni, da dođe u „prave ruke“.

I tako je genijalna pripovjedačica postala moja „genijalna prijateljica“, a to se prijateljstvo probudilo dok sam prevodila njezinu drugu, također posmrtno objavljenu zbirku *Večer u raju*.

Kao i u svakom prijateljstvu, bilo je tu i ljutnje i nerazumijevanja. Izludivao me bogati inventar koji se, paradoksalno, nakupio u njezinim pričama inače ekonomičnog izraza. Inventar vezan uz različite etape autoričina razbarušenog života – od egzotičnih naziva bogate flore i faune obiju Amerika do neuglednih predmeta za svakodnevnu uporabu, od aparata za dijalizu i lijekova zamršenih naziva do „dress codea“ toredora u meksičkoj areni...

Nevična klupskom životu, za izraz „mantinela“ morala sam se obratiti Bilijarskom savezu, a meni zagonetnu rečenicu „Licitiram četiri bez aduta“ razmrsio je Drago Diklić, naša pjevačka legenda i strastveni igrač bridža. Bilo je tu i drugih žrtava mojih prevodilačkih nedoumica: inženjera rudarstva, medicinara, pejsažnih arhitekata, povjesničara umjetnosti, hispanista...

Oh, santa Lucia!

LUNA NUEVA

Sunce je sikućući zašlo kad je val zaplusuao obalu. Zena se uspinjala po crnim i zlatnim pločicama *malecóna* prema stijenama na brdu. I drugi ljudi ponovno su krenuli u šetnju nakon što je zašlo sunce, kao kad gledatelji odlaze poslije predstave. Ne radi se samo o ljepoti tropskog zalaska sunca, njegovoj važnosti, pomisli ona. U Oaklandu sunce je svake večeri zalazilo za Tihim oceanom i time bi još jednom danu došao kraj. Kad putuješ, odmakneš se od vlastitih dana, od fragmentirane nesavršene linearosti vlastita vremena. Kao ono kad čitaš knjigu, događaji i likovi postaju alegoričnima i vječnima. Dječak zviždi na zidu u Meksiku.“ Tessa naslanja glavu na krovu.** Oni će to raditi vječno, sunce će i dalje padati u more.

Stupila je na zaravanak iznad litice. Grimiznoljubičasto nebo odražavalo se u vodi u duginim bojama. Ispod hridi sagrađen je kameni bazen uklesan u nazučane stijene. O isturene zidove udarali su valovi i slijevali se u bazen, od čega bi se rastrkali rakovi. Nekoliko dječaka plivalo je u dubljoj vodi, ali je većina ljudi gacala u plićaku ili sjedila na mahovinom obraslu kamenju.

* aluzija na roman *Janbo, dječak iz Meksika* Ruth Rewald (1906.-1942.)
** aluzija na roman *Tessa iz porodice d'Urberville* Thomasa Hardyja (1840.-1928.)

Večer u raju 265

Zena se spustila niz kamenje u vodu. Skinula je košulju koju je nosila preko kupaćega kostima i sjela na sklizak zid pokraj drugih ljudi. Promatrali su nebo koje je bljeditelo i mladi narančasti mjesec koji se pojavio na svjetlojubičastu nebu. „*La luna!*“ klicali su ljudi. „*La luna nueva!*“ Smračilo se i narančasti se mjesec pretvorio u zlatni. Zapijenjena voda što je u slapu padala u bazen bila je oštre metalne boje; odjeća kupaća plutala je sablasno bijela kao obasjana stroboskopskim svjetlom.

Većina kupaca u srebrnom bazenu bila je posve odjevena. Mnogi od njih došli su s planina ili udaljenih rančeva; njihove košare ležale su u hrpama na kamenju.

A nisu znali plivati pa je bilo lijepo plutati u bazenu dok te valovi ljuljuskaju i okreću uokolo. Kad bi veliki valovi prekrili zid činilo im se da uopće nisu u bazenu, već u vlastitu blagom vrtlogu nasred oceana.

Iznad njih upalila se ulična rasvjeta, ističući palme na *malecónu*. Svjetla su gorjela poput žučkastih fenjera na stupovima od kovana željeza umjetničke izrade. Neprekidno su se odražavala u vodi, čas cjelovito, čas rascjepkano u blistave fragmente, pa opet cjelovito, svako od njih poput uštapa ispod onoga sličnog mjeseca na nebu.

Zena zaroni u vodu. Zrak je bio prohladan, voda topla i slana. Preko stopala jurcali su joj rakovi, a kamenje ispod njih bilo je i baršunasto i oštro. Tek se tada sjetila da je bila u tom bazenu prije mnogo godina, prije nego što su joj djeca naučila plivati. Živo sjećanje na to kako ju je muž gledao s druge strane bazena. Držao je jednoga od sinova dok je ona plivala s drugim u naručju. Nikakva bol nije popratila milninu te uspomene. Nikakav osjećaj gubitka, kajanje ili nagovijestaj smrti. Gabrielove oči. Smijeh njezinih sinova koji je odjekivao s onih hridi i zamirao u vodi. I glasovi kupaca odbijali su se o kamen. Oho! Uzvikivali su, kao na kakvu vatrometu, kad bi dječaci zaronili. Zibali

Lucia Berlin 266

LUNA NUEVA

233

orange moon appeared in the mauve sky. „*La luna!*“ people cried. „*La luna nueva!*“ The evening grew dark and the orange moon turned to gold. The foam cascading into the pool was a sharp metallic white; the clothes of the bathers flowed cerie white as if under a strobe light.

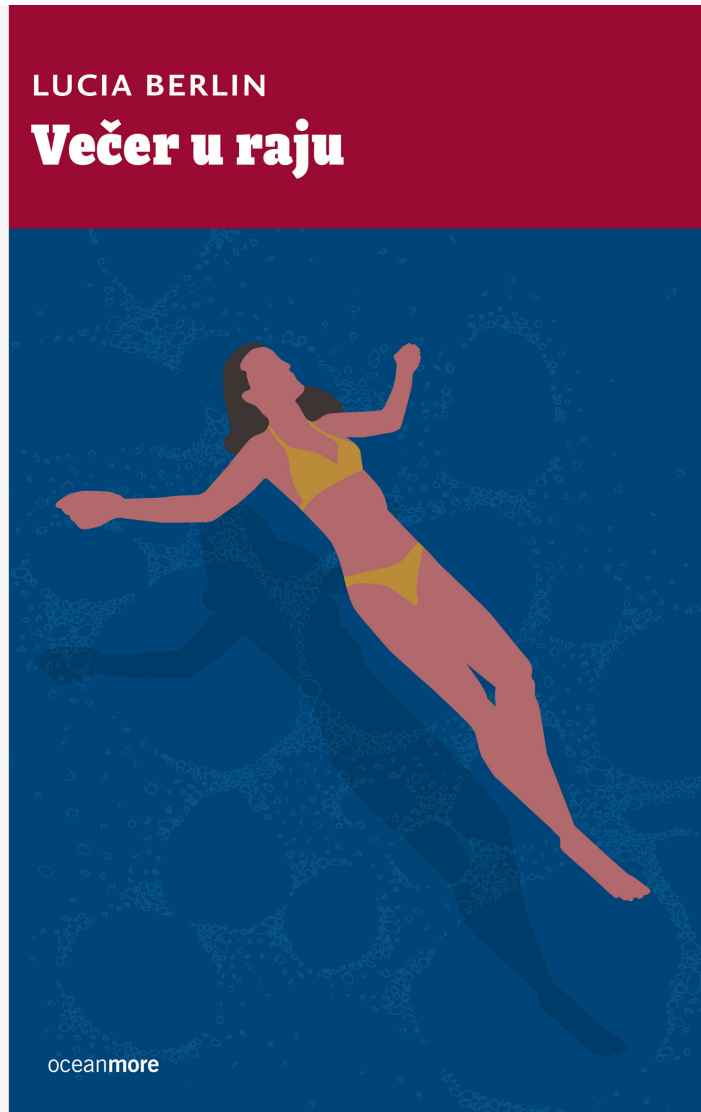
Most of the bathers in the silver pool were fully clothed. Many of them had come from the mountains or ranchos far away; their baskets lay in piles on the rocks.

And they couldn't swim, so it was nice to lie suspended in the pool, for the waves to rock them and swirl them back and forth. When the breakers covered the wall it didn't seem that they were in a pool at all, but in their own calm eddy in the middle of the ocean.

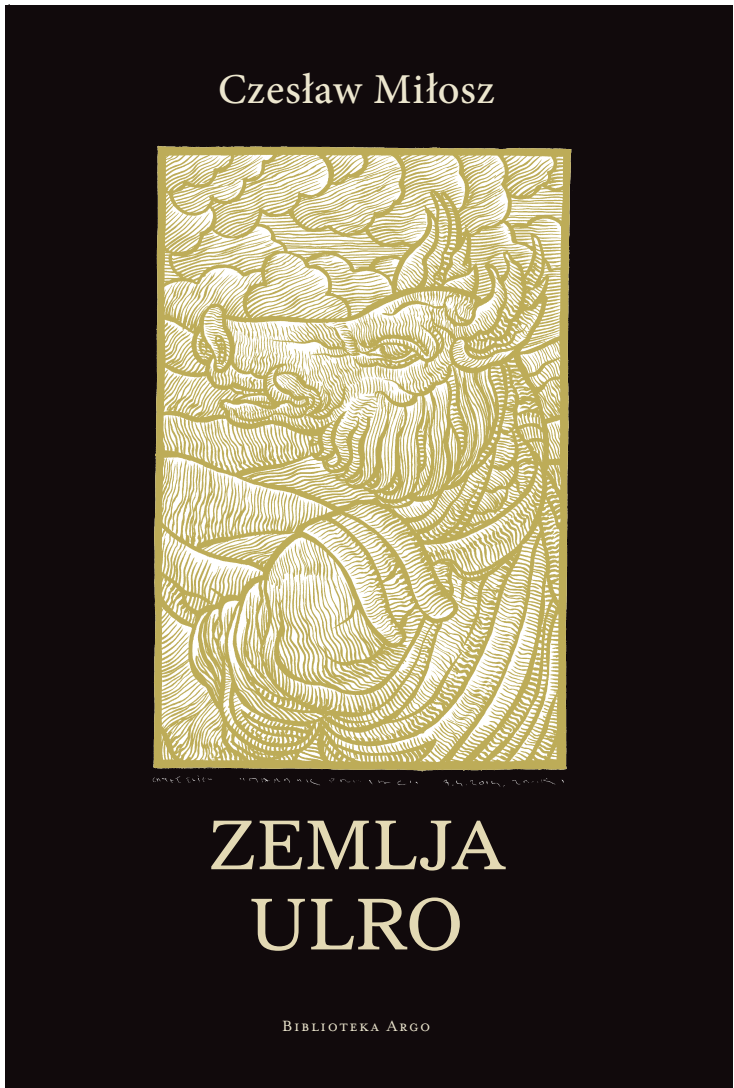
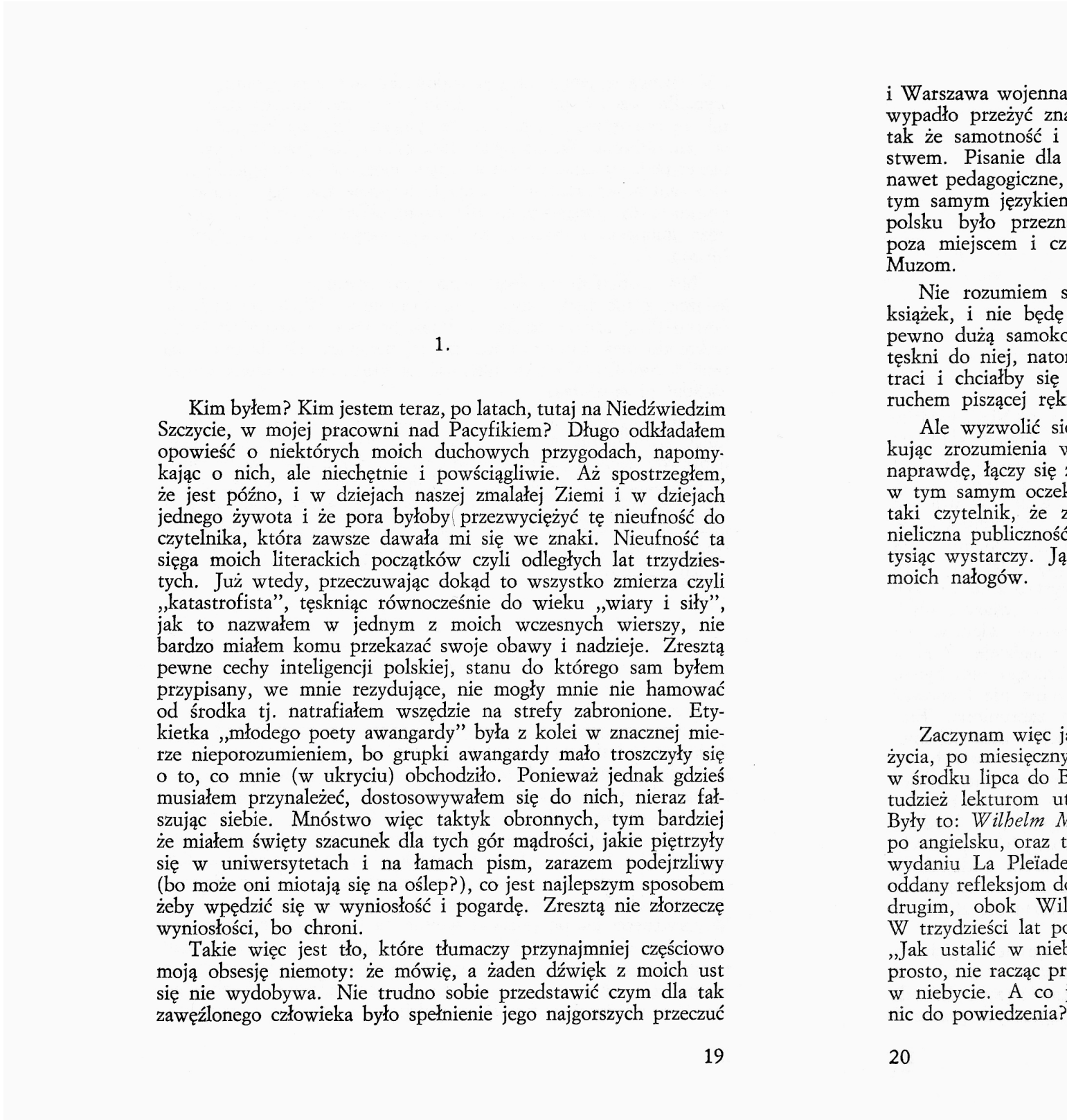
Streetlights came on above them against the palms on the *malecón*. The lights glowed like amber lanterns on their intricate wrought-iron poles. The water in the pool reflected the lights over and over, first whole, then into dazzling fragments, then whole again like full moons under the tiny moon in the sky.

The woman dove into the water. The air was cool, the water warm and salty. Crabs raced over her feet, the stones underfoot were velvety and jagged. She remembered only then being in that pool many years ago, before her children could swim. A sharp memory of her husband's eyes looking at her across the pool. He held one of their sons as she swam with the other in her arms. No pain accompanied the sweetness of this recollection. No loss or regret or foretaste of death. Gabriel's eyes. Her sons' laughter, echoing from the cliffs into the water.

The bathers' voices ricocheted too, from the stone. Ah! they cried, as at fireworks, when the young boys dove into the water. They swayed in their white clothes. It was festive, with the clothes swirling, as if they were waltzing at a ball. Beneath them, the sea made delicate traceries on the sand. A young couple knelt in the water. They didn't touch, but were so in love it

Lucia Berlin: *Večer u raju*, OceanMore, 2019.

Czesław Miłosz: *Zemlja Ulro*, kic/Jesenski i Turk, 2019.

19

i Warszawa wojenna, tudzież widowisko świata po wojnie, kiedy wypadło przeżyć znane już udręki we wzmocnionych dawkach, tak że samotność i praca uniwersytecka stały się błogosławieństwem. Pisanie dla cudzoziemców było tylko pragmatyczne czy nawet pedagogiczne, bo nie wierzę w możliwość porozumienia poza tym samym językiem i tą samą historyczną tradycją, pisanie po polsku było przeznaczone dla czytelników istniejących gdzieś poza miejscem i czasem, co inaczej nazywa się pisać sobie i Muzom.

Nie rozumiem swojego życia (kto rozumie?). Ani swoich książek, i nie będę udawać, że rozumiem. Widąc w nich na pewno dużą samokontrolę — i tak to jest, że komu jej brak, tęskni do niej, natomiast kto ma jej nadmiar, wie ile przez nią traci i chciałby się wyzwolić, iść za porwytem, za swobodnym ruchem piszącej ręki.

Alę wyzwolić się to znaczy rozmawiać z czytelnikiem oczekując zrozumienia w jego oczach i wierząc, że obcuje z nami naprawdę, łączy się z nami w tej samej wierze albo przynajmniej w tym samym oczekiwaniu. I przyjmuję teraz hipotezę, że jest taki czytelnik, że zdążyła gdzieś tam dotosnąć nowa, chłodny nieliczna publiczność. Spośród osób czytających książki jedna na tysiąc wystarczy. Ja sobie trochę idealizując, próbuję pozbyć się moich nałogów.

2.

Zaczynam więc jak następuje. W sześćdziesiątym piątym roku życia, po miesięcznym pobycie w Holandii i Francji, wróciłem w środku lipca do Berkeley, gdzie oddałem za pracy w ogrodzie tudzież lekturą utworów podchodzących z okolic roku 1800. Były to: *Wilhelm Meister i Pożegnania* z wyborną Goethego po angielsku, oraz tom niemieckich romantyków we francuskim wydaniu La Pléiade. Jak też oddałem się czy raczej zostałem oddany refleksjom do jakich zawsze skłania mnie pobyt w Paryżu, drugim, obok Wilna, miasteczko mojej nieszczonej młodości. W trzydziści lat po wielkiej wojnie na leśmianowskie pytanie: „Jak ustalić w niebycie byt ekonomiczny?” Parzy odpowiadał prosto, nie rzucać przejmować się drobiazgami, że może przebywa w niebycie. A co ja w tym, nie mający żadnemu Francuzowi nic do powiedzenia? Raz tylko rodziny się na ziemi i spędzamy

20

1

Tko sam bio? Tko sam sada, godinama kasnije, ovdje na vrhu Medvedjega brda, u svojoj radnoj sobi na Pacifiku? Dugo sam odgodaio ispričati pripovijest o svojim duhovnim pustolovinama, spomenuvši ih se tu i tamo, ali samo nehotice i uzgredno. Dok nisam shvatio da je prekasno, kako u povijesti naše sve manje Zemlje, tako i u povijesti jednoga života te kako bi bilo vrijeme nadvladati to nepovjerenje spram čitatelja koje me je cijeli život opterećivalo. Ta nevjericu prati me od mojih književnih početaka ili od, iz današnje perspektive, tako dalekih tridesetih godina. Već tada, predosjećajući kako sve to ide, kao "katastrofi", hlepeći istodobno za stoljećem "vjere i snage", kako sam to doba nazvao u jednoj od svojih ranih pjesama, nisam imao kome prenijeti svoje zebnje i nade. Uostalom, određene osobine poljske inteligencije, kruga u koji su me ubrajali, a koje su u meni tvorile, nisu mogle ne izmjestiti me iz središta, tj. posvuda sam nalazio na zabranjena područja. Etiketa "mladoga avangardnoga pjesnika" koju su mi nadjenuli u velikoj je mjeri predstavljala neshvaćanje, jer su se avangardne skupine malo bavile onime što je mene (potajice) zanimalo. Ipak, negdje sam morao pripadati, stoga sam im se prilagodio, ne jednom patvoreći sam sebe. Primjenjivao sam dakle pregršt obrambenih taktika, tim više što sam osjećao velebno poštovanje spram tih umnih visina koje su se uzdizale na sveučilištima i na stranicama časopisa, dok sam istodobno bio sumnjičav (možda pacaju u prazno?), što je najbolji način da se dovedete do toga da postanete oholi i prezirni spram svega i svijta. Uostalom, ne proklinjem svoju oholost, jer me u neku ruku štitiła od svega.

To je dakle pozadina stvari, koja barem donekle objašnjava moju opsjednutost niemošću; govoriti, a da nijedan zvuk ne izlazi iz mojih usta. Nije teško zamisliti što je za tako sape-

18 ~ CZESŁAW MIŁOŚZ

ta čovjeka predstavljalo ispunjenje njegovih najgorih predviđanja te što je za njega bila ratna Varšava, kao i prizor svijeta neposredno nakon rata, kada je trebalo preživjeti već poznate muke u povećanim dozama, tako da su samoca i rad na sveučilištu postali blagoslov. Pisanje za strance bilo je isključivo pragmatično ili čak pedagoške naravi, jer ne vjerujem u mogućnost sporazumijevanja izvan istoga jezika i iste povijesne tradicije, stoga je pisanje na poljskome bilo namijenjeno čitateljima koji prebivaju negdje izvan mjesta i vremena, što se inače naziva pisanjem za sebe i muze.

Ne shvaćam svoj život (tko ga uopće može shvatiti?), kao ni svoje knjige i neću ni hiniti kako ih shvaćam. U njima se nema za njome žudi, a da onaj tko je ima i previše zna koliko njome gubi i želo bi je se osloboditi te slijediti nagon, neovisni pokret ruke koja piše.

Ali osloboditi se znači razgovarati sa čitateljem, očekujući u njegovim očima razumijevanje i vjerovati kako uistinu s nama komunicira, kako se povezuje s nama u toj istoj vjeri ili barem u tom istom očekivanju. I sada prihvaćam pretpostavku kako takav čitatelj postoji, da je negdje tamo uspjela statati nova, premda malobrojna publika. Među ljudima koji čitaju knjige dovoljan je jedan na tisuću. A ja se ovako zanoseći nastojim riješiti svojih loših navika.

2

POČINJEM DAKLE KAKO SLIJEDI. U šezdesetpetoj godini života, nakon mjesečnog boravka u Nizozemskoj i Francuskoj, vratio sam se sredinom srpnja u Berkeley, gdje sam se latio posla u vrtu i čitanja djela koja su nastala oko 1800. godine. Bili su to Goetheovi romani *Wilhelm Meister* i *Srodne duše* na engleskomu i svezak njemačkih romantičara na francuskomu u izdanju

DHKP
Društvo hrvatskih književnih prevodilaca

OD IZVORNIKA DO PRIJEVODA

14. GODIŠNJA IZLOŽBA DRUŠTVA HRVATSKIH KNJIŽEVNIH PREVODILACA

DUBRAVKA CELEBRINI

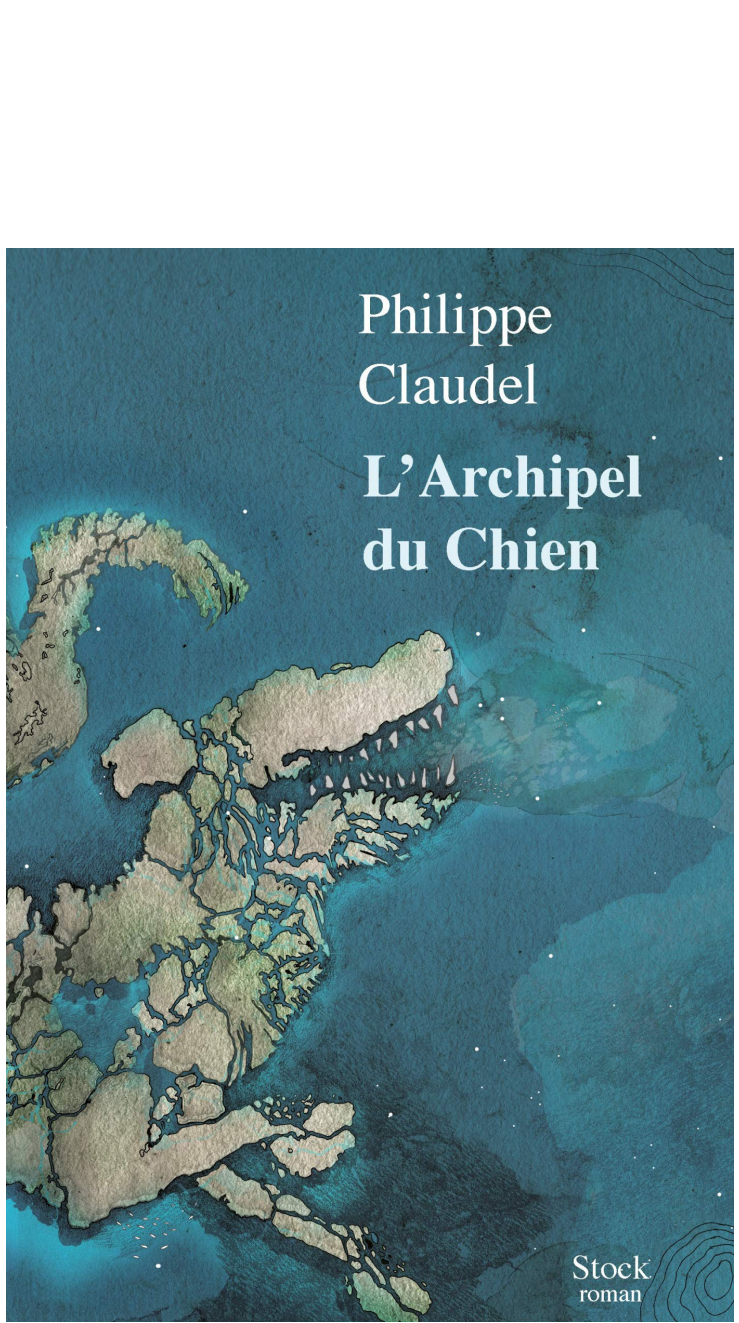
Dubravka Celebrini diplomirala je komparativnu književnost i francuski jezik na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Radila je kao urednica i prevoditeljica u nekoliko nakladničkih kuća te u hrvatskom izdanju mjesečnika *Le Monde diplomatique*. Za Edicije Božičević je između ostalog prevela romane Philippea Claudela *Brodeckov izvještaj*, *Istraga* i *Stablo u zemlji Toraja* te autobiografsku prozu Mirisi. Philippe Claudel jedan je od najpoznatijih suvremenih francuskih književnika, uz to je i filmski redatelj i scenarist, a knjige su mu prevedene na tridesetak jezika.

Roman *Pseći arhipelag*, prema riječima kritičara, velika je moralistička proza koja se u doba epidemije čita kao molitva. Ova uznemirujuća i uzbudljiva bajka za odrasle započinje kao neka vrst proročke propovijedi, manifesta i proglasa:

„Vi skupljate zlato i prosipate pepeo. Vi prljate ljepotu, gazite nevinost. Puštate da posvuda teku golemi potoci blata. Mržnja je vaša hrana, ravnodušnost vaš kompas. Vi ste stvorenja sna, uvijek spavate, čak i kad mislite da ste budni. Vi ste plod uspavane epohe. Vaša su uzbuđenja prolazna, brzo procvali leptiri i odmah potom sprženi na danjoj svjetlosti. (...) Kako će buduća stoljeća suditi o vašem vremenu?”

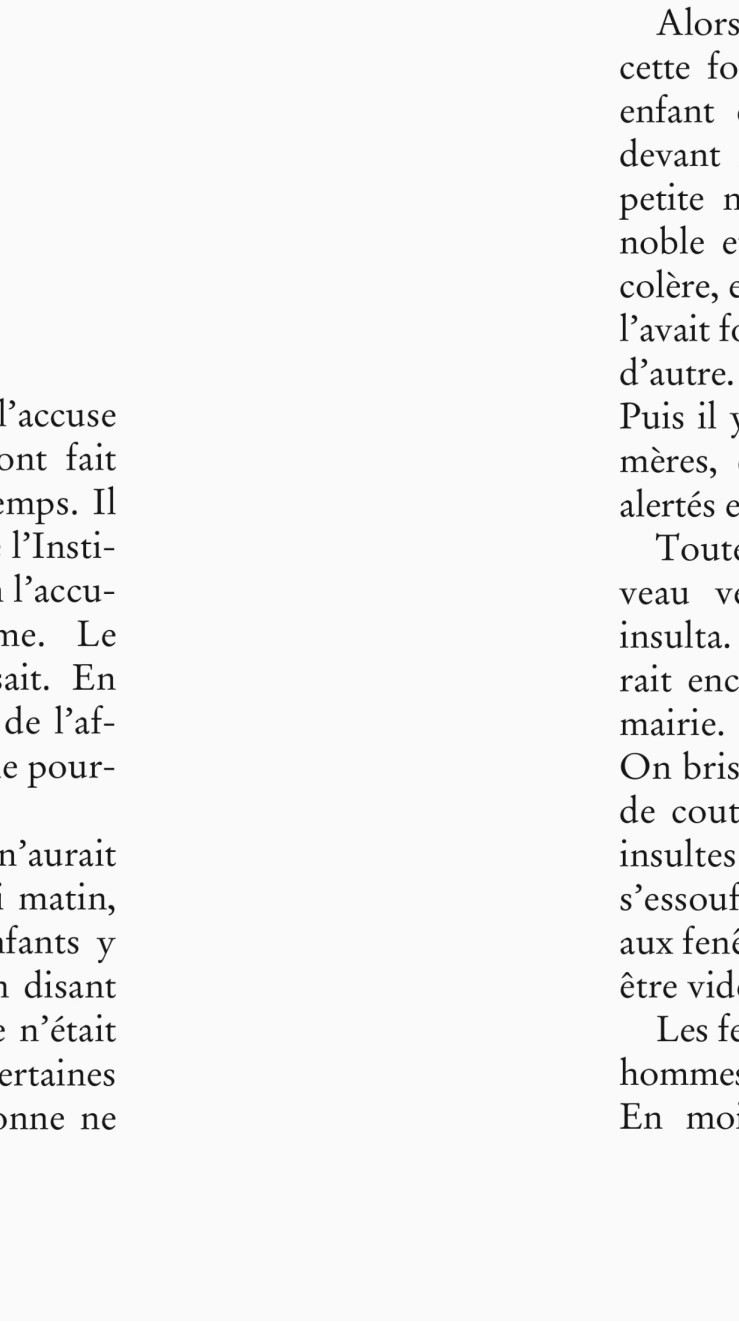
Pseći arhipelag alegorijsko je tumačenje suvremenosti, ovog našeg neoliberalnog, uskogrudnog svijeta, koji se jalovo nada da će se samoizolacijom spasiti od tuđe nesreće i očuvati vlastitu privilegiranu poziciju. Likovi personificiraju politički autoritet i religiju, intelekt i mudrost, duhovnost i moral, ili pak benevolentnu jednostavnost, kasnije i banalnost zla otočkih stanovnika. U Claudelovoj alegoriji dogodit će se da svi oni, izuzev jednog, ionako autsajdera, odluče ignorirati nesreću. *Pseći arhipelag* sjajna je i drukčija književnost, glasan i ubojit odgovor na izazove stvarnosti. Roman koji otapa led naših srca.

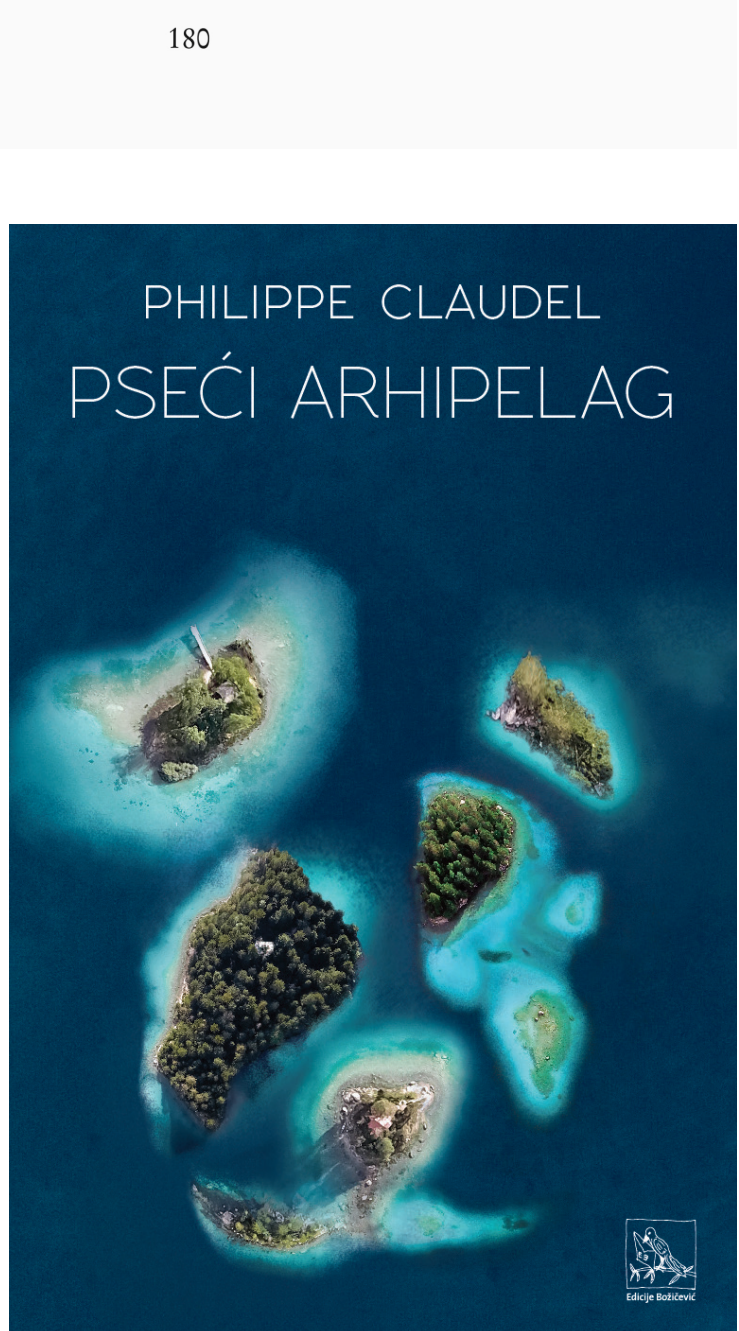
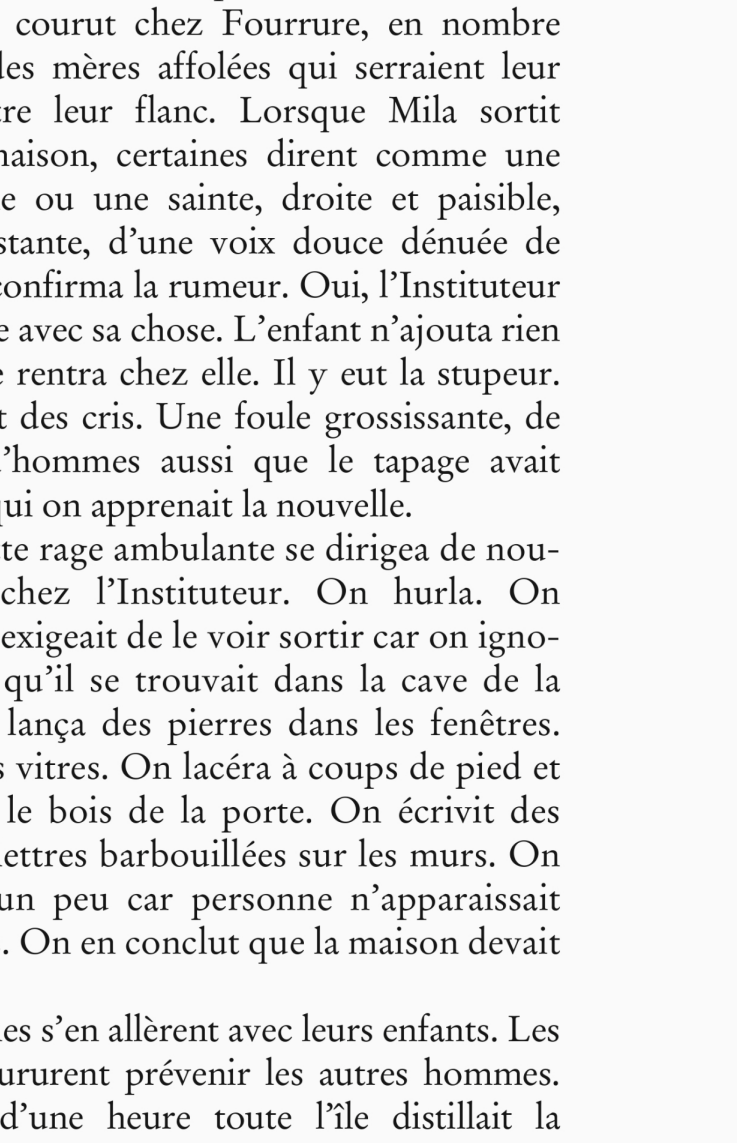
KAD NETKO ŽELI UMORITI PSA, optuži ga da je bijesan. Stari prokušani recepti uvijek djeluju. Treba ih samo malo osuvremeniti. Je li Učitelj nevin ili nije za ono za što su ga optužili, to nije glavni problem. Glavni problem je što su ga optužili. Na neki način, i bez obzira na ishod priče, zlo je već počinjeno. Tako će ostati i ništa ga neće moći izbrisati. Da je optužba ostala tajna, imala bi slab učinak, ali kad su se u ponedjeljak ujutro, nakon što su napustila svoje domove, djeca poslije nekoliko minuta vratila kućama kazavši da je škola zatvorena i da Učitelja nema, odrasli su se počeli pitati. Neke su majke pokušale na njegova vrata. Nitko im nije odgovorio. Zatim se proširila vijest, ne zna se odakle je krenula, iz čijih usta, da je Učitelj silovao Krzninu malu. Onda su otrčali do Krzna, ovaj put mnogi, a slušene majke stiskale su djecu uza se. Kad je Mila izašla iz kuće, neki rekoše poput male časne ili svetece, onako uspravna i mirna, dostojanstvena i suzdržana, blagim glasom, lišenim srdžbe, potvrdila je glasine. Da, Učitelj ju je silovao onom stvari. Djevojčica nije ništa više dodala. Vratila se u kuću. Najprije zaprepaštenje. A onda uzvici. Sve veća gomila, majki, ali i očeva koje je buka zubunila i kojima su prenijeli vijest. Sav taj putujući bijes ponovno je krenuo prema Učiteljevom domu. Vikali su. Vrijedali. Tražili su da izađe, jer još nisu znali da je u općinskom podrumu. Bacali su kamenje na prozore. Razbili su stakla. Udarcima nogu i noževima

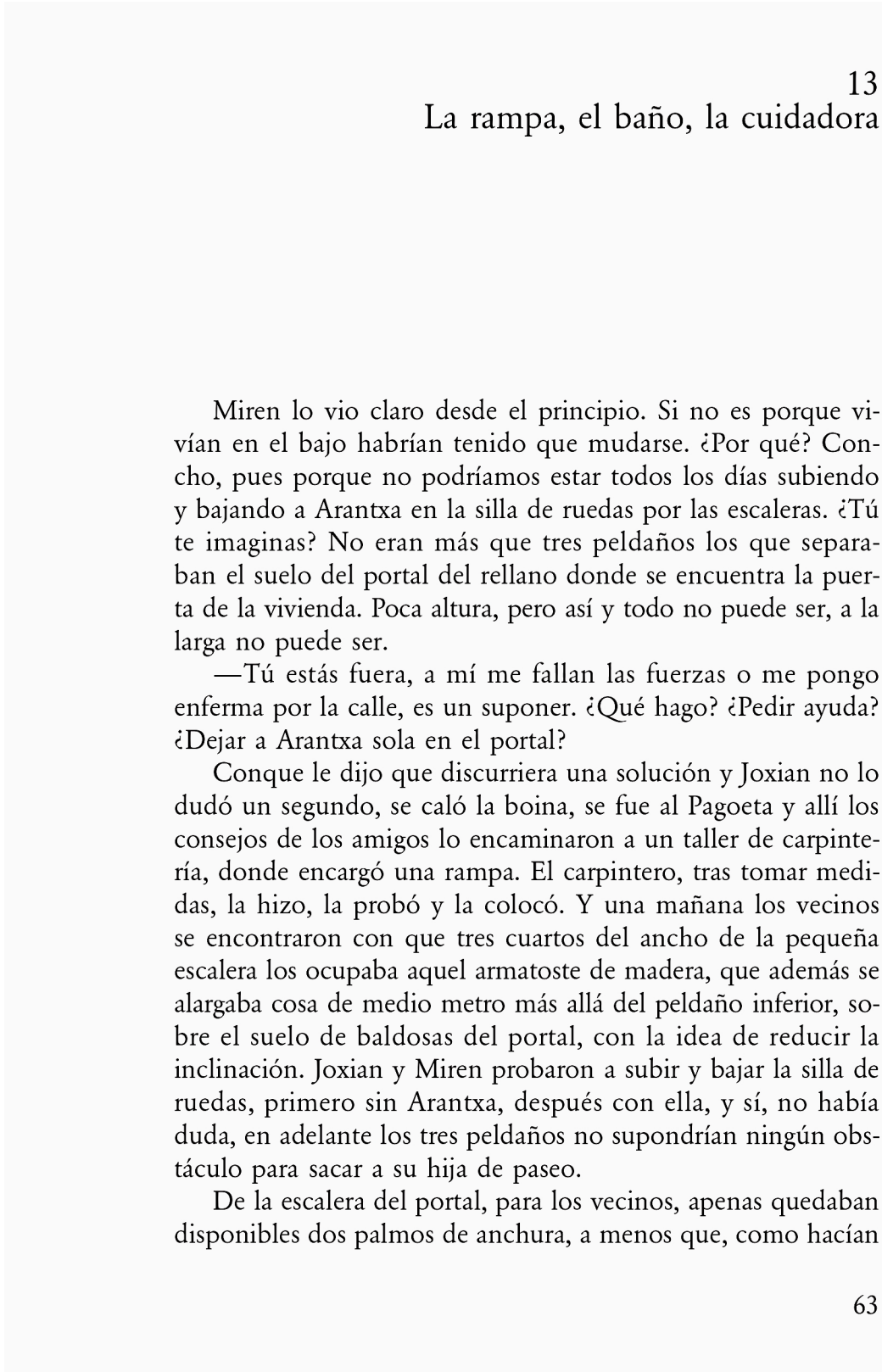
Lorsqu'on veut abattre son chien, on l'accuse d'avoir la rage. Les antiques recettes ont fait leurs preuves et fonctionnent en tout temps. Il suffit de les mettre au goût du jour. Que l'Instituteur fût innocent ou non de ce dont on l'accusait n'était pas le principal problème. Le principal problème était qu'on l'accusait. En quelque sorte, et quelle que soit l'issue de l'affaire, le mal était fait. Il resterait et rien ne pourrait le laver. Si l'accusation était restée secrète, elle n'aurait eu que peu d'effet, mais quand le lundi matin, après avoir quitté leurs maisons, les enfants y revinrent quelques minutes plus tard en disant que l'école était fermée et que le maître n'était pas là, les adultes s'interrogèrent. Certaines mères allèrent frapper à sa porte. Personne ne

udarali su po drvenim vratima. Naškrabali su uvrdljive riječi po zidovima. Malo su se zapuhali, ali nitko se nije pojavljivao na prozoru. Zaključili su da je kuća sigurno prazna. Žene i djeca su otišli. Muškarci su odjurili upozoriti druge muškarce. Za manje od jednog sata cijeli je otok isplijao novost poput rijetkog i opojnog alkohola. Opijeni njime, nisu obratili pozornost na odvratan miris koji se još pojačao. Činilo se da dolazi s padina *Braua*, poput nevidljive, plinovite lave. Osvajao je svaku uličicu, pronalazio pukotine u zidovima i krovovima kako bi nepozvan ušao u kuće, pregledao svaku sobu i udobno se smjestio poput nezvanog gosta koji se kod svojih prisilnih domaćina sprema dugo i udobno boraviti. Stara je na svojoj šetnji, vraćajući se s plaže, prošla pored Učiteljeve kuće nešto nakon horde majki. Amerika, kojeg je putem srela, ispričao joj je sve o Krzninoj maloj. Pročitala je riječi mržnje, čak je umazala prste slovima koja se još nisu osušila, nego su se cijedila. Vrhom stopala gurnula je nekoliko komada stakla. Nasmiješila se svojim hladnim očima i pljunula na tlo. Potkraj rujna, nebo, ni plavo ni sivo, nego pokriveno čadavom omaglicom, pretvorilo je sunce u mutnu i nepravilnu masu, razlijevajući ga poput užeglog maslaca, kvareći njegove obrise. Morske ptice, lastavice, čigre, orlovi, galebovi, albatrosi, svrake, letjele su na neobičan način, koncentrično, ne toliko iznad valova i blizu obale kao što su imale običaj, ili pak pored čamaca privezanih uz mol, privučene mirisom ribe koje se uvijek ponešto nade u mrežama, nego oko padina *Braua*, bučno, oštro kružeći, crtajući kao neki

Philippe Claudel: *Pseći arhipelag*, Edicije Božičević, 2019.

los niños, subieran y bajaran por la rampa, que es justo la recomendación que le hizo Miren a uno que se quejó porque el asunto no había sido consultado con la vecindad. —Oye, pues *pasar* por la rampa. ¿Qué más os da? Problema doble. Para ellos, que alguno resbale y se rompa la crisma. Para nosotros, que cada vez que alguien ande por la rampa se oigan las pisadas dentro de casa y de noche no nos van a dejar dormir. A Joxian, en el bar, le dieron la idea de recubrir la superficie de madera con moqueta. Miren, encantada. La moqueta, ¿cómo no se nos ha ocurrido antes?, serviría a un tiempo para insonorizar las pisadas y para que nadie resbalase. Y la pusieron, la puso un conocido, pegada con cola de carpintería, reforzada la sujeción con clavos. Joxian, agorero: —Usarán la moqueta de felpudo. No quiero ni pensar cómo la dejarán cuando llueva. Los vecinos, indiferentes o resignados, tal vez desearos de evitar discordias con la familia de un miembro de ETA, se tragarón las protestas menos uno, Arrondo, el del segundo derecha. En realidad lo mandó la mujer a exigir que quitaran ahora mismo el trasto. La escalera es de todos; su madre, 88 años, no puede pasar por ahí, etcétera. Ella y Miren habían sostenido un conato de disputa a la salida de misa, con miradas atigradas, dientes apretados y un arqueo de desdén en los respectivos labios superiores. Y Arrondo, un sábado, hombre de pocas palabras pero fuertes, bajó con su ultimátum: que o quitaban el trasto o lo quitaba él, *meaquiéndios*. Fue Miren quien abrió la puerta. Joxian, en la cocina, escondido. —Tú no quitas nada. —¿Que no? Arrondo es robusto-robusto, pero imprudente. No pensó, no calculó las consecuencias, su mujer lo había azuzado. Total, que levantó la rampa y la tiró al rincón de los buzones. Oyoyoy, Arrondo. En menudo lío te has metido. Entonces Miren, sin quitarse el delantal, con zapatillas de casa, se llegó a la Arrano

Željka Somun članica je Društva hrvatskih književnih prevodilaca od 2005. Prevodi s francuskog i španjolskog jezika. Od najranije dobi najveća joj je želja bila da se ljudi međusobno što bolje razumiju.

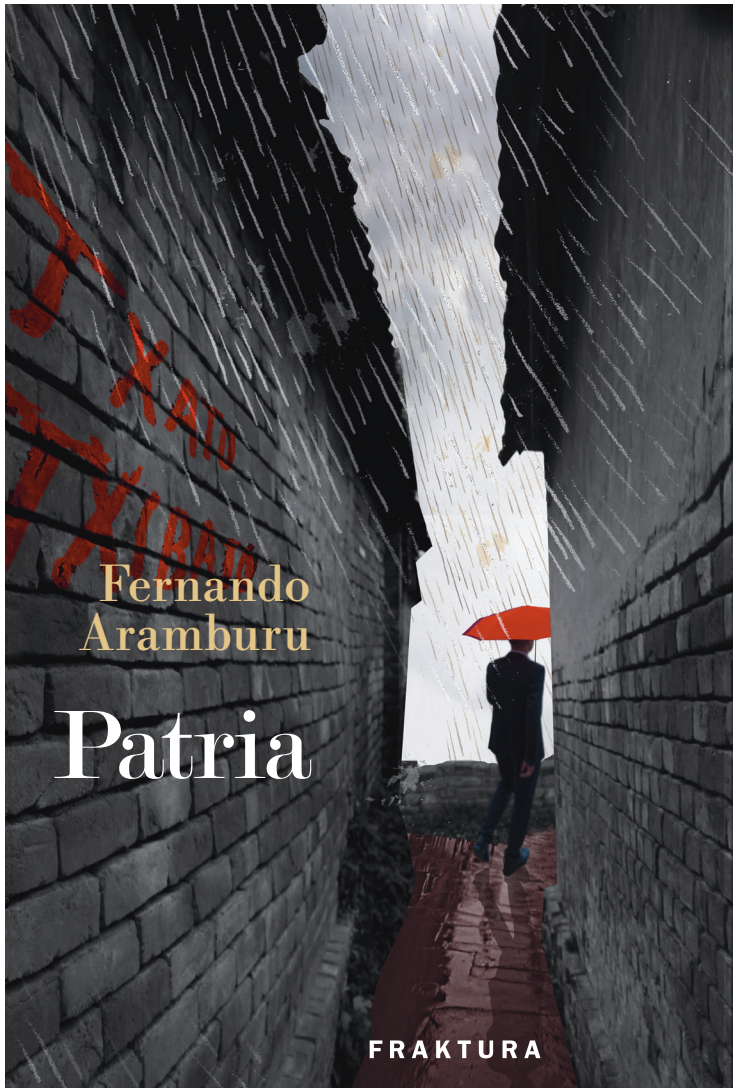
Prevela je djela sljedećih autora: Fernando Aramburu, David Foenkinos, Antonin Varenne, Yuri Herrera, Joel Dicker, Jorge Bucay, Félix José Palma, Ramón Díaz Eterovic, Roberto Bolaño, Gabriel García Márquez, Javier Marías, Juan Arias, Luis Sepúlveda. Također prevodi grafičke novele u izdanju FIBRE.

Fernando Aramburu: *Patria*, *Fraktura*, 2019.

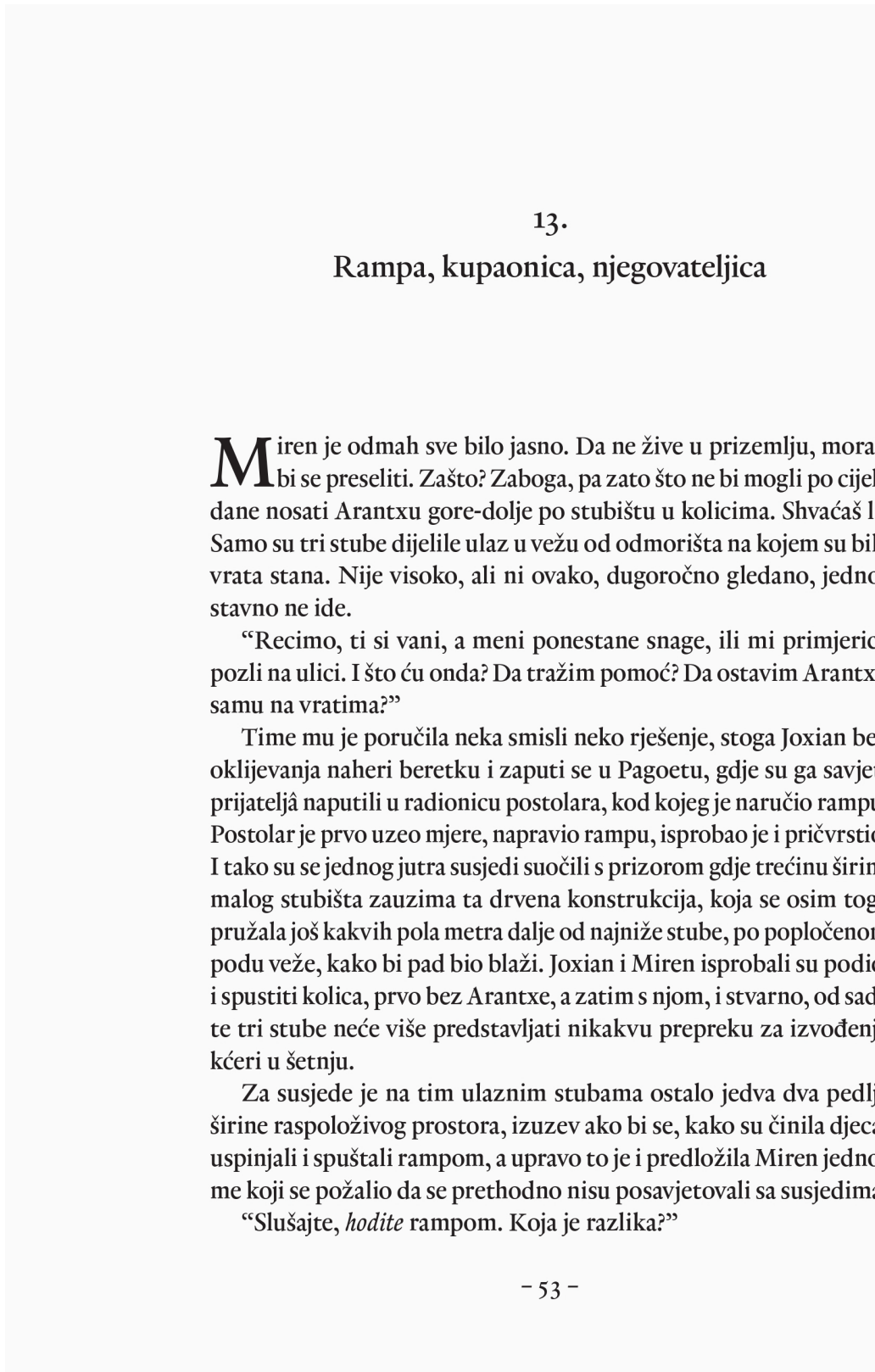
Što prvo pomislite kad se spomene Baskija? Lako je pretpostaviti i zato je važno čuti što vam o Baskiji želi reći Fernando Aramburu. Aramburu svoj roman ispisuje na šesto stranica, kroz sto dvadeset pet kraćih poglavlja, riječima devet pripovjedača. Obuhvaća razdoblje od tridesetak godina, od početka djelovanja terorističke organizacije ETA-e, osamdesetih, do proglašenja obustave oružane borbe 2010. pri čemu okosnicu čini razdor između dviju baskijskih obitelji, između dviju prijateljica od kojih, slijedom događaja, jedna postaje udovicom žrtve atentata ETA-e, a druga majkom pripadnika ETA-e.

Roman osvaja ljepotom pripovijedanja, ugođajem i domišljatom strukturom; dinamika i ritam postižu se izvanrednom polifonijom u kojoj devet likova i pripovjedač govore tako reći uglas, jedni s drugima, kao i sami sa sobom, postupkom savršena pretapanja, koji začudo ne ostavlja traga zabuni. Postići isti efekt bio je i najveći izazov prevodenja ovog djela.

Ovakva knjiga nedvojbeno je izniman uspjeh autora i velika radost za prevoditelja i za čitatelja. Kao i čitatelju, i prevoditelju neke knjige bolje legnu, pružaju manje otpora, više ih zavolimo, duže nas proganjaju. *Patria* me odmah uvukla, ošinula, osvojila, potresla. Ona je u cijelosti velika intimna isповijest.

Fernando Aramburu: *Patria*, *Fraktura*, 2019.

Dvojak problem. Za njih, da netko padne i slomi kičmu. Za nas, svaki put kad netko hoda rampom, koraci odjekuju stanom i noću nam ne daju spavati. Joxianu su u gostionici savjetovali da presvuče drvenu površinu tepihom. Miren, oduševljena. Tepih, pa kako se ranije nismo sjetili?, prigušit će korake te ujedno spriječiti da se netko posklizne. I stavili su ga, postavio ga je jedan njihov znanac, zaljepivši ga stolarskim ljepljivom i učvrstivši ga čavlima. Joxian, zloguko: —Tepih će im služiti kao otirač. Ne želim ni zamišljati u što će ga pretvoriti kad bude kiša.” Susjedi, ravnodušni ili zdvojni, možda u želji da izbjegnu nesuglasice s obitelji pripadnika ETA-e, pregrizli su jezik, svi osim jednoga, bio je to Arrondo, s drugoga kata desno. Njega je ustvari poslala njegova žena da traži da istog trena uklone tu stvar. Stubište je zajedničko; njezina majka, osamdeset osam godina, ne može onuda proći, i tako dalje. Ona i Miren gotovo su se posvađale na izlasku s mise, zakrvavljениh očiju, stisnutih zuba, svaka s prezirivo izvijenom gornjom usnom. I tako se jedne subote Arrondo, čovjek od malo riječi, ali snažan, pojavio sa svojim ultimatumom: ili će oni to skinuti, ili će on to učiniti sam, *hogavampoljubim*. Vrata je otvorila Miren. Joxian, skriven, u kuhinji. —“Ništa ti nećeš skidati.” —“Ne?” Arrondo je silno snažan, ali nerazborit. Nije razmišljao, nije vodio računa o posljedicama, žena ga je nagovorila. Uglavnom, podigao je rampu i bacio je u kut do poštanskih sandučića. Ajajaj, Arrondo. Baš si se uvalio. Tad je Miren, ne skinuvši pregaču, u papučama otišla do Arrano Taberne. Bilo je rano, bilo ih je tek nekoliko. Nije važno. I dvojica su bila dovoljna. Za dvadeset minuta, Arrondo je već ponovno postavio rampu na njeno mjesto. Više nije bilo prigovora, a ta stvarca evo još stoji ondje, ružna, ali korisna. Joxian, moglo se to sve i drugačije urediti. Kako? Drugacije, ne znam, lijepo, razgovorom. —“Pa zašto onda ti nisi izašao razgovarati s njim, kad se već javljaš?”

—“Šušajte, *hodie* rampom. Koja je razlika?”

OD IZVORNIKA DO PRIJEVODA

14. GODIŠNJA IZLOŽBA DRUŠTVA HRVATSKIH KNJIŽEVNIH PREVODILACA

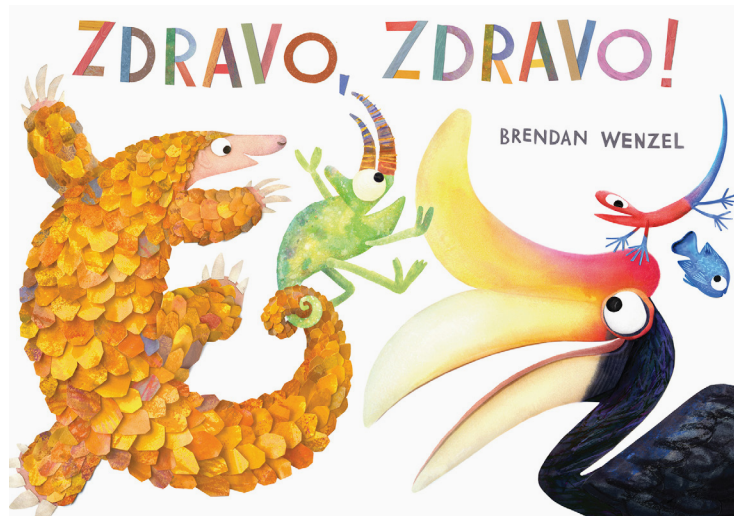
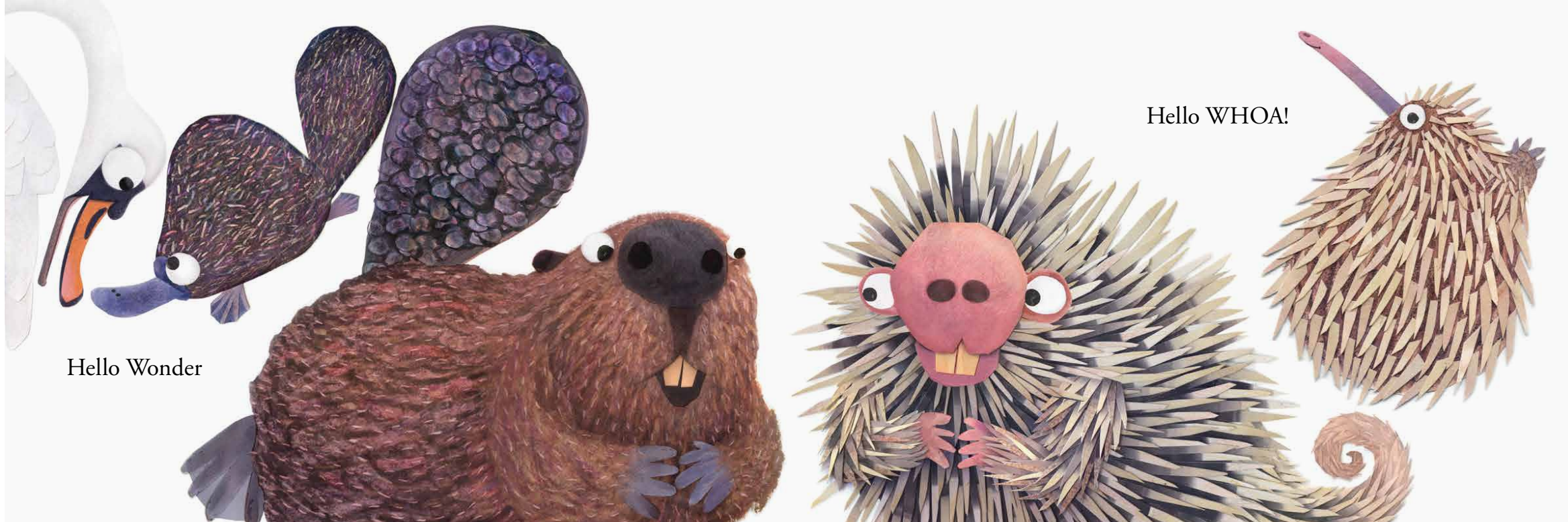

LARA HÖLBLING MATKOVIĆ

Možda baš nisam postala veterinarica koja u Africi spašava laviće od krivolovaca, kako mi je bila namjera kad sam imala osam godina, i možda nisam postala asistentica sir Davida, o čemu sanjarim još i dan-danas, ali zato bar mogu prevesti knjigu koja govori o planetu koji mi je najvažniji, a to je ovaj naš. Životinje i zvjerčice svih fela nabrojene su u slikovnici koja šaljivo opisuje svijet oko nas ali i upozorava na sve teže ekološke probleme. No to ne čini na onaj dosadni poučni način uzdignutog prijetećeg kažiprsta nego savjetuje da se sa svijetom oko nas treba upoznati kako bismo ga zavoljeli. A ono što volimo, to volimo i štiti, zar ne? Autor kaže:

što više vidiš, to više znaš. To je uglavnom i točno, ali to ne znači i da književni prevodioci, koji su se nagledali svakakvih tekstova, uvijek znaju kako bi nešto preveli. Ova je knjiga naoko laka. Ima tek nekoliko rečenica, rima je jednostavna, riječi razumljive. Kad malo bolje pogledate, možete pomisliti da je možda ipak malo teže jer te riječi treba vezati za sliku, pa tu nema izmotavanja i prepičavanja, ali većina će reći da je to čas posla. Dok ne sjednu i ne pokušaju prevesti da bude točno, vjerno, lijepo, šaljivo, vedro, smireno, sućutno, ritmično, slikom opravdano, djeci prilagođeno, izdavaču prihvatljivo, roditeljima shvatljivo, pripovjedaču izgovorljivo, da rima štima i da sviđa se svima. Nadam se da sam uspjela.

Brendan Wenzel: *Zdravo, zdravo!*, ArTresor, 2019.

Brendan Wenzel: *Zdravo, zdravo!*, ArTresor, 2019.

Eine Depression muss man sich leisten können. Martin Susman konnte überleben: er arbeitete auf der »Arche Noah«. Er war Beamter der Europäischen Kommission, Generaldirektion »Kultur und Bildung«, zugereilt der Direction C »Kommunikation«, und leitete die Abteilung EAC-C-2 »Programm und Maßnahmen Kultur«.

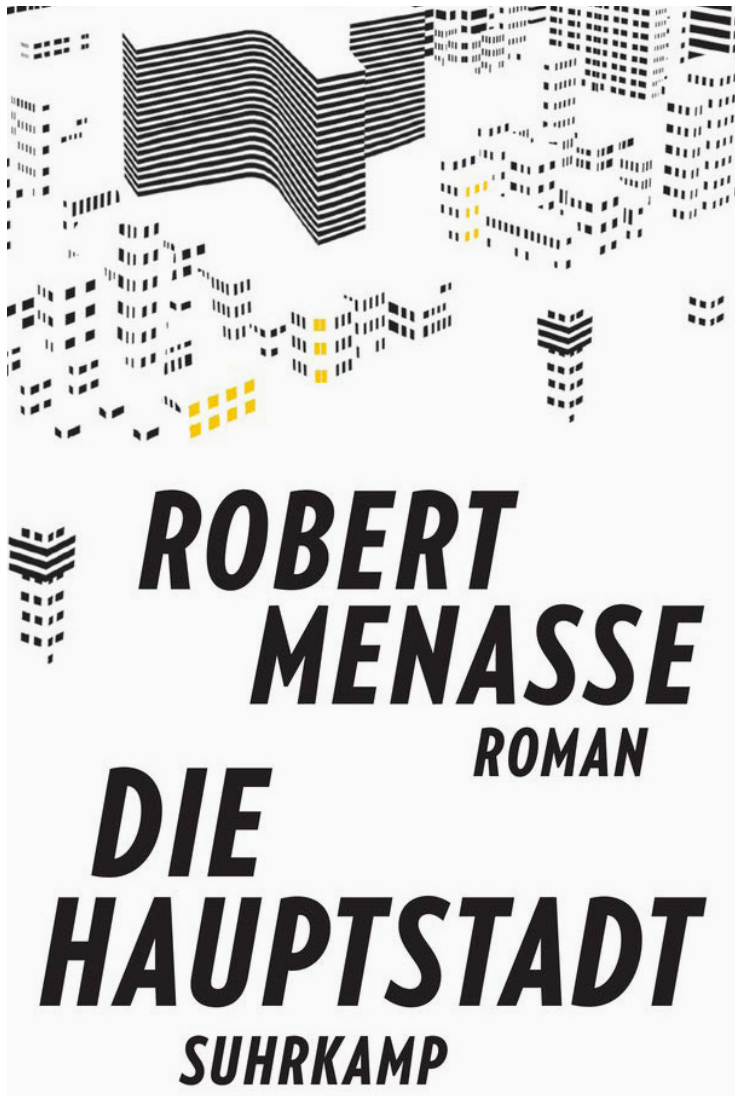
Intern nannten die Mitarbeiter ihr Ressort nur die »Arche Noah« oder kurz »die Arche«. Warum? Eine Arche hat kein Ziel. Sie schlingert über die Strömungen, schaukelt auf den Wogen, trotz den Stürmen und will nur eines: sich selbst und das, was sie an Bord führt, retten.

Es hatte nicht lange gedauert, bis Martin Susman dies begriffen hatte. Er war zunächst so glücklich und stolz darauf gewesen, dass er diesen Job ergatten konnte, zumal er nicht als »END« (Expert National Detaché) von einer österreichischen Partei oder Behörde nach Brüssel geschickt worden war, sondern sich direkt bei der Kommission beworben und den Concours bestanden hatte – er war also wirklich ein europäischer Beamter, ohne nationale Verpflichtung! Und dann musste er feststellen, dass das Ressort »Bildung und Kultur« innerhalb der Europäischen Kommission kein Ansehen hatte und nur milde belächelt wurde. Im Apparat sagte man einfach »die Kultur«, wenn man von dieser Generaldirektion sprach, die »Bildung« wurde unterschlagen, obwohl im Bildungsbereich bemerkenswerte Erfolge erzielt worden waren, etwa die Entwicklung und Durchsetzung des Erasmus-Programms. Und wenn »die Kultur« gesagt wurde, dann hatte das einen Unterton, es klang so, als würden Wall-Street-Broker »Numismatik« sagen, das Hobby eines verschrobene

Verwandten. Aber auch in der Öffentlichkeit, soweit sie sich überhaupt interessierte, war das Image der »europäischen Kultur« schlecht. Martin Susman war erst kurz im Amt gewesen, und er las noch die heimischen Zeitungen – ein typischer Anfängerfehler –, als Empörung in Österreich ausbrach, weil, wie in den Blättern zu lesen war, den Österreichern mit der Kultur »gedroht« wurde: Jeder Mitgliedstaat der EU hatte das Anrecht auf einen Kommissar-Posten, die Regierung nominierte eine Person, und der Kommissionspräsident wies ihr ein Ressort zu. Als nach den damaligen Europawahlen die Ressorts neu besetzt wurden, kam das Gerücht auf, dass der von Österreich nominierte Kommissar »die Kultur« bekommen solle. Die österreichische Koalitionsregierung zerritt sich, weil die Partei des designierten Kommissars eine Intrige des Koalitionspartners witterte, man protestierte, die österreichischen Zeitungen machten Stimmung und sie konnten sich auf die Entrüstungsbereitschaft ihrer Leser verlassen: »Uns droht die Kultur!« Oder: »Österreich soll mit Kultur abgespeist werden!«

Das scheint als Reaktion sehr erstaunlich, wenn man bedenkt, dass sich dieses Land als »Kulturnation« – nun, vielleicht nicht »begriff«, aber doch gerne bezeichnete. Allerdings entsprach diese Reaktion dem Image und der Bedeutung, die »die Kultur« im europäischen Machtgefüge eben hatte. Image und Bedeutung hingen von der Höhe des Budgets, das ein Ressort verteilen konnte, und vom Einfluss auf politische und wirtschaftliche Eliten ab. Und mit beidem war es im Falle der »Kultur« schlecht bestellt. Schließlich bekam der österreichische Kommissar doch nicht das Kultur-Ressort, sondern die »Regionalpolitik«, was zu Jubel in der Kulturartion führte: »Wir«, so meldeten die österreichischen Blätter nun, »haben ein Budget von 337 Milliarden!«

Die »Kultur« bekam Griechenland. Das schien durchaus

LATICA BILOPAVLOVIĆ VUKOVIĆ

Latica Bilopavlović Vuković završila je jezičnu gimnaziju u Zagrebu te nakon studija na Sveučilištu u Zagrebu i Johannes Gutenberg-Universität u Mainz diplomirala njemački i francuski jezik i književnost. Prevoditeljski zanat teše još od 2002., deset je godina prevodila za Hrvatsku televiziju, a nekoliko je godina provela u Bruxellesu radajući kao »administrator lingvist« u Vijeću Europske unije.

Trenutačno pohađa specijalistički postdiplomski studij konferencijskog prevodenja u Zagrebu. Kao književna prevoditeljica dobitnica je brojnih priznanja i stipendija, među kojima se ističe premija austrijskog Ministarstva kulture za prijevod romana *Mjerenje svijeta* Daniela Kehlmana te stipendija Ministarstva kulture Republike Francuske, zahvaljujući kojoj je boravila u Parizu i u prevoditeljskom centru u Arlesu. Sudjelovala je na brojnim prevoditeljskim radionicama i susretima u LCB-u (Literarisches Colloquium Berlin) i u Europskom

domaće novine – tipična početnička pogreška –, kad je u Austriji izbio negodovanje jer se Austrijancima, kako se moglo pročitati, »prijetilo« kulturom: naime svaka država članica imala je pravo na jedno povjereničko mjesto, Vlada bi nominirala jednu osobu, a predsjednik Komisije dodijelio bi joj neki resor. Pri raspodjeli resora nakon ondašnjih europskih izbora pojavila se glasina da bi austrijski povjerenik trebao dobiti »Kulturu«. Austrijska koalicijska vlada posvada se jer je stranka imenovanog povjerenika u tome mijšila intrigu koalicijskog partnera, protestiralo se, austrijske novine raspijvale su atmosferu, pri čemu su mogle računati s čitateljskom spremnošću na ogorčenje: »Prijeti nam kultura!« Ili: »Austriji žele kulturom začepiti usta!«

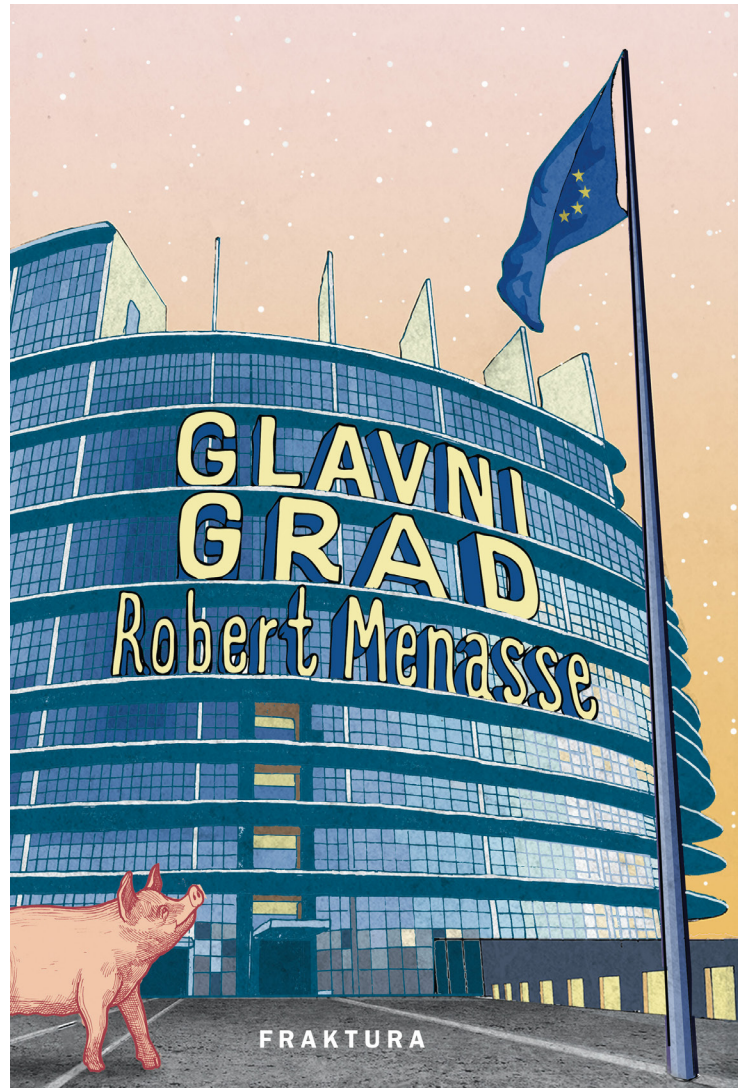
Takva reakcija čini se veoma neobičnom pomislimo li na to kako se ta zemlja shvaća »nacijom kulture«, no dobro, možda se baš tako i ne »shvaća«, ali se ipak voli takvom opisivati. Doduše, takva je reakcija odgovarala imidžu i značenju koje je »Kultura« imala u europskim strukturama moći. Imidž i značenje ovisili su s jedne strane o iznosu proračuna kojim je pojedini resor raspolagao, a s druge strane o utjecaju na političke i ekonomske elite. A »Kultura« je u oba slučaja imala loše karte. Naposljetku austrijski povjerenik ipak nije dobio resor kulture nego »Regionalnu politiku«, što je dovelo do sveopćeg veselja u naciji kulture: »Imamo proračun od 337 milijardi!«, tako su sad izvješćivali austrijski listovi.

»Kulturu« je dobila Grčka. To se činilo potpuno logičnim ako razmišljamo o grčkoj antici kao temelju europske kulture, ili pak na smislen način činjenim, ako povežemo raspad demokracije u Europi s robovlasničkim društvom u grčkoj antici – a zapravo je bilo posve jednostavno: Grčka je zbog svoje sad već beskonačne financijske i proračunske krize posve slabo kotirala te je stoga bila bespomoćna i morala je uzeti što joj daju. Prezreni resor. To nije bio zadatak, bila je to kazna: tko ne zna baratati novcem, bolje da i ne dobije novce u ruke, dakle dobiva resor bez budžeta. Grčka povjerenica, angažirana političarka, borila se za snažan tim u koji može imati povjerenja i koji će joj ipak dati neku političku težinu u Komisiji. Uspjela je dovući nekoliko sunarodnjaka koji su već imali

Depresiju su čovjek mora moći priuštiti. Martin Susman mogao je preživjeti: radio je u »Noinjoj arci«. Naime bio je zaposlenik Europske komisije. Glavne uprave »Kultura i obrazovanje«, dodijeljene upravi C »Kommunikacija«, gdje je vodio odjel EAC-C-2 »Program i mjere u kulturi«.

Kolege su među sobom svoj resor nazivali samo »Noina arka« ili skraćeno »Arka«. Zasto? Arka nema cilj. Nose je struje, ljuđa se na valovima, prkosi olujama i želi samo jedno: spasiti sebe i ono što prevozi.

Martinu Susmanu nije dugo trebalo da to shvati. Isprva je bio tako sretan i ponosan što se uspio dokopati tog posla, pogotovo zato što u Bruxelles nije dospio kao »END« (Expert National Détaché), dakle nije ga onamo poslala neka austrijska stranka ili upravno tijelo, nego se izravno najecao za to mjesto u Komisiji i položio *concours* – znači, bio je doista europski službenik, bez nacionalnog angažmana! A onda je morao ustanoviti da resor »Kultura i obrazovanje« u Europskoj komisiji baš i ne uživa neki ugled te mu se svi blago podsmjehuju. Kad bi se u aparatu spominjala ta glavna uprava, jednostavno se govorilo »Kultura«, »obrazovanje« bi se izostavilo, iako su u području obrazovanja bili ostvareni značajni uspjesi, na primjer razvoj i provedba programa Erasmus. A kad bi izgovarali »kultura«, to bi imalo neki prizvuk, zvučalo bi kao da brokeri s Wall Streeta izgovaraju »numizmatika«, hobi nekog šašavog rođaka. Ali čak je i u javnosti, ako se potonja uopće za to i zanimala, imidž »europske kulture« bio loš. Martin Susman bio je još nov na poslu i još je čitao

Robert Menasse: *Glavni grad*, Fraktura, 2019.

OD IZVORNIKA DO PRIJEVODA

14. GODIŠNJA IZLOŽBA DRUŠTVA HRVATSKIH KNJIŽEVNIH PREVODILACA

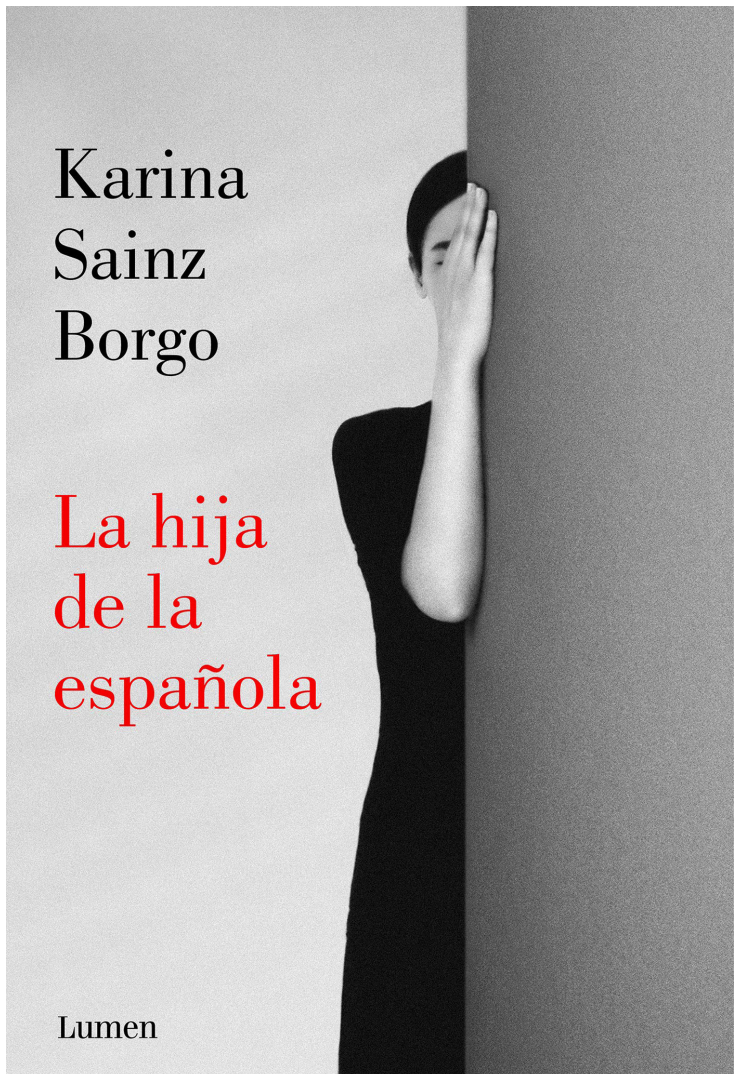
NIKOLINA ŽIDEK

Nikolina Židek (Zagreb, 1976.) bavi se književnim i kazališnim prevodenjem. Specijalizirala se u prevodenju dramskih tekstova te aktivno radi na promociji hrvatske drame u zemljama španjolskog govornog područja, od kojih su mnoge u njezinom prijevodu izvedene u Argentini, Boliviji, Čileu, Peruu, Urugvaju, Paragvaju, Venezueli i Meksiku. Dobitnica je četiri priznanja „Teatro del Mundo“ Kulturnog centra Ricardo Rojas u Buenos Airesu za prijevod hrvatskih dramskih tekstova, te nagrade „Alfred de Musset“ španjolske izdavačke kuće Ediciones Irreverentes za prijevod *Drame o Mirjani i ovima oko nje* Ivora Martinića.

Osim DHKP-a, članica je i Hrvatskog centra ITI te koordinatorica Komisije BCMS (bosanski-hrvatski-crnogorski-srpski) Eurodrama – Europske mreže kazališnog prevodištva. Osnivačica je TeaCro (www.teatrocroata.com), online platforme hrvatske dramatike u prijevodu na španjolski.

Karina Sainz Borgo: *Noć u Caracasu*, Ljevak, 2019.

Noć u Caracasu (u originalu *La hija de la española*) prijevod je prvimjenca venezuelanske novinarkе i spisateljice Karine Sainz Borgo s madridskom adresom. Roman je od objave 2019. godine proglašen književnim fenomenom i prodan je u trideset zemalja. Glavni lik, Adelaida Falcón, suočena je sa smrću majke u ekstremnim uvjetima, dok u njezinom rodnom Caracasu vlada nasilje i gospodarski slom. Stoga Adelaida istovremeno oplakuje majku i Caracas iz nekih sretnijih vremena, kada je bio mjesto kamo su se slijevali europski iseljenici. U borbi za puko preživljavanje primorana je donijeti neugodnu i moralno dvojbenu odluku, ne bi li izašla iz Carcasa, „u kojem će uvijek biti noć“. Izazov u prevodenju ovog napehog romana bio je približiti mirise i okuse ove karijske zemlje te jezično dočarati sraz nekadašnje srednje klase s uličnim revolucionarnim borcima.

Kad smo stigli na groblje, grob s dva ukopna mjesta već je bio otvoren. Jedno za nju, a drugo za mene. Moja je majka kupila grobno mjesto prije puno godina. Promatrajući tu jamu od ilovače, pomislila sam na rečenicu Juana Gabriela Vásqueza koju sam pročitala u jednoj korekturi prošloga tjedna: »Čovjek je ondane gdje su pokopani njegovi mrtvi.« Dok sam promatrala oguljeni travnjak oko njezina groba, shvatila sam da me moj jedini mrtvac veže za zemlju koja svoje ljude izbacuje istom snagom kojom ih i proždire. Ovo nije bila zemlja, nego stroj za mljevenje mesa.

Radnici su izvukli moju majku iz *Forda Zephyra* i položili je u njezin grob s pomoću kolotura i starih pojaseva punih zakovica. Njoj se barem neće dogoditi ono što se dogodilo mojoj baki Consuelo. Bila sam jako mala, ali se ipak sjećam. Bilo je to u Ocumareu. Bila je vrućina, vlažnija i slanija od ovoga poslijepodneva bez mora. Jezik mi je bio u živim ranama od kave s *guarapom* i ubijala sam vrijeme grickajući okusne papile spaljene od tog napitka koji su me moje tetke tjelele da pijem između jedne i druge Zdravomarije. Grobari iz sela spuštali su lijes bake Consuelo s pomoću dva otrcana užeta, slična ovima,

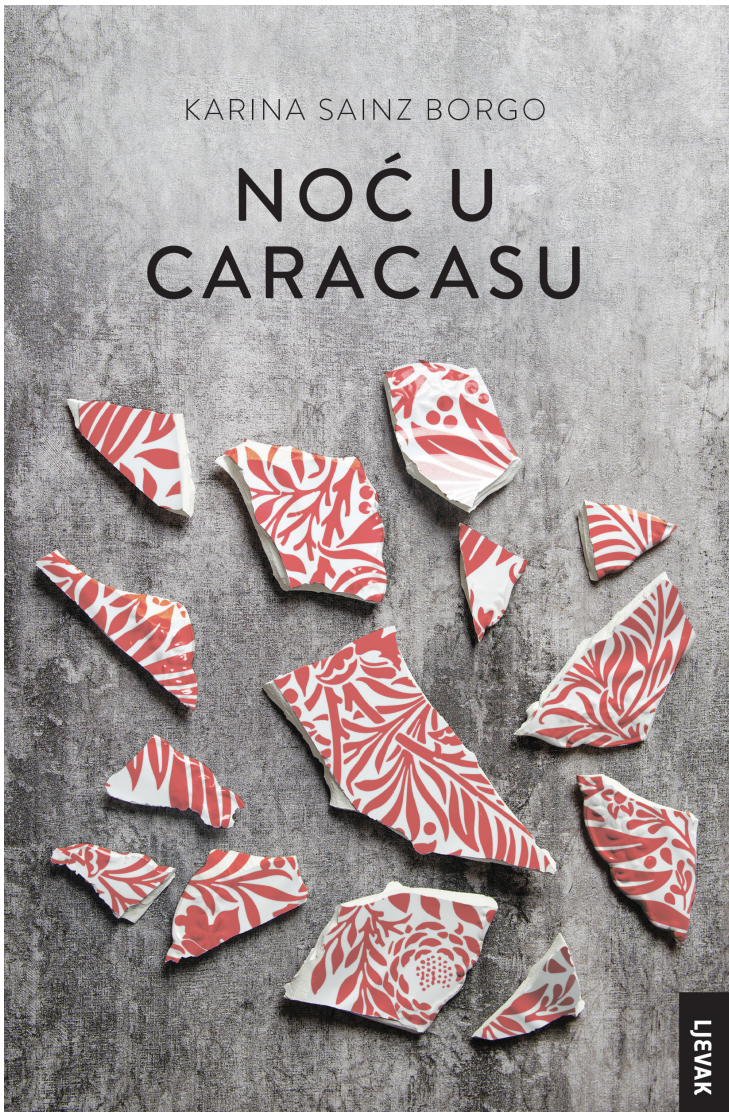
Cuando llegamos al cementerio, ya estaba abierto el hoyo con dos fosas. Una para ella, otra para mí. Mi madre había comprado la parcela años atrás. Mirando aquel hueco de arcilla, pensé en una frase de Juan Gabriel Vásquez que leí en una de las galeradas que tuve que corregir unas semanas antes: «Uno es del lugar donde están enterrados sus muertos». Al observar el césped rasurado alrededor de su tumba, entendí que mi único muerto me ataba a una tierra que expulsaba a los suyos con la misma fuerza con la que los engullía. Aquella no era una nación, era una picadora.

Los operarios sacaron a mi madre del Ford Zephyr y la acomodaron en su tumba haciendo polea con unas correas viejas llenas de remaches. Al menos a ella no le ocurriría lo que a mi abuela Consuelo. Yo era muy pequeña, pero lo recuerdo aún. Fue en Ocumare. Hacía calor, uno más húmedo y salado que el de esta tarde sin mar. Yo tenía la lengua en carne viva por los cafés aguapados y me entretenía mordisqueando las papilas abrasadas por aquel brebaje que mis tías me obligaban a beber entre un avemaría y otro. Los sepultureros del pueblo bajaban

ali tanja. Lijes je neravno skliznuo i udarivši o tlo rastvorio se kao pistacija. Ukočena baka udarila je o staklo, a pogrebna molitva pretvorila se u urlik. Dva su je mladića pokušala uspraviti, zatvoriti lijes i nastaviti s poslom, ali se sve zakompliciralo. Moje su tetke stale kružiti oko jame, držeći se rukama za glavu i zazivajući stožer Katoličke crkve. Sveti Petre, sveti Pavle, presveta Djevice, prečista Djevice, Kraljice andela, Kraljice patrijarha, Kraljice proroka, Kraljice apostola, Kraljice mučenika, Kraljice ispovjednika, Kraljice djevoja! Moli za nas...

Moja baka, žena bez nježnosti, kojoj je na kraju neki šaljivdžija posijao grm ljute papričice pred grobom, umrla je u postelji dozivajući svojih osam umrlih sestara. Osam žena u crnini. Vidjela ih je u dnu mrežice za komarce pod kojom je tonula dajući zadnje naredbe, ili mi je barem tako ispričala moja majka. Za razliku od nje, moja majka nije imala pratnju rodaka kojima bi naređivala sa svog trona, utonula između velikih jastuka. Imala je samo mene.

Svećenik je napamet recitirao misal za dušu Adelaide Falcón, moje majke. Radnici su bacali lopate ilovače pomiješane s kamenjem i poklopili grob cementnom pločom, tim međukatom koji će nas razdvajati dok se ponovno ne sastanemo pod zemljom grada u kojem se krađe i cvijeće. Okrenula sam se. Jednim pokretom otpustila sam svećenika i radnike. Jedan od njih, mršavi preplanuli čovjek zmijskih očiju, dao mi je do znanja da požurim. Ovoga je tjedna izveden oružani napad na tri pogrebne povorke. »A vi ne biste željeli nikakve prepade«, rekao mi je gledajući mi u noge. Nisam znala je li to bio savjet ili prijetnja. Ušla

Karina Sainz Borgo: *Noć u Caracasu*, Ljevak, 2019.

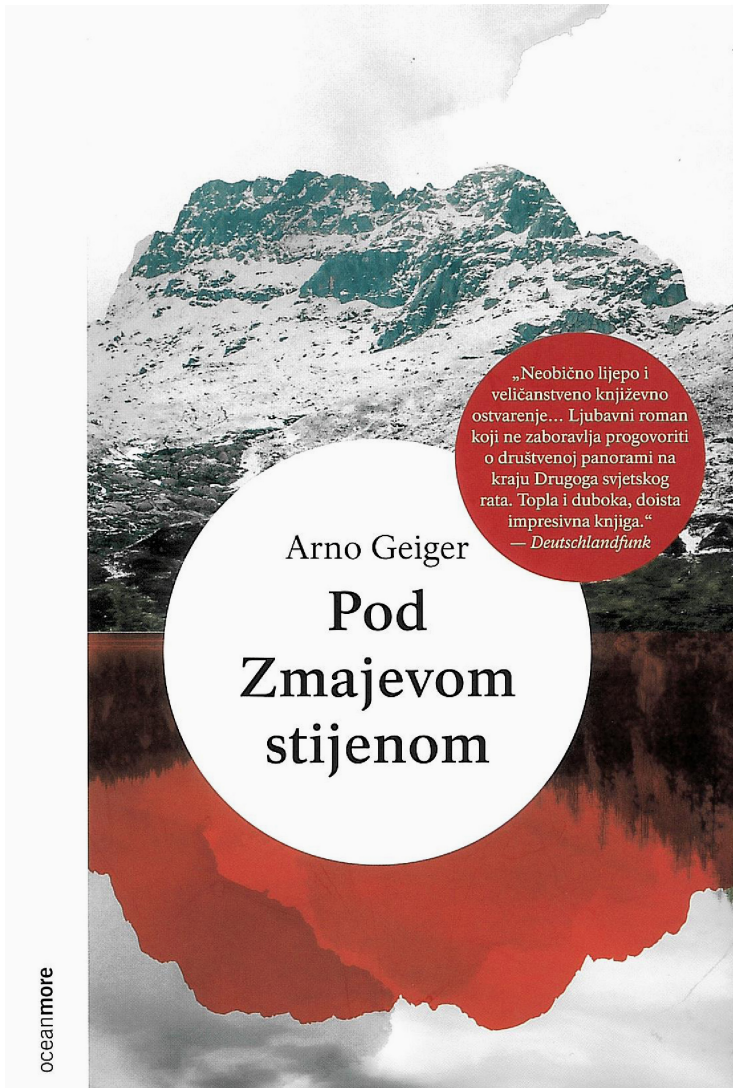
Arno Geiger: *Pod Zmajevom stijenom*, OceanMore, 2019.

Pod Zmajevom stijenom fiktivan je roman o Drugom svjetskom ratu, a rezultat je autorova desetogodišnjeg proučavanja faktografskih materijala iz razdoblja Drugog svjetskog rata. Kako kaže sam autor, književnost treba govoriti o stvarima o kojima se može govoriti samo u umjetničkom izričaju, pa se ovaj roman ne temelji na retrospektivnom pripovijedanju. Snažno literarno sredstvo je pripovijedanje u obliku dnevnčkih zabilježaka i pisama te bogat jezik pripovijedanja, koji funkcioniра poput jezičnih maski i bitan je element u karakterizaciji glavnih likova. Roman je veličanstvena orkestracija poetsko-filozofskog glasa glavnog lika, mobiliziranog mladića iz Beča, koji sazrijeva tijekom krvavih ratnih godina i od Hitlerova pobornika stječe duboke antiratne uvjide u život i stvarnost, svakodnevnog govora poslušnih malograđanskih glava koje ni pod kišom bombi niti u ratnom užasu ne pokušavaju razmišljati drukčije od onoga što im je ponuđeno, pa sve do glasa Oskara Meyera, rođenog Bečanina, koji ispijeva svoj tragičan put u smrt u jednom od radnih logora.

Poseban izazov ovog romana jest činjenica da je jezik današnji, suvremen, da u njemu svjesnom odlukom autora nema riječi tipičnih za nacionalsocijalizam (ili tek nekoliko osnovnih povijesnih činjenica), što najbolje ilustrira činjenica da se Hitler u tekstu spominje samo kao „E“, a ministar propagande se spominje kao ministar za odnose s javnošću.

Ta dvojakost jezika ovog romana: njegov suvremen ton kojim pripovijeda o jednom užasnom povijesnom razdoblju čine ovaj roman nadasve aktualnim i prava je književna plastika.

<p>Seit meinem letzten Aufenthalt</p>	
<p>Seit meinem letzten Aufenthalt in Wien waren fünfzehn Monate vergangen. Auf dem langsamen Weg zurück hatten meine Wünsche für zu Hause Form angenommen, abgelenkt von den Widrigkeiten des Krieges. Ich wollte allein in einem Zimmer schlafen ohne Stiefel neben dem Bett, nicht mehr im Schnee mit erfrorenen Händen unter einem defekten LKW liegen müssen. Ich wollte den Kaffee aus der Tasse trinken, die ich von Hilde zu meinem fünfzehnten Geburtstag geschenkt bekommen hatte. Und alle vier Wochen wollte ich eine neue Zahnbürste. Weil aber, wenn einer aus dem Krieg zurückkehrt, das Zuhause ein anderes ist als dasjenige, das er verlassen hat, fühlte ich mich trotz der Erfüllung all dieser Wünsche zu Hause nicht wohl.</p> <p>Mama ging es nicht weiß Gott wie gut, sie spürte die Kälte, auch jeden Schneefall und Regen, Wind und Nebel spürte sie auch. Sie hatte den ganzen Haushalt allein zu besorgen, aber diese Überlastung kam ihr gelegen, weil die Arbeit keine Möglichkeit zum Denken ließ, so schien es mir. Mehrmals, wenn ich dankbar für ihre Unterstützung gewesen wäre, sagte sie: »Ich habe darüber nicht zu urteilen.« / Papa gab mir gute Ratschläge, alles hirnverbrannte Ideen, über die ich eine Wut bekam. Er sagte, er selbst sei in eine schlechte Zeit hineingeboren worden, während ich das Glück hätte, an der Schwelle zu einer großen Zeit jung zu sein. Mehr könne der Mensch nicht verlangen, es hänge nun von mir ab, was ich daraus mache.</p>	<p>Wie eine Strafe für das Überleben saß ich die Stunden am Küchentisch ab. Auch das Erzählenmüssen nach der langen Zeit empfand ich als Strafe. Aber natürlich war es das gute Recht der Eltern zu erfahren, wie es mir ergangen war. Ich selber wäre auch enttäuscht, wenn die Eltern verwundet aus dem Krieg heimkämen und nicht erzählen wollten. Dennoch, ich war nicht in der Stimmung. Obendrein, was mich wirklich beschäftigte, hing nur bedingt mit meinen Verletzungen zusammen. Aber ich fand für diese Dinge kein Verständnis, vor allem nicht bei Papa, sein Geschwätz ging mir auf die Nerven.</p> <p>Er hatte auf dem Nachhauseweg von der Schule bei der Partei das Volkspfer abgegeben. Das erhebende Gefühl, einen Beitrag geleistet zu haben, veranlasste ihn, bei der ersten bitteren Bemerkung meinerseits von der Notwendigkeit des Krieges zu reden und vom langfristig Positiven. Ich fühlte mich von dieser Unvernunft wie zermahlen. Wenn ich seinen Optimismus an der Front zu lesen bekommen hatte, in Briefform, war es auszuhalten gewesen. Es persönlich hören zu müssen, war eine ganz andere Sache.</p> <p>Wann immer ich konnte, zog ich mich in mein Zimmer zurück, das Zimmer, das ich als Schüler bewohnt hatte. Seit ich im Spätsommer vor mehr als fünf Jahren zum Militärdienst eingezogen worden war, hatte sich das Zimmer kaum verändert, die Schulbücher lagen noch im Schreibtisch, mich an die Jahre erinnernd, die mir niemand zurückgab. Ich hätte versuchen können, aufzuholen, was aufzuholen war, statt dessen lag ich auf dem Bett ohne Antriebi, ein abgenagtes Stück Herz. Und immer wieder ging mir durch den Kopf: Ich habe so viel Zeit verloren, dass ich sie nicht aufholen kann.</p>
22	23

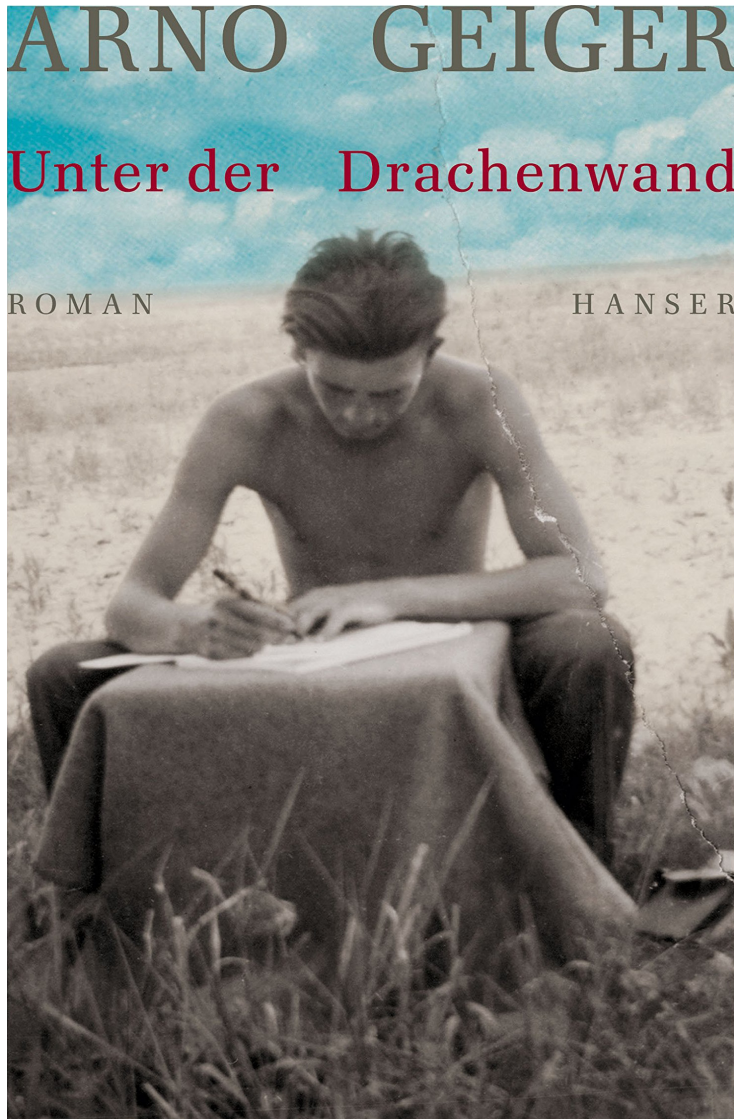
Arno Geiger: *Pod Zmajevom stijenom*, OceanMore, 2019

Od mogea posljednjega boravka

Od mogea posljednjega boravka u Beču prošlo je petnaest mjeseci. Tijekom dugoga povratka moju čežnju za domom oblikovale su ratne nedaće. Želio sam spavati sam u sobi i bez čizama pokraj kreveta, nisam želio ležati u snijegu smrznutih ruku ispod pokvarenoga kamiona. Želio sam piti kavu iz šalice koju sam od Hilde dobio za svoj petnaesti rođendan. I svaka četiri tjedna želio sam novu četkicu za zube. Kako je dom, nakon povratka iz rata, drukčiji od onoga kakav si napustio, unatoč ispunjenju svih želja, kad kuće se nisam osjećao ugodno.

Mama se baš nije najbolje osjećala, smetala joj je hladnoća, svaki snijeg i svaka kiša, vjetar i magla također su joj smetali. Cijelo je kućanstvo morala voditi sama, ali ta preopterećenost dobro joj je došla, jer posao joj nije dopuštao da razmišlja, barem mi se tako činilo. Više puta, kad bih joj zahvalio na potpori, rekla bi: „Ja o tomu ne mogu suditi.“ / Tata mi je dijelio pametne savjete, sve jedan gluplji od drugoga, koji su me još više razjarivali. Rekao je da je on rođen u pogrešno vrijeme, a da sam ja imao sreću što se mlad nalazim na pragu jednoga veličanstvenoga vremena. I da više od toga ne mogu tražiti, jer samo o meni ovisi kako ću to vrijeme iskoristiti.

Poput kazne za to što sam preživio, satima sam sjedio za kuhinjskim stolom. I to što sam sve proživljeno morao ispričati nakon dugo vremena, osjećao sam kao kaznu. Ali naravno da su roditelji imali pravo saznati kako mi je bilo. I ja bih bio razočaran da se roditelji vrate ranjeni iz rata i ne žele ni o čemu govoriti. Ipak, nije mi se dalo. Osim toga, ono što me doista

zaokupljalo, samo je uvjetno bilo povezano s mojim ozljedama. Ali nisam imao razumijevanja za te stvari, pogotovo ne za oca, njegovo mi je brbljanje bilo na žive.

Na povratku iz škole kući otac je u stranačkim prostorijama predao svoju narodnu pomoć. Uzvišeni osjećaj da je to njegov doprinos potaknuo ga je da na prvu moju ogorčenju primjedu počne govoriti o nužnosti rata i njegovim dugoročnim pozitivnim stranama. Njegova bi me nerazumnost smlavila. Kad bih na bojištu čitao njegov optimizam, u pismu, to se dalo izdržati. Ali slušati to uživo, bilo je nešto posve drugo.

Kad god sam mogao, povukao bih se u svoju sobu, sobu u kojoj sam živio kao učenik. Otkako sam mobiliziran u kasno ljeto prije više od pet godina, soba je gotovo bila ista, školske su knjige još bile na pisakom stolu, podsjećajući me na godine koje mi nitko nije mogao vratiti. Mogao sam pokušati nadoknaditi što se dalo nadoknaditi, ali umjesto toga sam bezvoljno i snužno ležao na krevetu. Kroz glavu mi je neprestano prolazila jedna misao: izgubio sam toliko puno vremena da ga ne mogu nadoknaditi.

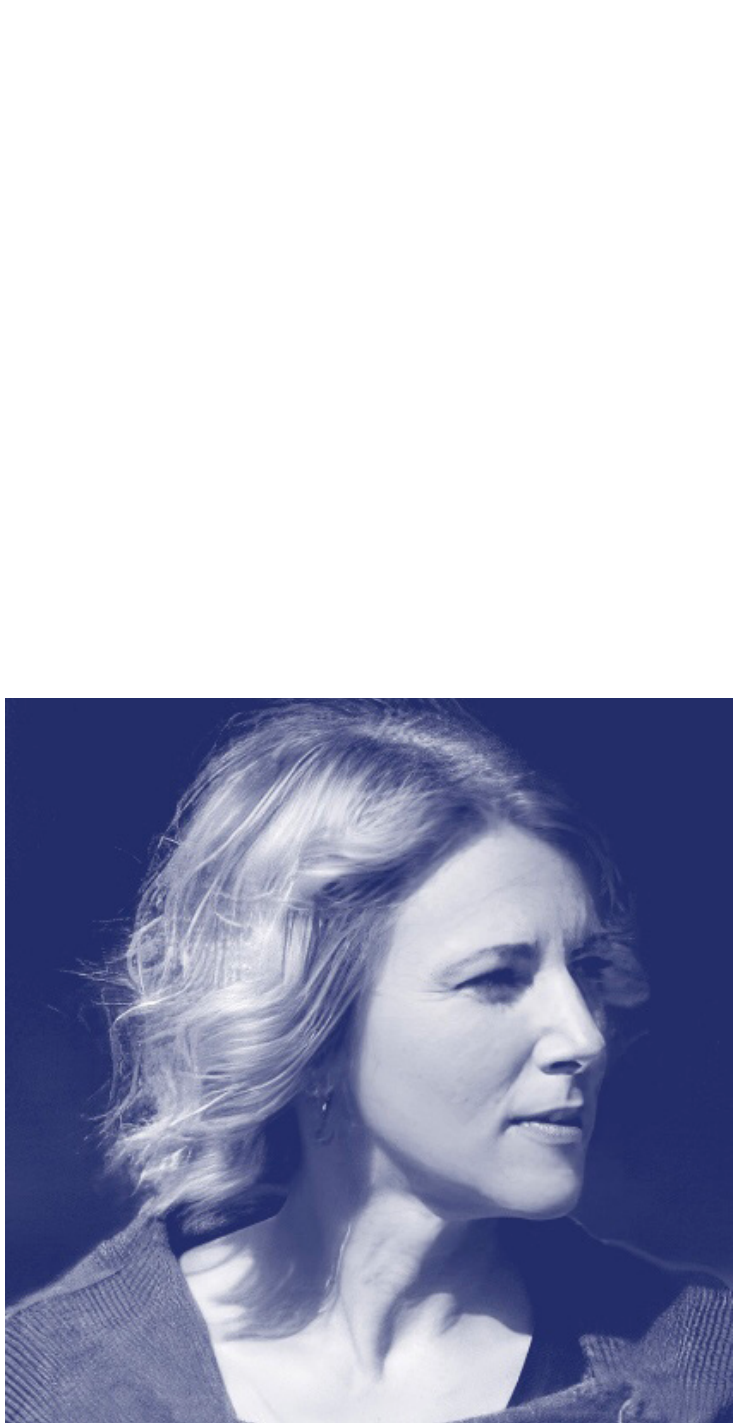
Ne bi mi bio problem studirati na Tehničkom fakultetu. Ne bi mi trebalo više vremena nego što je propisano. Sada bih bio nezavisan, na vlastitim nogama, a tutorsko ponašanje mogea oca ne bi me pogadalo. / U Rusiji sam samomu sebi, dok bi se oblaci prašine kotrljali krajolikom, često govorio: *Gle, moj dani...*

Da sa mnom nešto nije u redu, shvatio sam i po tomu što su moje slike visjele na zidovima stana, u gotovo svakoj sobi, slike za uspomenu, posvuda sam bio prisutan. Slike su sudjelovale u obiteljskom životu, a ja u ratu. U dnevnjoj mi je sobi bilo ustupljeno najljepše mjesto, pokraj Hildina portreta. Mama je rekla, svugdje gdje je Hilde, ona želi vidjeti i svog malog. Tata je smatrao da joj trebamo udovoljiti. / Na polici s knjigama sada sam gledao samoga sebe kao ranjenika u Saarskoj oblasti. I ovdje se otac pokazao velikodušnim, slika je doista lijepa, nema se što prigovoriti.

Izenadio sam se da je Hildin asparagus još živ. Hilde je već sedam godina pokojna, a njezin asparagus je cvao. I Hildina

OD IZVORNIKA DO PRIJEVODA

14. GODIŠNJA IZLOŽBA DRUŠTVA HRVATSKIH KNJIŽEVNIH PREVODILACA

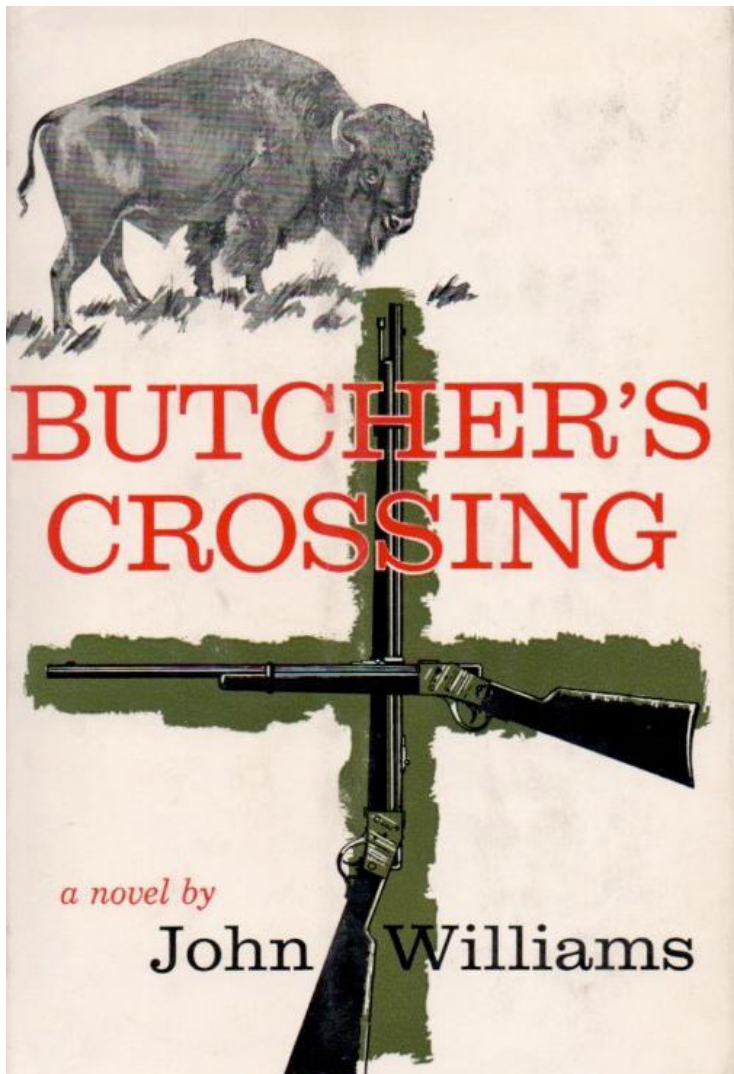
PATRICIJA HORVAT

Patricija Horvat, rođena Osječanka, od 1998. živi i radi u Splitu. Posljednjih petnaestak godina posvetila se prevodenju kao samostalnoj djelatnosti, a osim pismenim prijevodima bavi se i konferencijskim prevodenjem. Od 2005. članica je Društva hrvatskih književnih prevodilaca i dosad je prevela četrdesetak književnih djela s engleskog odnosno njemačkog na hrvatski jezik. Od 2009. aktivna je kao književna promotorka i voditeljica književnog programa Bookvica u Splitu te moderatorica drugih književnih događanja u Splitu i izvan njega. Od prevedenih književnih djela izdvaja sljedeća: Alan Bennett: *Suverena čitateljica*, Edmund de Waal: *Zec jantarnih očiju*, Alain de Botton: *Religija za ateiste*, John Williams: *Stoner*, *August* i *Krvnikov Prijelaz*, Ralf Rothmann: *Umrjeti u proljeće*, Paul Beatty: *Prodana duša*.

John Williams, *Krvnikov Prijelaz*, Fraktura, 2019.

Krvnikov Prijelaz, kronološki prvi roman američkog spisatelja Johna Williamsa, hrvatskom je čitateljstvu postao dostupan kao posljednji, nakon velikih hitova *Stonera* i *Augusta*. Budući da sam iznimno uživala u prevodenju tih dvaju romana, bilo mi je vrlo drago što sam dobila priliku prevesti i *Krvnikov Prijelaz*. Taj se roman žanrovski može odrediti kao western, premda netipičan, jer preispituje i razlaže žanr te vodi čitatelja na putovanje ne samo kroz „vanjsku” prirodu što okružuje likove koji se 1873. probijaju kroz još slabo istraženu pustoš Colorada, nego i duboko u unutarnju, ljudsku prirodu, u kojoj nailazimo na divljinu mnogo suroviju i opasniju od one vanjske.

Svi koji su pročitali *Stonera* i *Augusta* znaju da je Williamsov stil izbrušen do blistavosti, na površini suzdržan, ali pun zapretnih emocija i poetskih proplamsaja. U autorovu proznom prviljencu itekako se naslućuju sva najvažnija obilježja njegova stila. Bilo je osobito izazovno prodirati u gusto, precizno tkanje teksta i pronalaziti uvijek različite izraze koji opisuju pokrete i mirovanje, a i istraživati specifični vokabular povezan s lovom, deranjem i preradom bizonskih koža. Nadam se da sam čitateljima uspjela približiti fascinantan, i vanjski i unutarnji, svijet ovog romana.

Premda nije znao zašto (i premda mu nije palo na um upitati se zašto), razmišljao je o njoj kao o dijelu sebe koji ne može u potpunosti ugrijati onaj njegov drugi dio. Jednom je na neki način odgurnuo taj dio od sebe. Osjećao je kako tone prema toj toplini; okružen hladnoćom, prije nego što ju je dosegnuo, ponovno bi zaspao.

VII.

Ujutro trećeg dana Andrews se nemoćno okrene pod teretom snijega i prokopa put kroz dugi nanos koji se skupio ispred njegove glave. Premda se donekle naviknuo na hladnoću, koja je čak i u snu omatala tanki rub topline koju je njegovo tijelo uspijevalo zadržati, ustukne i sklopi oči te uvuče vrat između ramena kada mu se koža susrela sa zbijenom hladnoćom snijega.

Provirivši ispod snijega, i dalje je držao zatvorene oči; kada ih je otvorio, dočeka ga blistavost koja ih na trenutak oprži bijelom vrelinom. Premda mu je sa šaka visjelo grumenje snijega koji se polako topio, on prekrije oči trljajući ih sve dok bol nije popustio. Postupno, malo po malo otvarajući kapke, počne se privikavati na danju svjetlost. Kada je naposljetku pogledao oko sebe, ugleda još neviden svijet.

Pod neбом bez oblaka, ledeno svjetlucajući pod visokim suncem, bjelina se prostirala dokle god mu je pogled sezao. Ležala je u gustim nanosima svuda po taboru te, nalik na zamrznut pokret, u valovima i brdašcima na širokom brisanom prostoru doline. Planinske padine, koje su prethodno određivale zavojiti oblik doline, sada su bile mekše, izmijenjene; blaga krivulja snježnih nanosa protezala se preko tamnih borova što su zalutali iz planina u ravni predio doline te su se samo vrhovi stabala isticali tamnoćom na snježnom bijelilu. Snijeg se nakupio i visoko na

— 196 —

BUTCHER'S CROSSING 183

and far away, and of those thoughts there remained in his mind only thin ghosts of remembered sensation—the feel of a feather bed at night, the dim comfortable closeness of a front parlor, the sleepy hum of unhurried conversation below him after he had gone to bed.

He thought of Francine. He could not bring her image to his mind, and he did not try; he thought of her as flesh, as softness, as warmth. Though he did not know why (and though it did not occur to him to wonder why), he thought of her as a part of himself that could not quite make another part of himself warm. Somehow he had pushed that part away from him once. He felt himself sinking toward that warmth; and cold, before he met it, he slept again.

VII

On the morning of the third day, Andrews turned weakly under the weight of the snow and burrowed through the long drift that had gathered at his head. Though he had grown somewhat used to the cold, which even in sleep enveloped the thin edge of warmth his body managed to maintain, he flinched and closed his eyes, hunching his neck into his shoulders as his flesh came against the packed coldness of the snow.

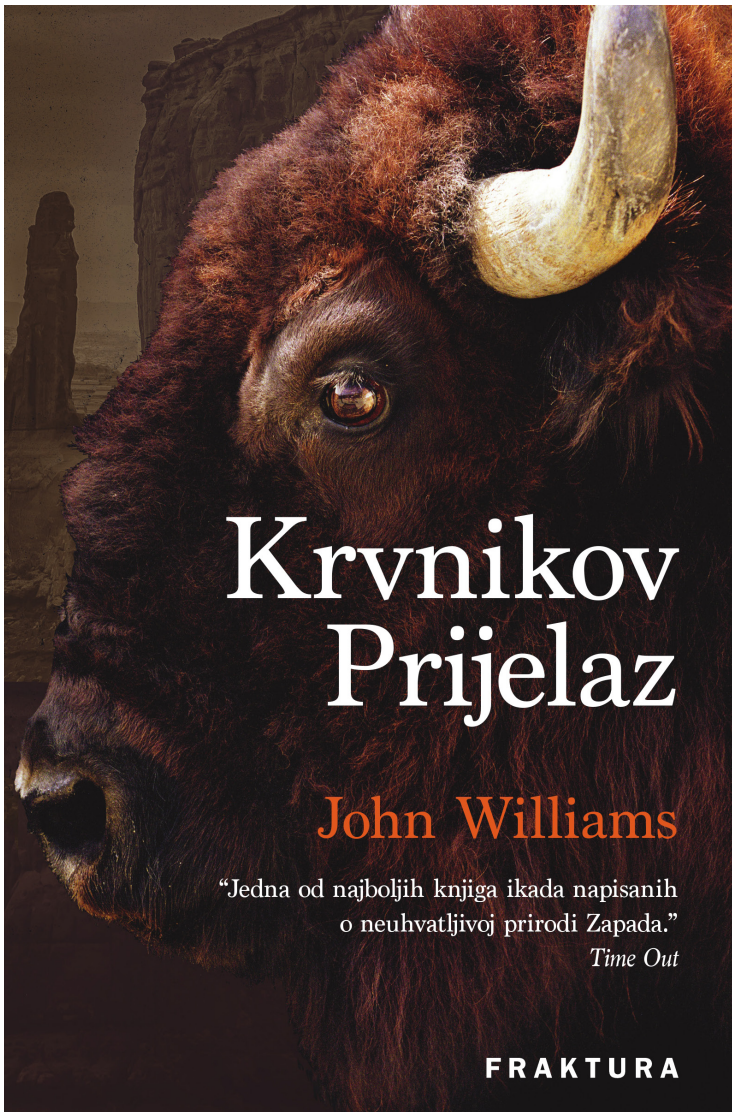
When he came from under the snow, his eyes were still closed; he opened them upon a brilliance that seared them over for an instant with a white hotness. Though melting snow clung in patches to his hands, he clapped them over his eyes and rubbed them until the pain subsided. Gradually, by squinting his eyelids open a little at a time, he acustomed his eyes to daylight. When at last he was able to look around him, he viewed a world that he had not seen before.

Under a cloudless sky, and glittering coldly beneath a high sun, whiteness spread as far as he could see. It lay thickly drifted about the site of their camp and lay like movement frozen, in waves and hillocks over the broad sweep of the valley. The mountainside, which had defined

BUTCHER'S CROSSING 184

the valley's winding course, now was softened and changed; in a gentle curve the snow lay in drifts about the dark pines that straggled from the mountain into the flat valley, so that only the tips of the trees showed dark against the whiteness of the snow. The snow was gathered high upon the mountainside, so that no longer did his eyes meet a solid sheet of green; now he saw each tree sharply defined against the snow which surrounded it. For a long time he stood where he had come out of his shelter and looked about him wonderingly, and did not move, reluctant to push through the snow which bore no mark of anything save itself. Then he stooped and poked one finger through the thin crust in front of him. He made his hand into a fist and enlarged the hole his finger had made. He scooped a handful of the snow, and let it trickle through his fingers in a small white pile beside the hole from which he had scooped it. Then, weak from lack of food and dizzy from his days and nights of lying in darkness, he stumbled forward a few steps through the waist-high drift; he turned around and around, looking at the land which had become so familiar to him that he had got out of the habit of noticing it, and which now was suddenly strange to him, so strange that he could hardly believe that he had looked upon it before. A clear and profound silence rose from the valley, above the mountains, and into the sky; the sound of his breathing came loudly to him; he held his breath to gather the quality of the silence. He heard the slither and drop of the snow as it fell from his trouser legs into the harder snow packed around his feet; in the distance there came the soft echoing snap of a branch that gave beneath its weight of snow; across the camp, from the drifted corral, came the sharp snort of a horse, so loud that Andrews imagined for a moment that it was only a few feet away. He turned toward the corral, expelling his clouded breath; beyond the drifted snow he saw the horses move.

Gathering air into his lungs, he shouted as loudly as he could; and after he had shouted, he remained with his mouth open, listening to the sound of his own voice that boomed as it grew fainter, and after what seemed to him a long time, trailed into the silence, dispersed by distances

John Williams, *Krvnikov Prijelaz*, Fraktura, 2019.

planini, na kojoj se više nije vidio masivni pokrov zelenila; sada se svako stablo oštro isticalo na pozadini okolnog snijega. Izšavši iz skrovišta, dugo je stajao na mjestu i začuđeno zurio uokolo, nepomično, sklanjajući se probijati kroz snijeg neobilježenim do samim sobom. Naposljetku se sagne i probije prstom tanki pokrov ispred sebe. Stisne šaku i proširi rupu koju je izdubio njegov prst. Zagradi šaku punu snijega i pusti ga neka mu sipi kroz prste stvarajući bijelu hrpicu pokraj rupe iz koje ga je iskopao. Zatim, osjećajući slabost od nedostatka hrane i vrtoglavicu od proteklih dana i noći provedenih u mraku, posrćući napravi nekoliko koraka naprijed kroz nanos visok do struka; okrećući se oko sebe promatraao je krajolik koji mu je već bio postao toliko poznat da ga više nije ni primjećivao, a koji mu je sada iznenada izgledao stran, toliko stran da mu je bilo teško povjerovati kako ga je ikada prije vidio. Jasna, duboka tišina uzdizala se iz doline, povrh planina, prema nebu; zvuk vlastita disanja učini mu se glasan; zadrži dah ne bi li proniknuo u kakvoću tišine. Začuje klizanje i kapanje snijega koji mu je padoo s nogavica u tvrdi, nabijeni sloj snijega oko njegovih stopala; iz daljine dopre odjek meka zvuka pucanja grane što je popustila pod težinom snijega; s druge strane tabora, iz smjera zametnog tora, začuje se oštro fikanje konja, tako glasno da se Andrews na trenutak učini kako stoji ni metar od njega. Okrene se prema toru ispuštajući oblak daha; ispod nanosa snijega razabere konjske pokrete.

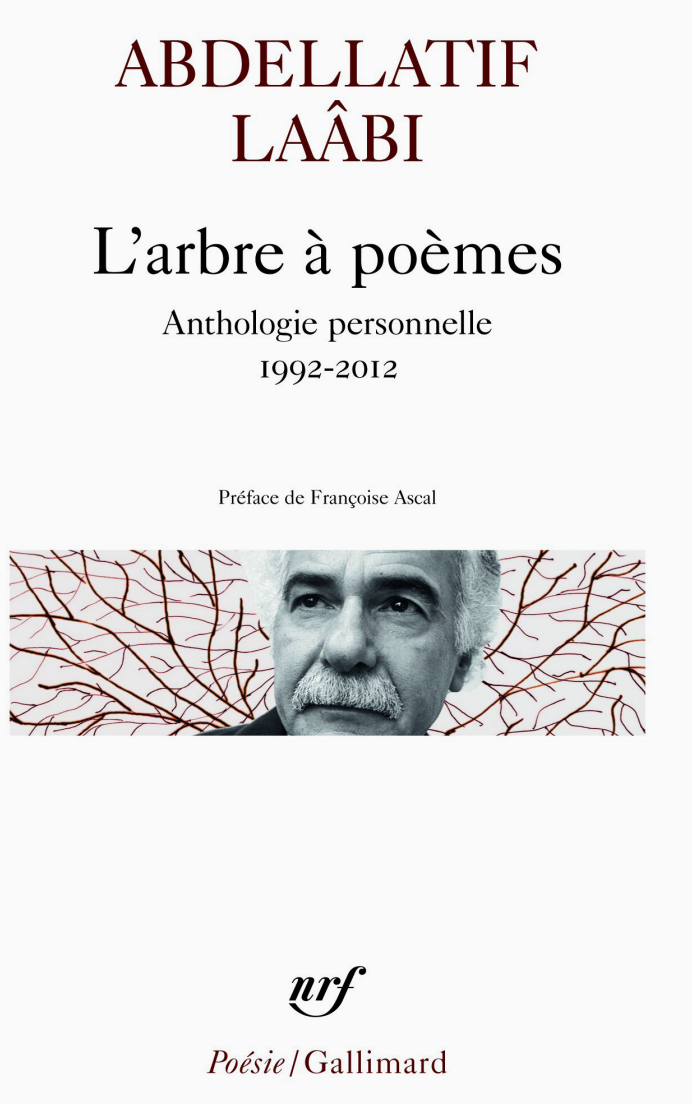
Skupivši zrak u plućima, vikne što je glasnije mogao; ostavi otvorena usta osluškujući zvuk vlastita glasa, koji je jenjavao šireći se te nakon duga vremena, ili se barem njemu tako činilo, iščeznuo u tišini, raspršen daljinom i upijen u snijeg. Okrene se prema dvama humcima snijega; pod jednim od njih ležao je prorekl dva dana, a pod drugim su i dalje ležali Miller i Charley Hoge. Ne zamijeti nikakav pokret; iznenada ga spopadne strah

— 197 —

ABRÉGÉ D'ÉTERNITÉ	LA VIE
<p>Sur le radeau, j'allumerai un cierge et j'inventerai ma prière Je laisserai à la vague inspirée le soin d'ériger son temple Je revêtirai de ma cape le premier poisson qui viendra se frotter à mes rames J'irai ainsi par nuit et par mer sans vivres ni mouettes avec un bout de cierge et un brin de prière J'irai ainsi avec mon visage d'illuminé et je me dirai ô moitié d'homme, réjouis-toi tu vivras si tu ne l'as déjà vécu un abrégé d'éternité</p>	<p>La vie Il me suffit de m'être réveillé le soleil dans ma droite la lune dans ma gauche et d'avoir marché depuis le ventre de ma mère jusqu'au crépuscule de ce siècle La vie Il me suffit d'avoir goûté à ce fruit J'ai vu ce que j'ai dit je n'ai rien tu de l'horreur j'ai fait ce que j'ai pu j'ai tout pris et donné à l'amour La vie Ni plus ni moins que ce miracle sans témoins Ah corps meurtri âme meurtrie Avouez un peu votre bonheur Avouez-le rien qu'entre nous</p>

Abdellatif Laâbi: *Stablo pjesama*, V.B.Z., 2019.

LEA KOVÁCS

Lea Kovács rođena je 1981. godine u Vukovaru. Diplomirala je francuski jezik i književnost te hungarologiju na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, a tijekom studija usavršavala se na Sveučilištu ELTE u Budimpešti i međunarodnim programima u Mađarskoj i Francuskoj. Radila je kao suradnica Katedre za hungarologiju, Veleposlanstva Mađarske i Mađarskog instituta u Zagrebu, a od 2012. bavi se gotovo isključivo prijevodom: književnim, usmenim, pisanim, sudskim i audiovizualnim. Naslovni je asistent – vanjski suradnik na kolegiju Osnove usmenog prevodenja Odjela za francuske i frankofonske studije Sveučilišta u Zadru.

Na hrvatski je prevela pjesme brojnih mađarskih i frankofonskih pjesnika i, između ostalog, *Sotonski tango* Lászla Krasznahorkaija, *Trenutak* Magde Szabó i *Povijest nasilja* Edouarda Louisa, te knjige pjesama *Kod nas više nema kanibala* Otta Fenyvesija, *Tajna kratkog života* Jánosa Sziverija i *Tijelu: Ode & legende* Szilárda Borbélya (Posebna pohvala Odбора za dodjelu nagrade „Iso Velikanović“).

Abdellatif Laâbi: *Stablo pjesama*, V.B.Z., 2019.

Stablo pjesama osobna je antologija marokanskoga frankofonskog pjesnika Abdellatifa Laâbija koja donosi snažnu, arapskom kulturom prožetu poeziju nastalu kroz dvadeset godina. U toj nam se zbirci pjesama otkriva prava lepeza glasova, određenih vremenom i prostorom ili, pak, bezvremenskih, vječnih: pravednički krik, izgnanička čežnja za domom koji ga je osudio zbog slobode mišljenja, pobuna borca za slobodu, pomirbeni glas bratske ljubavi, pjev erotskog zanosa, a osobito – sitni, a tako veliki poetski biseri mudrosti zrele dobi. Knjiga je to o Drugosti, ali možda ne onoj koja traži razliku ne bi li je njome odredila, već onoj koja tu razliku pronade i smjestivši je uz još jednu kaže: svi smo mi Drugi.

OD IZVORNIKA DO PRIJEVODA

14. GODIŠNJA IZLOŽBA DRUŠTVA HRVATSKIH KNJIŽEVNIH PREVODILACA

DORA JELAČIĆ BUŽIMSKI

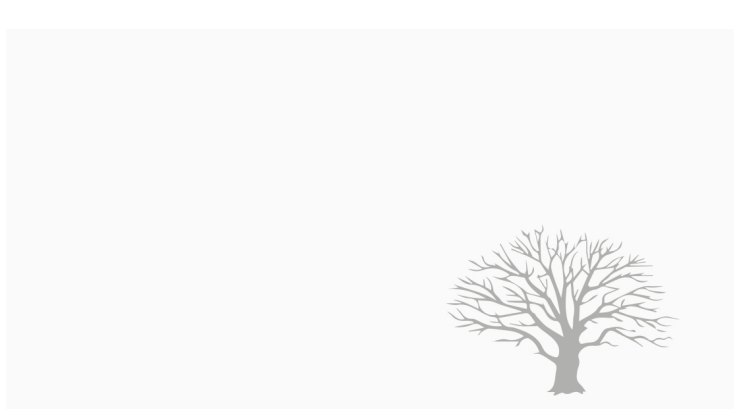
Dora Jelačić Bužimski rođena je 1981. godine u Zagrebu. Diplomirala je hrvatski i španjolski jezik i književnost, a zatim i portugalski jezik i književnost na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Prevodi sa španjolskog i portugalskog. Od 2008. do 2015. bila je zaposlena kao izvršna asistentica u međunarodnoj organizaciji kazališta za djecu i mlade ASSITEJ te je surađivala na međunarodnim kazališnim projektima. Od 2016. zaposlena je u HAZU, u odjelu za međunarodnu i međuinstitucionalnu suradnju.

Prijeводе objavljuje kod uglednih hrvatskih izdavača i u časopisima *Vijenac*, *Forum*, *Europski glasnik*, *Republika* te na HRT-u. Među imenima svjetske književnosti koje prevodi na hrvatski jezik ističu se: Julio Cortázar, Horacio Quiroga, Roberto Bolaño, Paulo Coelho, Cesar Aira, Antonio Skármeta, Jordi Galcerán, Juan Mihovilovich, Malba Tahan, Espido Freire, Mia Couto, Mario Benedetti.

Eugenio Mimica, Guillermo Mimica i Vesna Mimica: *Troje iz plemena*, Naklada Bošković, 2019.

Troje iz plemena (*Tres de la tribu*) okuplja priče troje čileanskih autora hrvatskih korijena koji dijele isto prezime Mimica pa pretpostavljeno stvarno zajedničko ishodište troje autora funkcionira kao okvir fikcionalnoj potrazi za pripadnošću i identitetom u koju se upuštaju likovi iz njihovih priča.

Realistične i začudne, smještene u prostore dalekoga Čilea, ponekad s poveznicama s hrvatskom domovinom, kratke priče u ovoj knjizi pokazuju svu složenost opstanka u suvremenom globalnom svijetu, u koje-mu usprkos tehničkom napretku i brojnim znanstvenim dostignućima, temeljna pitanja čovjekove sudbine i dalje lebde nad pojedincem i povremeno mu se ukazuju s kristalnom jasnoćom.

HOSTELSKI KUĆNI LJUBIMAC

Osetio sam snažnu odbojnost, neposrednu, trenutačnu, čim mi se približio taj kućni ljubimac te hladne noći kada sam potražio utočište u hostelu. Nisam prijatelj životinja, to vidim, a pogotovo kada ih tek upoznajem. Ali ovaj koji je mahnuo repom, čekajući znak moje naklonosti, ulio mi je veće nepovjerenje i odbijanje od uobičajena. Ni za što na svijetu ne bih ga pomilovao. Odbio sam to učiniti i to ne zbog straha od ugriza. Jednostavno zato što nisam stvoren da to učinim. Kada mi se nešto ne sviđa, onda mi se ne sviđa i točka. Pogledao sam ga sumnjičavo, to jesam. Imao je smuđene oči, kao staklene, bezizražajne, iza bizarnih naočala. Toga se jako dobro sjećam, zbog komična prizora. Ništa nije nepodnošljivije, a vrlo je uobičajeno, od ljudi koji odijevaju ili stavljaju razne dodatke svojim ljubimcima sa svrhom da nalikuju ljudima, pomislio sam. Sjećam se i dlake. Bila je boje crne kave, raščupana, jako raspršena. Izgleda da je gazdarica hostela uočila moje držanje jer mi je isti tren rekla „neće ništa, vrlo je mirna i društvena“. I još se požurila da mi kaže da je kujica i da se zove Pia, iako se odaziva i na ime Yimbo. „To je zato što je mješanka, nastala u laboratoriju u inozemstvu, od križanih gena psa i jelena, zato joj miješamo žensko i muško ime, koje nam prvo padne na pamet, sve u svemu, ti koji su začeti na umjetan način nisu ni ženke ni

LA MASCOTA DEL HOSTAL

Senti un fuerte rechazo, de inmediato, instantáneo, apenas esa mascota se me acercó la fría noche aquella cuando llegué a hospedarme en ese hostal. No soy amigo de los animales, lo reconozco, y menos si recién los vengo conociendo. Pero ese que me movió la cola esperando un atisbo de afecto mío me produjo más desconfianza y desapego que lo normal. Por nada del mundo lo iba a acariciar. Refusé de hacerlo y no por temor a una mordida. Simplemente porque no me nació hacerlo. Cuando algo no me gusta, no me gusta, y punto. Lo miré, eso sí, con recelo. Tenía los ojos lobregos, como vidriosos, inexpresivos, detrás de unos anteojos de fantasía. De eso me acuerdo muy bien, por lo ridículo de la escena. Nada más insupportable, y es bastante común, que esa gente que viste o le agrega adimniculos varios a sus mascotas con tal de que se parezcan a las personas, pensé. También me acuerdo del pelaje. Era café oscuro, como despeinado, muy disperso. Parece que la dueña del hostal se dio cuenta de mi actitud pues de inmediato me dijo «no hace nada, es muy tranquila y sociable». Es más, se apuró en contarme que era una perrita de nombre Pia, aunque también hacía caso si se la llamaba Yimbo. «Es que es híbrida, una mezcla hecha en un laboratorio en el extranjero, una cruz de genes entre perro y ciervo, por eso la llamamos indistintamente por su nombre femenino o masculino, lo primero que se nos viene a la cabeza, total como son concebidos en forma artificial no son hembras ni macho, o sea no se pueden reproducir entre ellos». Así me dijo y me quedé livido. Casi que le respondí «no mejoda». Nunca había escuchado que a una perrita casera se la llamara por dos nombres diferentes y de distinto género. Y menos que fuese producto de experimentación genética entre dos especies tan disímiles. Eso era ya el colmo de la extravagancia y de la manipulación humana. A lo más sabía de la cruz, por vía normal eso sí, entre burro y yegua,

DVA CARLINA ŽIVOTA

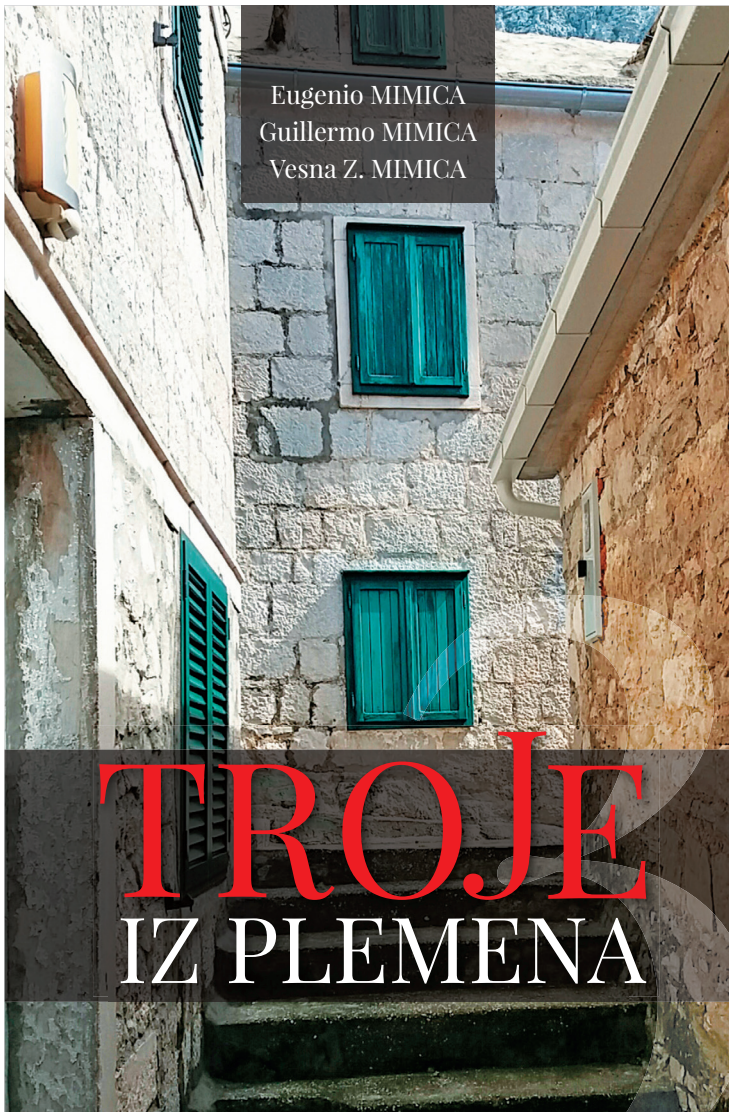
(Iz niza *Meccano* priča)

Tek navršenih trideset pet godina, i ni jednu više, imala je Carla, i bila je neudana lepotica, slobodna u svakome svom pokretu. Barem je ona tako govorila u svakoj prilici koja joj se pružala kako bi istaknula ono što je smatrala svojim glavnim adutom. Osim toga, smatrala se feministkinjom, obilježjem kojim se, vjerojatno, koristila bez previše značenja, a obzirom na to da se nikada nije borila ni za jedan pokret te vrste niti je usvojila neki ideološki stav koji bi mogao opravdati tu pripadnost. Možda je taj termin čula od neke svoje prijateljice i usvojila ga kao izgovor kada bi je pitali za samoući ili eventualno majčinstvo. Smeđa kosa na koju je često stavljala plave pramenove, padala joj je duž ramena i njome se isticala među tamnim glavama u svojoj okolini. Bijele puti, ali ne pretjerano, nakon ljetnog suncanja, ruke i leđa presjavali bi joj se u boji međa i dimeta što se njoj posebno sviđalo. Velikih očiju rijetke boje zelenkaste kave i punih usana koje je često bojila u crveno, Carla se nije smatrala običnom i uobičajenom ženom, već rijetkim draguljem, obdarena tako originalnom ljepotom. Vitka, ali zaobljenih bokova i srednje visine, vrlo uspravnih i zaobljenih te diskretno popunjenih grudi koje bi privlačile poglede klijenata koji bi se približavali šaltru iz reda sa

LAS DOS VIDAS DE CARLA

(De la serie Relatos Mecanos)

Treinta cinco años recién cumplidos, ni uno más tenía Carla, y era una bella soltera, libre en cada uno de sus actos. Eso al menos decía ella a la primera oportunidad que se le presentara para sacar a relucir lo que estimaba ser su principal atributo. Se definía además como feminista, caracterización que utilizaba probablemente sin mucho sentido, ya que jamás militó en un movimiento de esa naturaleza ni adoptó alguna posición ideológica que pudiera justificar esa pertenencia. A lo mejor debe haber escuchado ese término de alguna de sus amigas y lo adoptó como comodín para refugiarse en él cuando le preguntaban por su soltería o su eventual maternidad. Su cabello castaño, que a menudo tenía con visos rubios, le caía largo sobre los hombros y la hacía sobresalir entre las cabezas oscuras de su entorno. Blanca de piel, pero no en exceso, al solearse en verano hacía relucir sus brazos y espaldas con un tono miel-canela que a ella le agradaba particularmente. De ojos grandes de un raro café verdoso y labios carnosos que a menudo pintaba de carmesí, Carla no podía ser considerada una mujer común y corriente, sino más bien una perla rara, dada su belleza tan original. Delgada pero con caderas curvilíneas y de estatura mediana, sus pechos bien alzados y puntudos eran discretamente abundantes, lo que atraía la mirada de los clientes que se acercaban desde la fila hasta la caja con su depósito, pago de cuenta o cambio de cheque, a auscultar su blusa insinuante por entre los botones desabrochados del escote. Ella se daba cuenta de su hechizo; particularmente de aquel que provocaba su blusa ligeramente abierta, más que el de su sonrisa

Eugenio Mimica, Guillermo Mimica i Vesna Mimica: *Troje iz plemena*, Naklada Bošković, 2019.

sni i Hercegovini, Zagreb – Sarajevo 2012.). Knjige prijevoda: *Razgovor sa samim sobom* (Bonaventure (Demetra, Zagreb 2011.), *Zlatna legenda Jacobusa de Voragine* (Demetra, Zagreb I. sv. 2013., II. sv. 2015.), *Latinsko pjesništvo bosanskih franjevac* (Synopsis, Zagreb – Sarajevo 2015.), Marsilio Ficino, *Platonovska teologija*, *O besmrtnosti razumskih duša I. i II.* (Demetra, Zagreb, 2018., 2020.).

Sv. Aleksandar Haleški: *Besmrtnost razumske duše*, Demetra, 2019.

Aleksandar Haleški (oko 1185. – 1245.), engleski franjevac, filozof, teolog, profesor na Pariškom sveučilištu. Knjiga je prijevod Rasprave o razumskoj duši iz djela *Summa theologiae* (Quaracchi kod Firence, 1928.). Materija je skolastička filozofija. Zanimljivost ovog djela među ostalim je i činjenica da nisam nigdje naišao ni na jedan dio prijevoda njegova djela na jedan suvremeni jezik.

STJEPAN PAVIĆ

Stjepan Pavić (1939.) studirao je u Sarajevu, Beču i Zagrebu, diplomirao teologiju i klasičnu filologiju. Franjevac Bosne Srebrene. Trideset i dvije godine predavao je latinski i grčki na Franjevačkoj klasičnoj gimnaziji u Visokom, a jedno vrijeme bio joj je i ravnatelj. Kolekcionar, osnivač zbirke i galerije moderne hrvatske i bosanskohercegovačke umjetnosti, zaslužan za značajna arheološka otkrića. Prevodi s latinskog i grčkog, piše o prevodilaštvu (*Latinski prijevodi Nikole Šopfa*). Preveo je tekstove sv. Franje i sv. Klare u knjizi *Franjevački izvori* (Vijeće franjevačkih zajednica u Hrvatskoj i Bo-

Rasprava o razumskoj duši

ČLAN PRVI
Postoji li slobodna volja¹⁰⁰

Glede prvog pitanja ovako se tvrdi: Čini se da ne postoji slobodna volja koja bi se priklanjala oprečnim stvarima. 1. Jer o n o i m¹⁰¹ to ovako dokazuje: "Bog je s obzirom na volju dobar, a čovjeka je stvorio na svoju sliku." Stvorio je dakle čovjeka s obzirom na volju dobrim. Ako je to tako, onda će vrijediti i tvrdnja: "Bog ne može ne biti dobar, a čovjeka je stvorio na svoju sliku, stvorio ga je dakle takvoga da ne može ne biti dobar. Njegova se dakle slobodna volja ne može prikloniti oprečnim stvarima", a upravo je to sloboda o kojoj govorimo. Dakle, čovjek nema slobode.

2. Isto tako, bolja je moć činiti dobro bez moći činiti zlo, nego moć koja odnosi na oboje, to jest na moć činiti dobro i zlo¹⁰²; to je očito po tome što se u Bogu nalazi moć činiti dobro bez moći činiti zlo. Ako je dakle svaka zavist daleko od najvišega dobra¹⁰³, budući da je moć činiti dobro bez moći činiti zlo najpodličnija, a Bog ju je mogao dati drugome, dao ju je razumskom stvorenju koje je na njegovu sliku. Razumsko dakle stvorenje ima moć činiti dobro bez moći činiti zlo. Dakle, i njemu nema slobodne volje u smislu prikljanja i dobru i zlu.

3. Isto tako, da u sveukupnosti stvorenja nema nijednoga stvorenja koje bi imalo takvu moć da može činiti dobro, a ne može činiti zlo, sveukupnost bi stvorenja bila nepotpuna, budući da Bog može stvoriti takvo stvorenje¹⁰⁴. Takvo dakle stvorenje postoji. Ako pak postoji jedno takvo stvorenje, onda je to razumsko stvorenje. Dakle, razumsko se stvorenje ne može prikloniti i dobru i zlu; ono dakle nema slobode u onome smislu u kojemu ovdje govorimo o slobodi.

Protivno tome: a. I v a n D a m a š k a n s k i¹⁰⁵ veli: "Sve što se rada priklanja se: živa se nerazumska bića priklanjaju u skladu s tijelanim promjenama, razumsko biće po izboru, kontemplativno u skladu s mišljenjem, a

Rasprava o razumskoj duši

ČLAN PRVI
Postoji li slobodna volja¹⁰⁰

Glede prvog pitanja ovako se tvrdi: Čini se da ne postoji slobodna volja koja bi se priklanjala oprečnim stvarima. 1. Jer o n o i m¹⁰¹ to ovako dokazuje: "Bog je s obzirom na volju dobar, a čovjeka je stvorio na svoju sliku." Stvorio je dakle čovjeka s obzirom na volju dobrim. Ako je to tako, onda će vrijediti i tvrdnja: "Bog ne može ne biti dobar, a čovjeka je stvorio na svoju sliku, stvorio ga je dakle takvoga da ne može ne biti dobar. Njegova se dakle slobodna volja ne može prikloniti oprečnim stvarima", a upravo je to sloboda o kojoj govorimo. Dakle, čovjek nema slobode.

2. Isto tako, bolja je moć činiti dobro bez moći činiti zlo, nego moć koja odnosi na oboje, to jest na moć činiti dobro i zlo¹⁰²; to je očito po tome što se u Bogu nalazi moć činiti dobro bez moći činiti zlo. Ako je dakle svaka zavist daleko od najvišega dobra¹⁰³, budući da je moć činiti dobro bez moći činiti zlo najpodličnija, a Bog ju je mogao dati drugome, dao ju je razumskom stvorenju koje je na njegovu sliku. Razumsko dakle stvorenje ima moć činiti dobro bez moći činiti zlo. Dakle, i njemu nema slobodne volje u smislu prikljanja i dobru i zlu.

3. Isto tako, da u sveukupnosti stvorenja nema nijednoga stvorenja koje bi imalo takvu moć da može činiti dobro, a ne može činiti zlo, sveukupnost bi stvorenja bila nepotpuna, budući da Bog može stvoriti takvo stvorenje¹⁰⁴. Takvo dakle stvorenje postoji. Ako pak postoji jedno takvo stvorenje, onda je to razumsko stvorenje. Dakle, razumsko se stvorenje ne može prikloniti i dobru i zlu; ono dakle nema slobode u onome smislu u kojemu ovdje govorimo o slobodi.

Protivno tome: a. I v a n D a m a š k a n s k i¹⁰⁵ veli: "Sve što se rada priklanja se: živa se nerazumska bića priklanjaju u skladu s tijelanim promjenama, razumsko biće po izboru, kontemplativno u skladu s mišljenjem, a

¹⁰⁰ Usp. sv. Bonaventura, *Sententije*, II, dist. 25, dio 1, čl. 1, pit. 1 (II, 592, i d.); *Breviloquij*, dio 2, pogl. 9 (V, 227b).

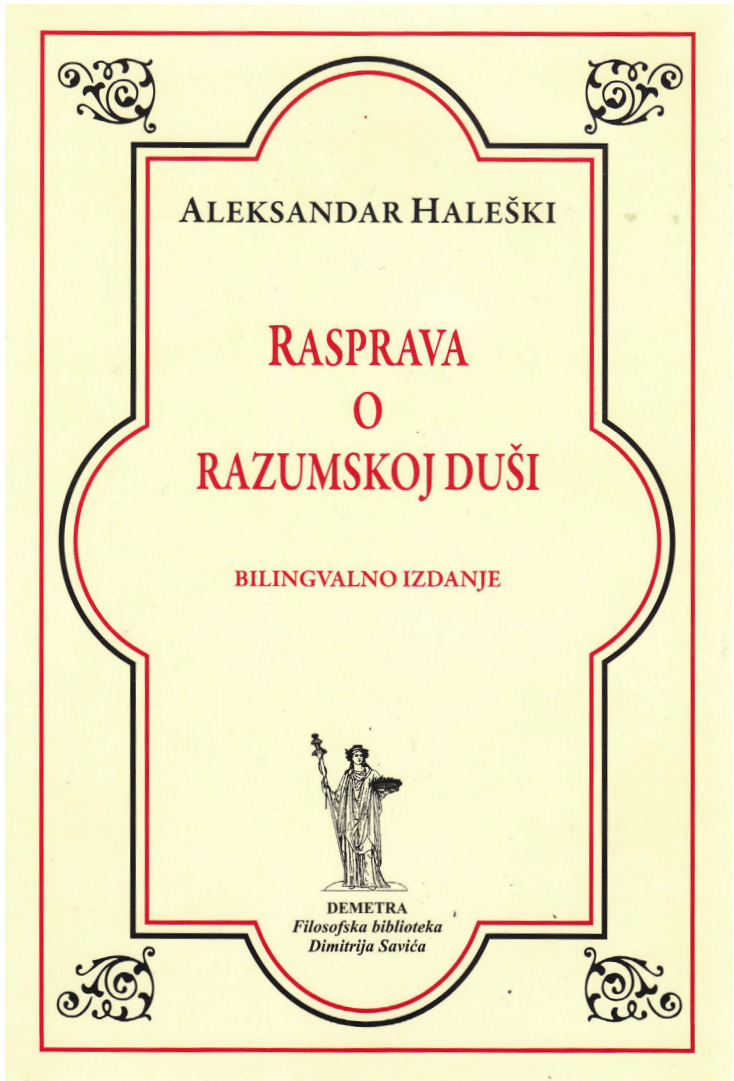
¹⁰¹ Usp. *Pisna* 39, pogl. 2 (PI. 22, 466).

¹⁰² Usp. Aleksandar Haleški, *Teološka summa*, I, br. 136.

¹⁰³ Usp. Aleksandar Haleški, *nav. mj.*, str. 223, az 2.

¹⁰⁴ Usp. *gore*, br. 146.

¹⁰⁵ *O pravostojanju*, II, pogl. 27 (PG 94, 959).

Sv. Aleksandar Haleški: *Besmrtnost razumske duše*, Demetra, 2019.

OD IZVORNIKA DO PRIJEVODA

14. GODIŠNJA IZLOŽBA DRUŠTVA

HRVATSKIH KNJIŽEVNIH PREVODILACA

ANDA BUKVIĆ PAŽIN

Anda Bukvić Pažin rođena je 1980. u Metkoviću, gdje je završila osnovnu i srednju školu. Diplomirala je engleski jezik i njemački jezik i književnost na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, a na istom je fakultetu i doktorirala 2012. g., s temom autobiografskih ženskih tekstova u njemačkoj književnosti oko 1800. g. Radi kao lektorica na Odsjeku za anglistiku Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Tekstove i brojne prijevode objavila je u časopisima za književnost i kulturu, a na portalima koji se bave kulturnom i društvenom scenom objavljuje eseje i književne kritike. Bavi se dječjom književnošću, osobito slikovnicama: piše kritike i praktično usmjerene tekstove te ukazuje na važnost visoke jezične kvalitete prvih tekstova za djecu. Dobitnica je godišnje nagrade Ministarstva kulture „Iso Velikanović“ za najbolji književni prijevod u 2018. g.

Godina 2019. opet mi se podijelila na književnost za odrasle i književnost za djecu. Budući da me ova dječja veselila u apsolutno svim fazama rada na tekstu – a nakon objavljivanja još i više – morala sam dva odabrana primjerka objektivno čitati na plakatu.

Emily Haworth-Booth: *Kralj koji je zabranio mrak*, Školska knjiga, 2019.

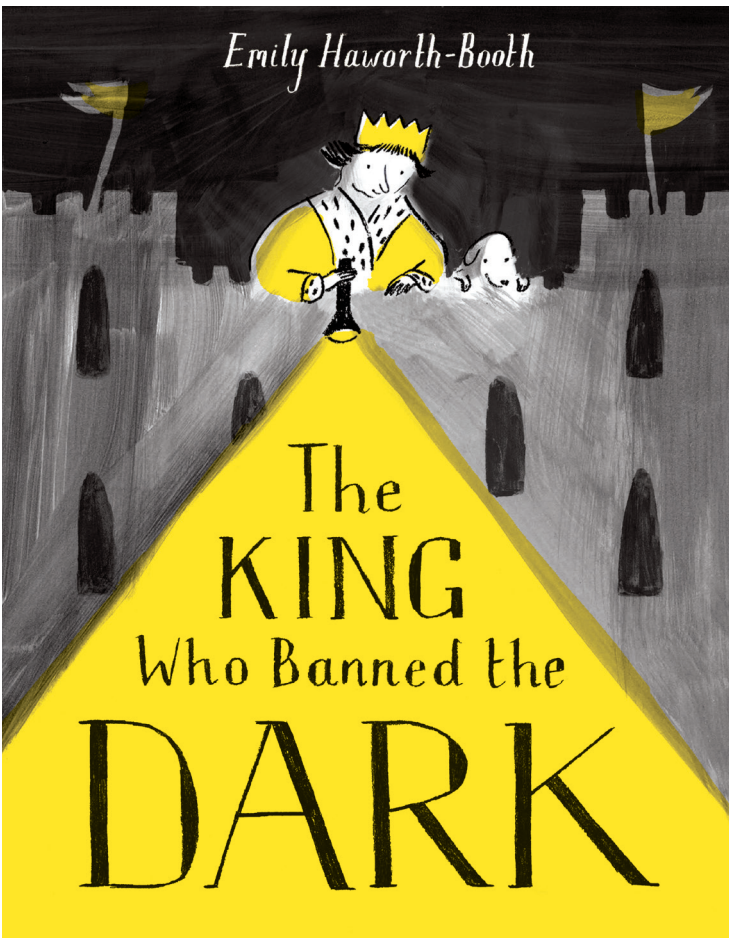
Kralj koji je zabranio mrak slikovnica je sva obučena u žarki i tamni kolorit, naizmjenice. Priča već puno puta ispričanu i proživljenu priču, o malom dječaku koji se boja mraka. Ali tu sva sličnost s fiktivnim i stvarnim

osobama prestaje, i počinje alegorija o moći, ideologiji, kontroli, istini i znanju. I o tome kako treba paziti što želimo – jer bi se to moglo i ostvariti.

Jory John i Pete Oswald: *Zločesta sjemenka*, Harfa, 2019.

O *Zločestoj sjemenki* je moja prijateljica, nakon analize izvornika, rekla da je to Eimear McBride za djecu: sve ti je jasno kad čitaš, ali daj ti to prevedi! Puno sam slušala Nicka Cavea da proniknem u srž *The Bad Seed*, ali nije me baš inspirirao. Sva sreća, imala sam saveznike u pokušajima prijevoda i prilagodbe, a to su ilustracije. One nose ovu slikovnicu, i jako pomažu pri smještanju situacijskog humora u kontekst hrvatskog jezika.

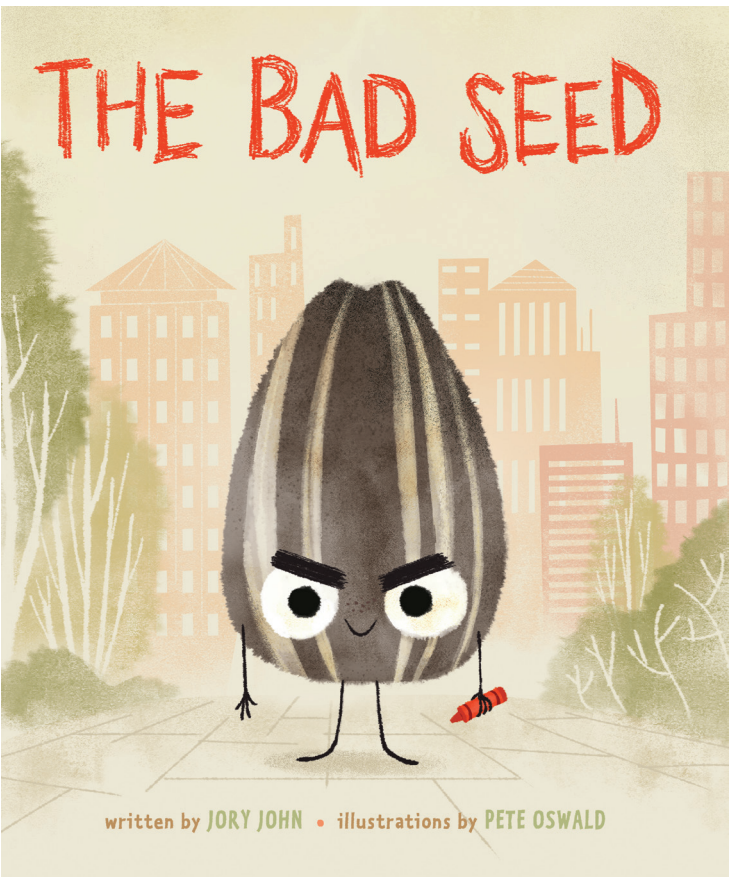
Ove dvije slikovnice utjelovljuju esenciju dobre književnosti za djecu, a takva je jednostavna, ali nipošto pojednostavljena. I funkcionira i kao štivo za odrasle, ali ne mojite mi vjerovati na riječ. Provjerite sami.

Emily Haworth-Booth: *Kralj koji je zabranio mrak*, Školska knjiga, 2019.

Jory John i Pete Oswald: *Zločesta sjemenka*, Harfa, 2019.

OD IZVORNIKA DO PRIJEVODA

14. GODIŠNJA IZLOŽBA DRUŠTVA HRVATSKIH KNJIŽEVNIH PREVODILACA

ANA BADURINA

Ana Badurina odrasla je u Malom Lošinj. Lektorica je na Odsjeku za talijanistiku zagrebačkog Filozofskog fakulteta. Prevodi s talijanskog i engleskog jezika. Redovni je član Društva hrvatskih književnih prevodilaca čija je od listopada 2018. predsjednica. Njezin prijevod romana *Dijete koje je sanjalo kraj svijeta* A. Scuratija (Fraktura 2011.) dobio je posebnu pohvalu kao jedan od najuspješnijih prijevoda talijanskog dje-

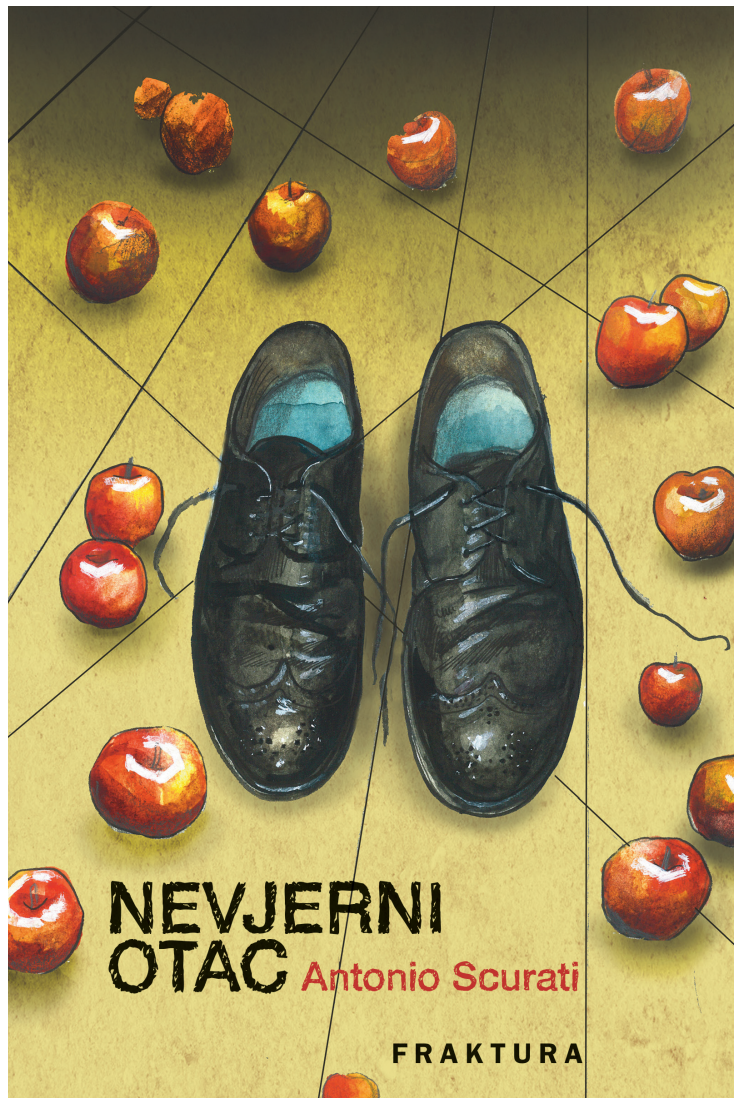
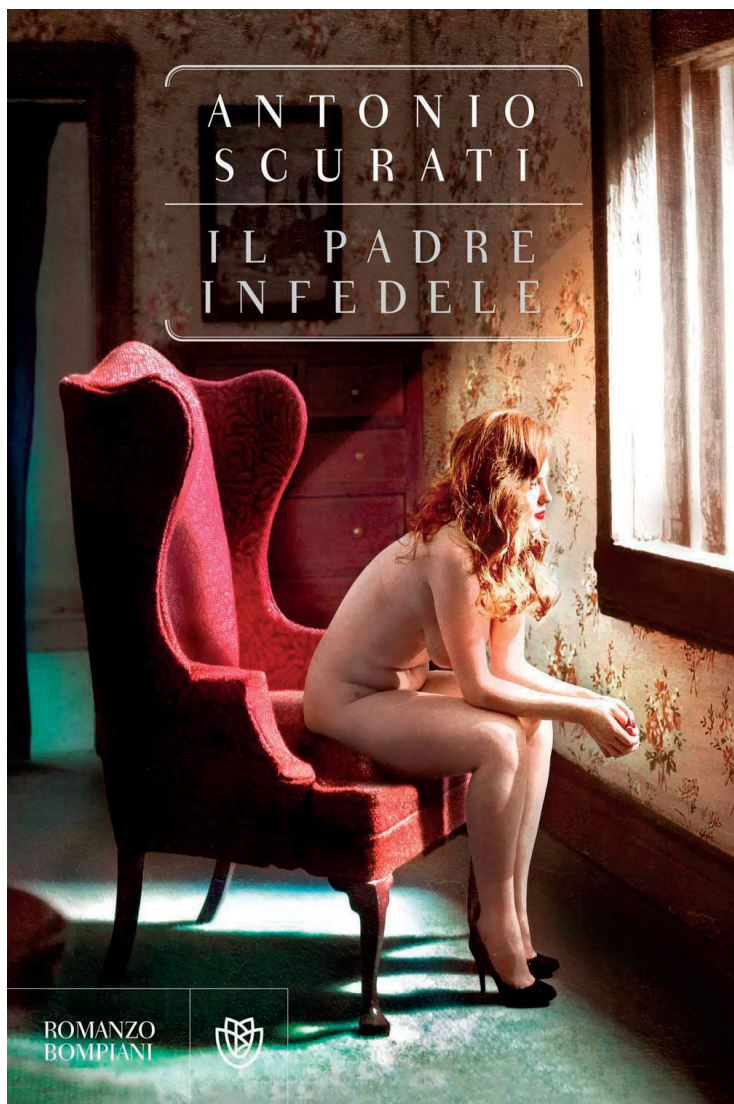
la na strani jezik na međunarodnom izboru općine Monselice i Sveučilišta u Padovi 2012. godine. Za prijevod Scuratijeva romana *Najbolje doba našeg života* nakladnička kuća Fraktura iz Zaprešića i Ana Badurina 2020. godine nagrađeni su godišnjom Nacionalnom nagradom za prijevode talijanskog Ministarstva kulture i turizma. U suradnji s Talijanskim institutom za kulturu u Zagrebu i Društvom hrvatskih književnih prevodilaca organizira i koordinira talijansko-hrvatsku inačicu projekta Translab – Laboratorij za književno prevođenje.

Antonio Scurati, *Nevjerni otac*, Fraktura, 2019.

Antonio Scurati uvijek je bridak na jeziku i prstima, a u *Nevjernom* ocu donosi intimnu dramu o propasti ideala, ljubavi, i čitave jedne generacije. Dramu da, ali nabijenu humorom koji romanu daje svježinu i živost zahvaljujući kojima ćemo lakše progutati gorku pilulu suvremenog života.

Melania G. Mazzucco, *Ja sam s tobom. Brigittina priča*, OceanMore, 2019.

Jedna od najvažnijih talijanskih suvremenih autorica u ovom dokumentarnom romanu ispričala je priču medicinske sestre koja spas od sigurne smrti u Kongu slučajno pronalazi u Rimu. No dolaskom u Rim tek počinje njezina imigrantska odiseja koja ni danas nije gotova. Snažan i bolan tekst o Europi 21. stoljeća zbog koje mnogi tvrdo glavo drže glavu u pijesku.

Antonio Scurati, *Nevjerni otac*, Fraktura, 2019.

Ma adesso è uno di quei momenti. Ora sei fuori dallo schermo. Ora hai visto lo spot della pasta Barilla. E ti sei sentito solo. Non c'è niente da fare, non si torna indietro. Hai respirato il miasma, il flagello aereo è sceso su di te. E così ti lasci persuadere a ricominciare la ricerca della felicità. Cancelli dal tuo breviario la massima che ti ha guidato fino a ieri – “Non c'è peggior nemico della felicità che la falsa felicità” – e rimetti la gaiezza, la morigerata contentezza domestica in cima alla lista delle dotazioni necessarie per condurre una vita ben temperata. La vita dell'uomo saggio, dell'uomo retto. La vita dell'uomo. Rimetti quella parolina equivoca in cima alla lista della spesa. Felicità. In suo nome ridiventi umile, docile, bonario. Vai al supermercato.

Li troverai tutte le cose degne della tua ricerca non per la loro intrinseca capacità di donarti la contentezza, ma perché milioni di altri uomini, non peggiori né migliori di te, le hanno desiderate per la propria gioia e continuano a farlo, non diversamente da come milioni, miliardi di maschi prima di te si sono accoppiati stabilmente con femmine prese in moglie, con loro hanno generato dei figli e al loro fianco sono invecchiati vedendoli crescere e andarsene. Va così, di questi tempi: è l'ideologia del supermercato a creare nella mente maschile la psicologia del marito.

Guardati attorno. Solidarizza con la moltitudine dei clienti che sciamano lungo i corridoi del supermarket, fraternizza con i tuoi nuovi compagni di corsia. Sentiti parte dell'umanità, di quell'umanità la cui essenza riposa nel vaneggiamento della felicità. E su quel metro che si misura l'imperfezione del mondo, la sua stortura. E in nome di quell'idea che ci si batte contro l'egoismo, il nichilismo maturo, le sniffate di cocaina nei cessi delle discoteche. Lo si fa in vista di una rasserenante felicità.

È in istanti come questo che smetti la superbia, l'orgoglio di sentirti un individuo al cospetto del cosmo, la frenesia sessuale del gibboncino. Adesso sei pronto per la felicità a ogni costo, per la felicità a basso costo. Oltre la promessa dell'essenziale – amore,

famiglia, figli – ti attende una eudaimonia della confezione risparmio, una beatitudine da grande magazzino. Il demone buono della grande distribuzione adesso è con te, ti guiderà in tutti gli anni a venire nei reparti dei detersivi, dei cibi in scatola e di quelli surgelati mentre terrai per mano i tuoi figli bambini.

In seguito capirai che il mito della famiglia e la fantasmagoria consumistica sono due facce della stessa medaglia. Un giorno lontano scoprirai poi che nessuna delle due sarà mai la tua faccia. Dovranno però trascorrere molti anni, per ora ne hai solo un vago presentimento. Sì, perché sotto sotto intuisce fin da ora che, se nell'Ottocento il conte Tolstoj scrisse che tutte le famiglie felici si somigliano ma ogni famiglia è infelice a modo suo, oggi, al principio del ventunesimo secolo, l'unica famiglia felice è quella dei frollini con la granello di zucchero.

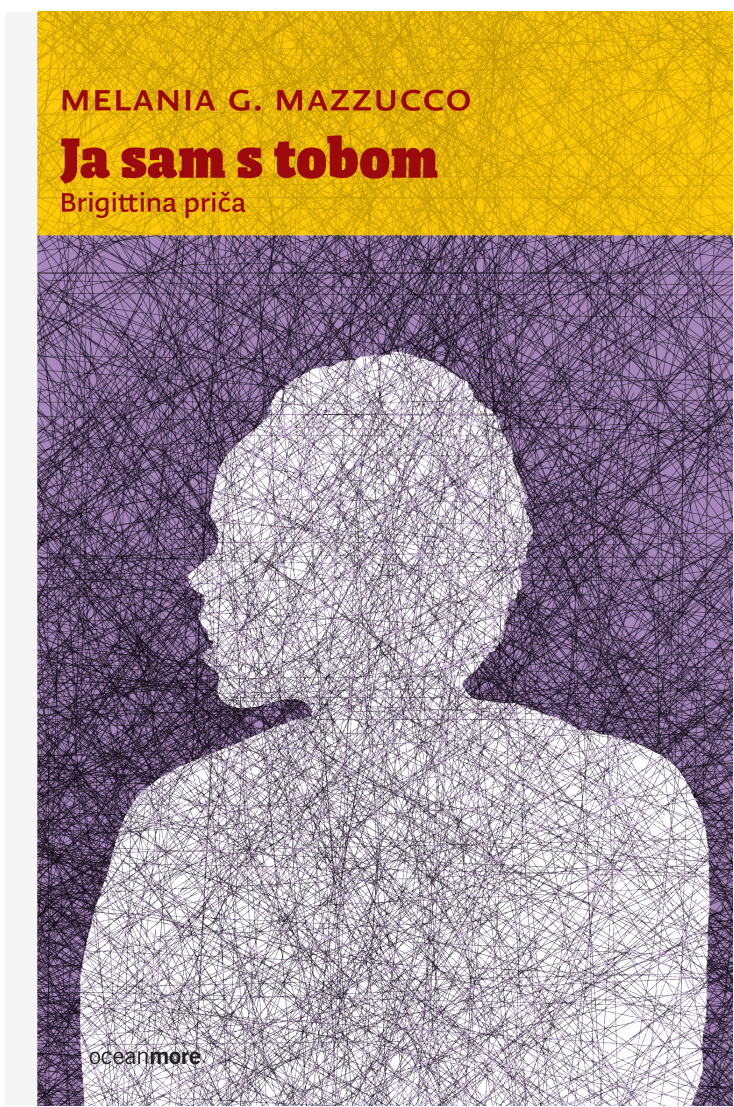
Ma tutto questo non conta più. Ora hai visto la pubblicità della pasta di grano duro. Ora è l'alba di un nuovo giorno. La tua vita adulta comincia adesso. Sei pronto a scambiare l'esistenza festosa e disperata del maschio solitario con il rito collettivo e prefestivo della coda al supermercato, il culto iniziatico della vita impossibile con il senso comune dell'unica vita possibile. Di dunque addio alla nobiltà sdegnosa del tuo misantropo disprezzo per il mondo. Di addio al ridicolo eroismo della giovinezza. Di addio all'artista. Schiarisci la gola, rendi l'onore delle armi a tutto te stesso e poi... poi fatti una famiglia.

Tu ora sei l'uomo della pubblicità, che non è più l'animale razionale dei filosofi greci ma nemmeno l'animale che sa di dover morire. Tu ora non sei più un ragazzo, sei un uomo. E l'uomo, d'ora in avanti, sarà l'animale che potrebbe essere felice. Sarà l'animale in predicato di beatitudine. L'uomo, l'animale in odore di felicità.

stazione trasformano quelle voci automatiche in una litania insensata, fastidiosa, quasi allarmante. Lungo i binari di Termini circola senza tregua la solita folla di passeggeri, borseggiatori e disadattati; gli addetti alle pulizie manovrano secchi e sacchi di rifiuti, sbraitando gli inservienti guidano i carrelli per la refrigerazione verso le carrozze ristorante, i ferrovieri in divisa si incontrano, si salutano, fumano l'ultima sigaretta prima di riprendere servizio. Lei piange e passa.

La tabaccheria, i giornali, le caffetterie espongono triangoli di pizza, sandwich, riviste, oroscopi, gadget e bottiglie d'acqua minerale. Il lato sinistro della stazione, parallelo a via Marsala, è silenzioso. L'insegna della farmacia proietta una verde croce di luce sul marciapiede deserto. Dentro, fra gli scaffali, nemmeno un'ombra. La porta a vetri della sala viaggiatori è chiusa, gli altri uffici di sabato a quest'ora sono vuoti. Là dove la penisola finisce, il binario scintilla nell'oscurità. Partono i treni regionali, dalle piattaforme giù in fondo, ma la sera si diradano, e in quella direzione ora si avviano furtivi soprattutto gli spettrali abitanti dei capannoni in disuso e dei vagoni in rovina sparsi nella terra di nessuno dietro il groviglio di scambi. La attira invece il barbaglio di luci sul lato opposto della stazione, parallelo a via Giolitti. Da lì devono passare i turisti in cerca del treno per l'aeroporto, e forse per questo è stato trasformato in una zona commerciale, su cui affacciano ristoranti, un grande magazzino, negozi di cosmetici e articoli da regalo. Lei passa.

Sembra una strada, larga come il corso di una città, anche il passaggio coperto che separa la zona dei binari dall'atrio e collega via Marsala e via Giolitti. Di qua e di là, caffetterie, paninerie, gastronomie e ristoranti dalle insegne sgargianti al neon, cubicoli ed empori che vendono borse, biscotti, telefoni cellulari, cioccolata, calze, profumi. Nelle vetrine dei negozi di abbigliamento, i manichini ostentano cappotti, piumini e pantaloni di lana; gli scaffali maglianti e sciarpe colorate. Lei passa.

Melania G. Mazzucco, *Ja sam s tobom. Brigittina priča*, OceanMore, 2019.

Drhti, trne, cvokoce zubima. Prsti na ruci žacaju je, već ne osjeća jagodice. Od hladnoće joj se lede suze na obrazima.

Razglas na kolodvoru Termini gotovo neprestano na talijanskome i engleskome prenosi informacije o polascima i kašnjenju vlakova. Obavijesti su glasne, ali i žamor mnoštva; štopot konvoja u polasku i dolasku, brujanje motora što se širi sa susjednih, automobilima zakrčenih cesta i pozadinska kolodvorska buka pretvaraju te automatske glasove u besmisleni, iritantnu, gotovo uznemirujuću litaniju. Peronima kolodvora Termini neumorno kruži mnoštvo putnika, džepara i neprilagođenih; čistići rukuju kantama i vrećama za smeće, pomoćni radnici deru se i guraju rashladna kolica prema vagonima restoranima, željezničari u odorama susreću se, pozdravljaju, puše zadnju cigaretu prije početka smjene. Ona plače i prolazi.

Trafika, prodavači novina, kafići izlažu trokute pizze, sendviče, časopise, horoskope, gadžete i boce mineralne vode. Lijeva strana kolodvora, strana usporedna s Marsalskom, tiha je. Reklama za ljekarnu projicira zeleni svjetlosni križ na pust nogostup. Unutra, među policama, nema ni sjene. Staklena vrata čekaonice zatvorena su, ostali uredi subotom su u to doba prazni. Gdje prestaje nadstrešnica, tračnice svjetlucaju u tami. S platoa dolje na kraju polaze regionalni vlakovi, ali uvečer se prorjeđuju pa u tom smjeru sada kradom kreću prije svega sablasni stanovnici napuštene njih hangara i propalih vagona rastrkanih po ničijoj zemlji iza kolopleta skretnica. Privlačni je pak bljesak svjetla na suprotnoj strani kolodvora, strani usporednoj s Giolittijevom. Tuda moraju proći turisti i potrazi za vlakom prema značnoj luci pa je možda zato pretvorena u trgovačku zonu na koju gledaju restorani, robna kuća, prodavaonice kozmetike i darovne galerije. Ona prolazi.

Na ulicu široku poput gradskog šetališta nalikuje i natkriven prolaz koji razdvaja perone od predvorja i povezuje

Marsalsku i Giolittijevu. S obiju strana kafići, prodavaonice sendviča, delikatesnih proizvoda, restorani s upadljivim neonskim reklamama, štandovi i robne kuće u kojima se prodaju torbe, keksi, mobiteli, čokolade, čarape, parfemi. U izlozima prodavaonica odjeće lutke razmeću se u kaputima, pernatim jaknama i vunenim hlačama; police džemperima i raznobojnim šalovima. Ona prolazi.

U golemu predvorju na velikoj ploči koja visi na tri metra od tla trepere crveni digitalni dvoznamenkasti brojevi kojima prethodi slovo. Pred blagajnama se red od jedva tridesetak putnika uredno grana među prolazima omeđenima trakom. U posljednjem tjednu siječnja bilježi se negativni vrhunac posjećenosti gradu. Za nešto više od pedeset sati zima će pokazati zube: počinje najneprilasnije razdoblje za posjet Rimu. Jedino u kojem se možeš kladiti da će biti hladno – gotovo uvijek puše tramontana, dani su mračni i kratki. Tko može, čeka i odgađa. Ona prolazi.

Rijetki turisti pokretnim stepenicama poniru prema donjem katu kolodvora slijedeći strelice koje usmjeravaju prema ulazima u podzemnu, ili pak izlaze na trg. Gdje ih prate nabusiti i zapušteni sredovječni muškarci koji im na uho dobacuju riječ „taksi”. Sumnjiv korak tih tipova i njihovih lakomi pogledi jasno ukazuju na prijevaru, pa ipak, neki zagrizu i preko parkinga i ograda gradilišta slijede lažne taksiste – koji će ih nakon što se dočepaju njihovih kovčega ukrcati u dotrajale automobile za koje će prekasno shvatiti da nemaju oznake i taksimetre, zbudit će ih krivudavim i beskonačnim putevima i opljačkati ih za barem stotinu eura prije negoli ih ostave u hotelu. Ostali oklijevaju, sumnjaju, potom odmahuju glavom i uredno staju u kolonu pod vanjskom nadstrešnicom, u red za službene taksije. Ona prolazi.

Bijeli automobili dolaze na mahove, u nedokučivim, poput hirovita gradskog srca aritmičkim intervalima. Čas se gusto roje, a potom se u dugim stankama na cijelome

OD IZVORNIKA DO PRIJEVODA
14. GODIŠNJA IZLOŽBA DRUŠTVA
HRVATSKIH KNJIŽEVNIH PREVODILACA

PETRA MATIĆ

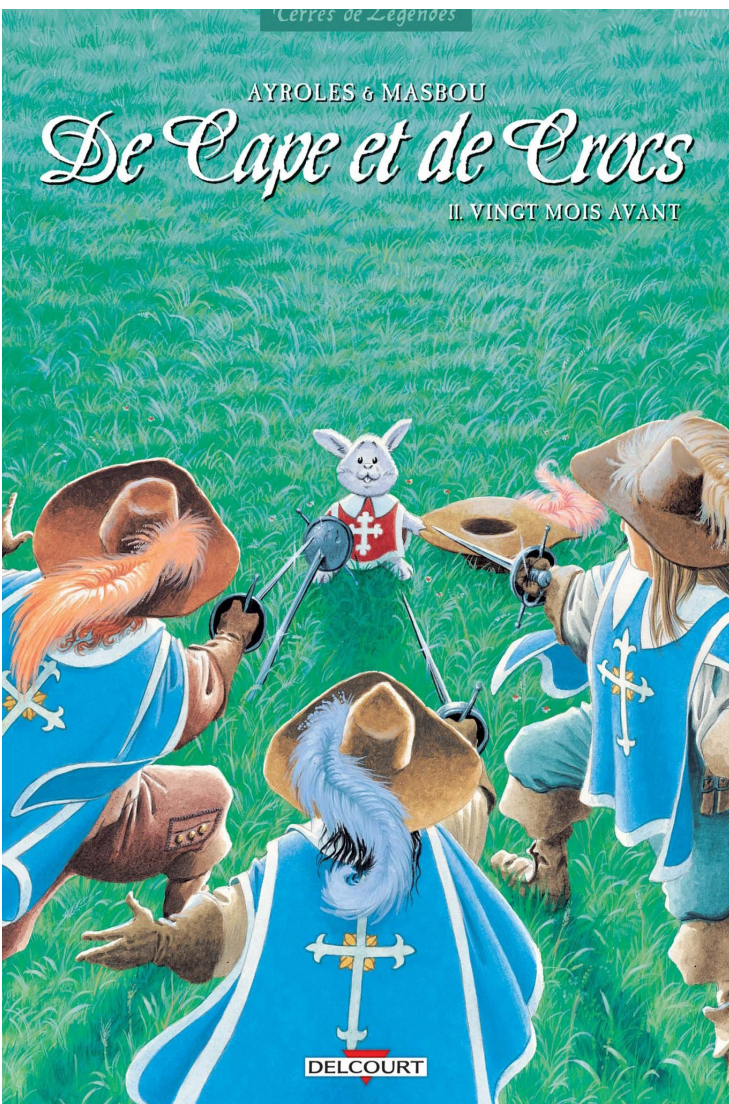
Zovem se Petra Matić i rodila sam se u Zagrebu 1978. Prevođenjem se bavim od studentskih dana. Počela sam kao televizijska prevoditeljica na HRT-u i audiovizualnim prevođenjem, svojom prvom ljubavi, bavim se sve do danas. Ali u toku života dobila sam priliku zagaziti i u književnopravodilačke vode, a onda su u priču ušli i stripovi koje sam počela ozbiljnije otkrivati tek kad sam ih prije pet godina počela prevoditi.

I tada sam se zaljubila u njih! Stripovi, ili grafički romani, otkrili su mi se kao svjež, inovativna, drska, lijepa, duhovita, zanimljiva i nadasve živa umjetnost. U njoj su slika i riječ povezani u formi koja autorima pruža bogate izražajne mogućnosti i u književnom i u likovnom smislu. Mene, koja u likovnoj umjetnosti uživam kao publika, ali se profesionalno bavim riječima, grafički romani oduševljavaju i privlače kao prevoditeljicu jer u njima nailazim i na prozu i na živ di-jalog, a počesto i na poeziju, što sve na svoj način pruža itekakve izazove. A prevođenje grafičkih romana mi je kao audiovizualnoj prevoditeljici otprve bilo blisko jer je i u stripu, kao i na filmu, tekst čvrsto oslonjen na vizualni kontekst.

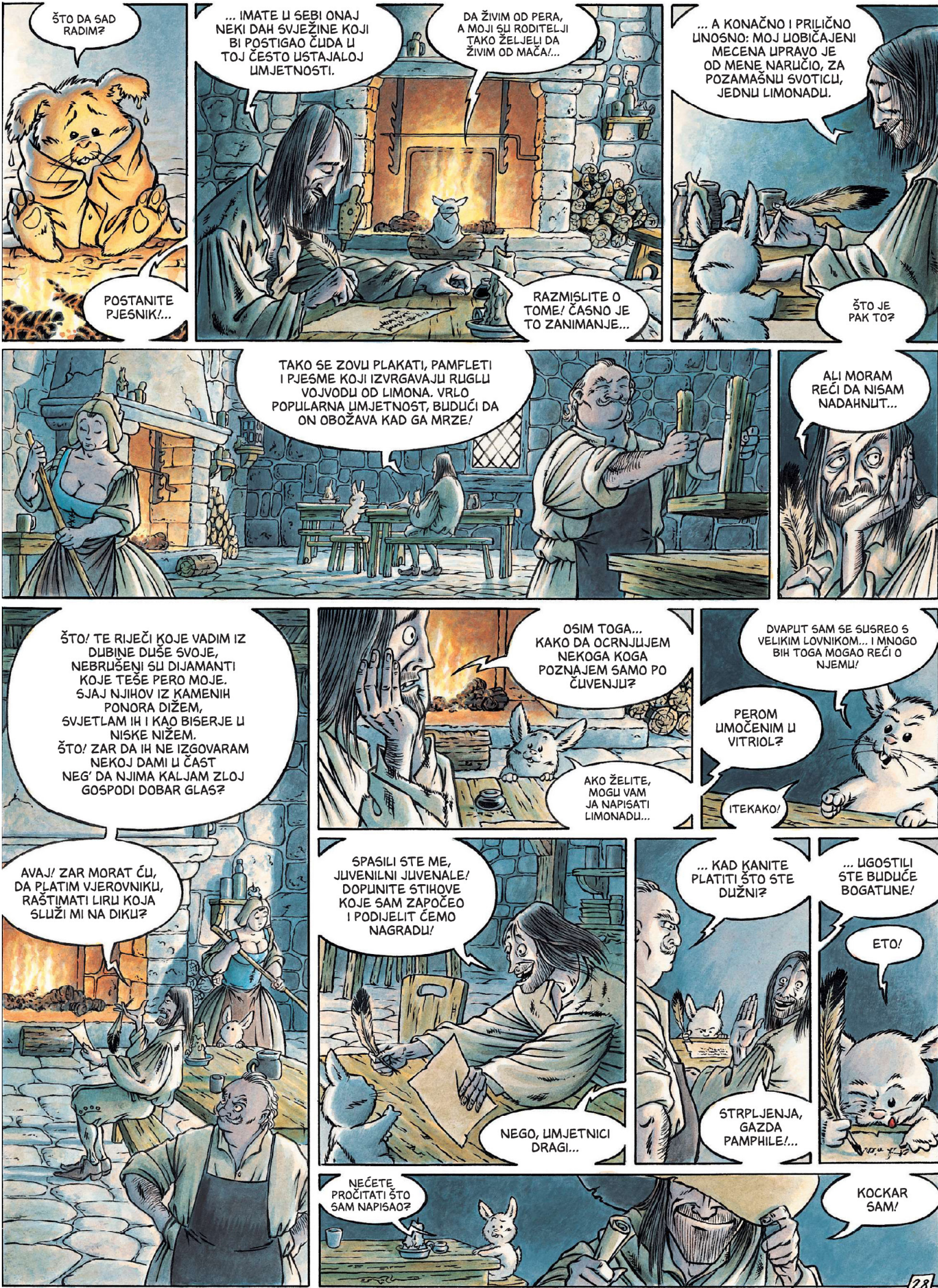
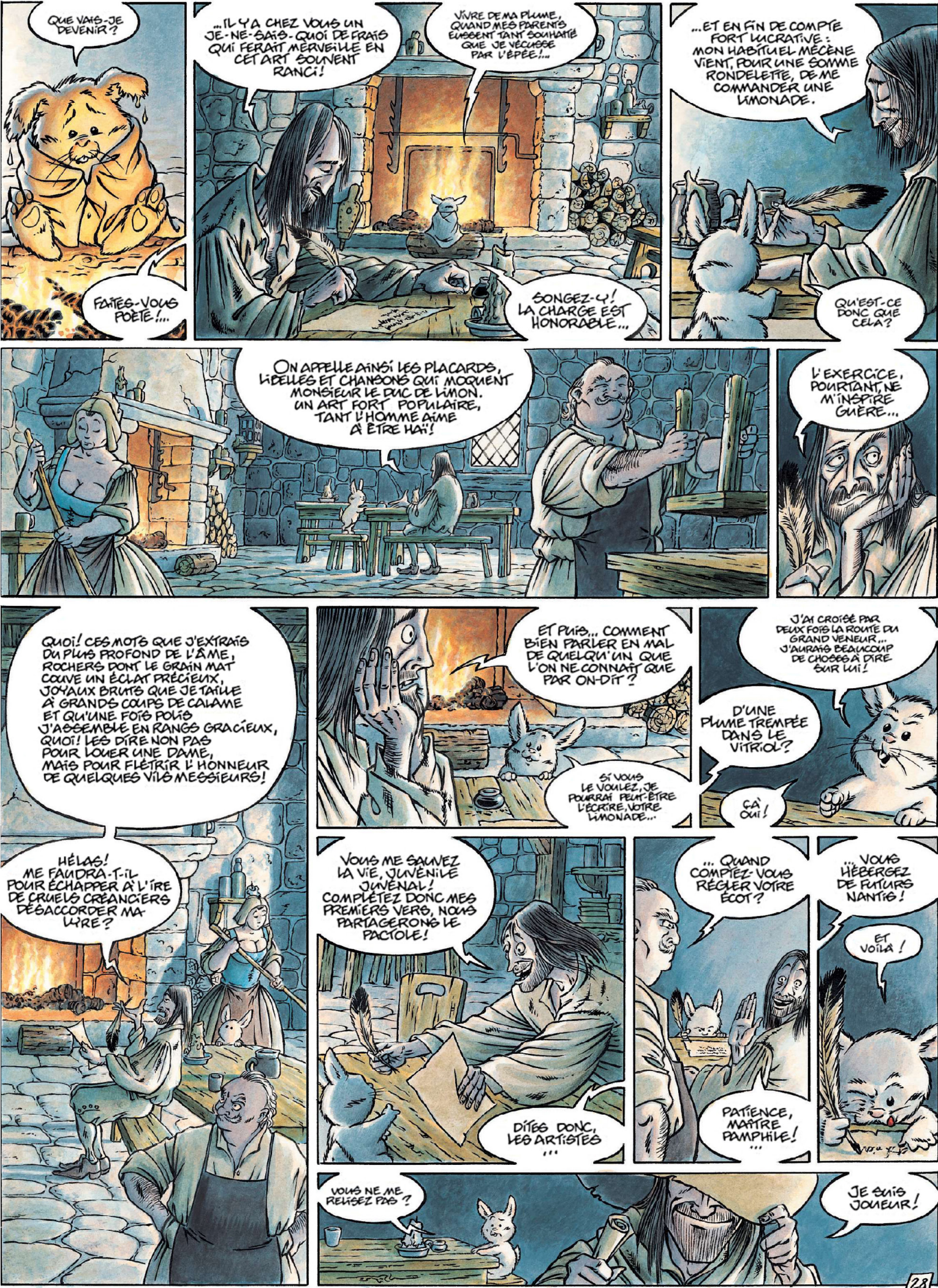
Ovdje predstavljam *Plašt i očnjaci*, priču o pustolovinama dvojice slikovitih plemića iz 17. stoljeća koja mi je bila prevodilački izazov zbog povijesno-kulturnih referenci i stihova. *Hilda* je pak strip namijenjen djeci – ali ja, kao roditelj, jedva čekam idući nastavak!

Alain Ayroles & Jean-Luc Masbou: *Plašt i očnjaci*, Fibra, 2019.

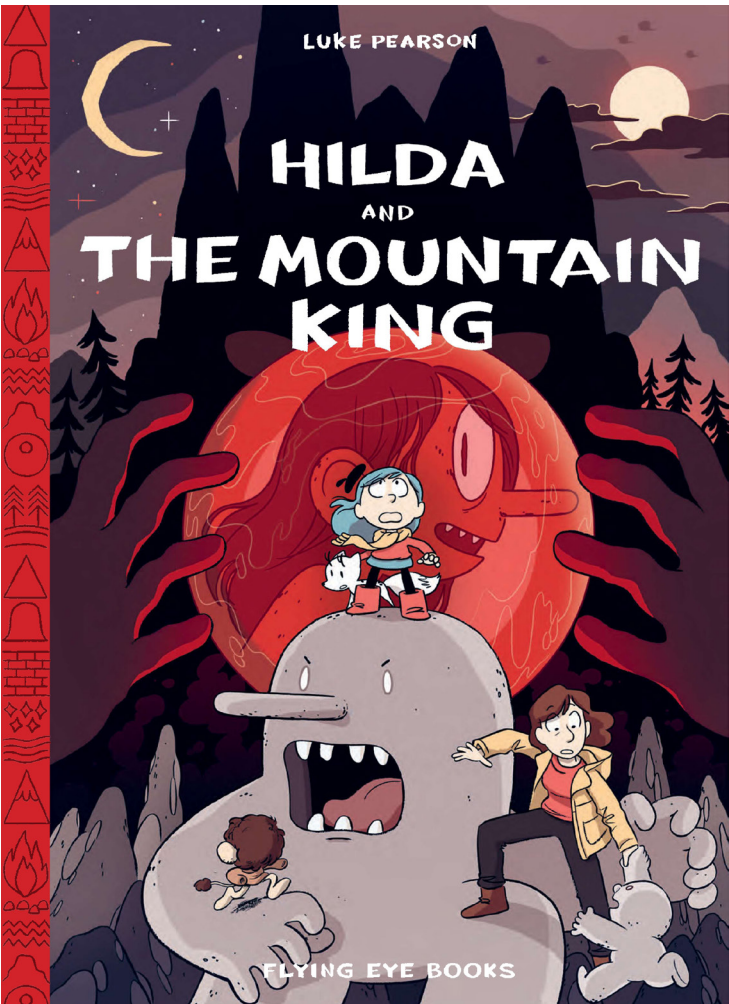
Luke Pearson: *Hilda*, Fibra, 2019.

Alain Ayroles & Jean-Luc Masbou: *Plašt i očnjaci*, Fibra, 2019.

Luke Pearson: *Hilda*, Fibra, 2019.

OD IZVORNIKA DO PRIJEVODA
14. GODIŠNJA IZLOŽBA DRUŠTVA
HRVATSKIH KNJIŽEVNIH PREVODILACA

IVANA JANDRAS SZEKERES

Ivana Jandras Szekeres rođena je u Zagrebu, gdje živi i radi. Diplomirala engleski i španjolski jezik i književnost na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Poslije nekoliko godina rada u školama stranih jezika, intenzivnije se posvetila prevodenju, a uz književno prevodenje godinama prevodi i za televiziju. Članica je Društva hrvatskih književnih prevodilaca, Društva hrvatskih audiovizualnih prevoditelja i Hrvatske zajednice sa-

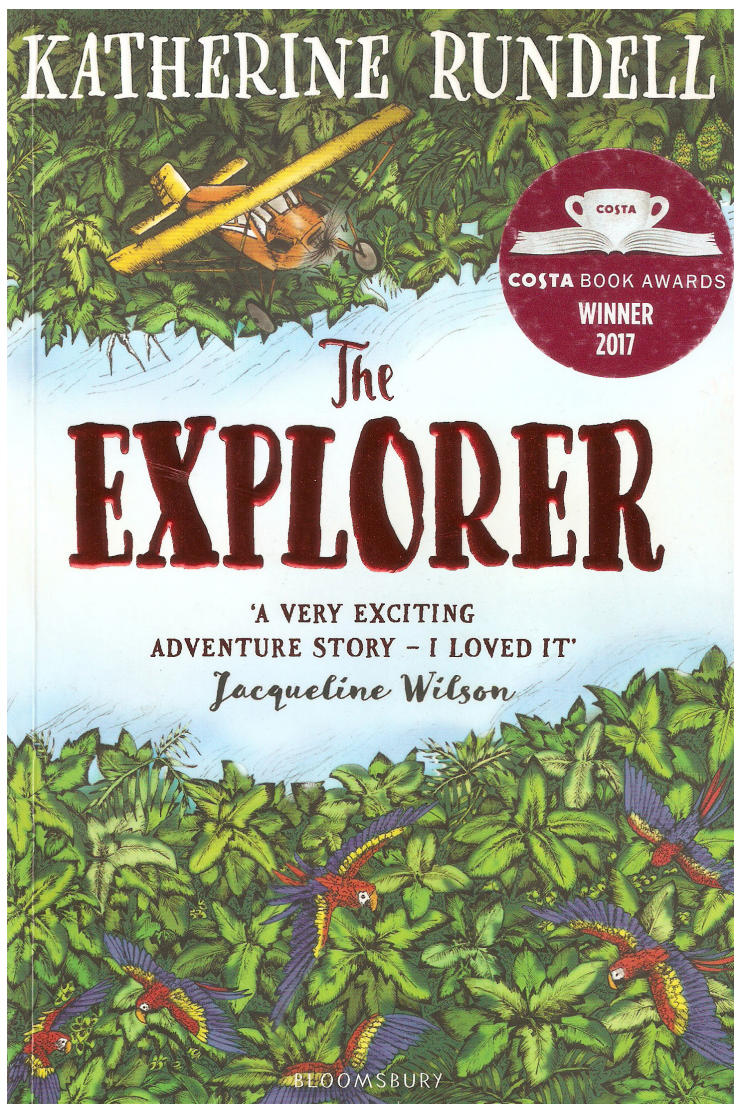
mostalnih umjetnika. Na hrvatski je prevela dvanaestak knjiga, uglavnom romana. Za *Kod kuće: Kratka povijest privatnog života* Billa Brysona 2016. je dobila nagradu „Josip Tabak“ za najbolji prijevod publicistike.

Katherine Rundell:
Istraživač, Znanje, 2019.

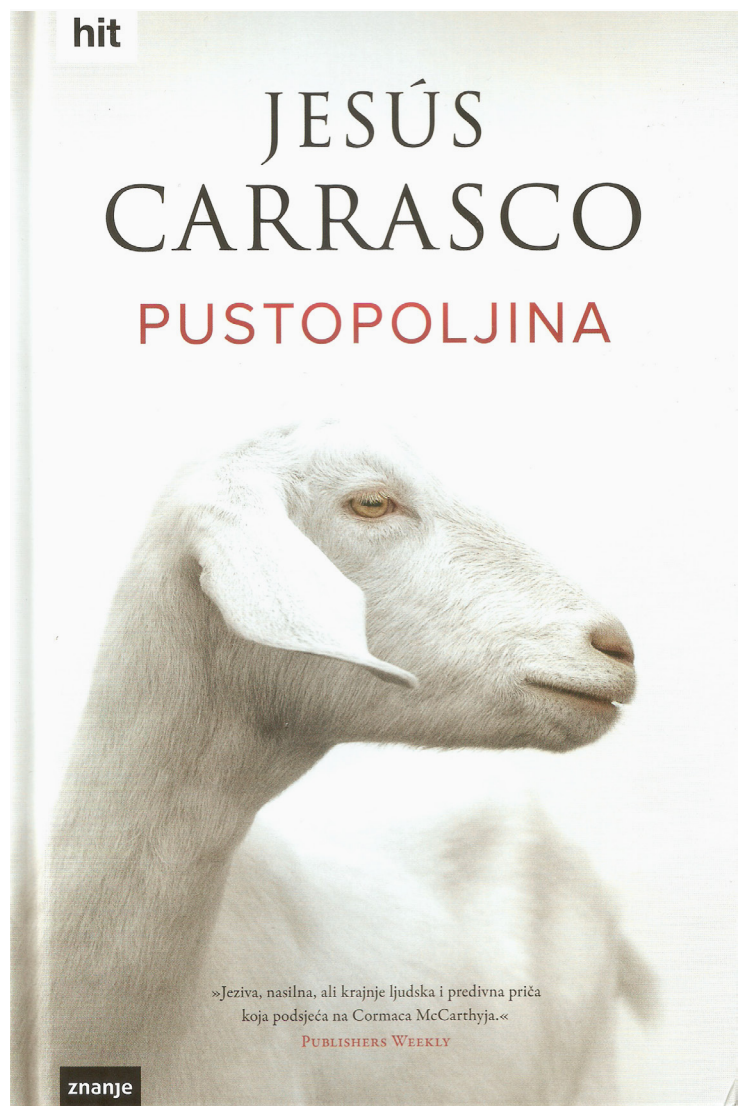
Istraživač je nagrađivani dječji roman engleske književnice Katherine Rundell i najveseliji roman koji sam dosad prevela. Podsjetio me na pustolovne dječje romane kakve sam voljela čitati u djetinjstvu. Dječak Fred iz Brazila putuje u Englesku, ali avion se sruši u Amazonsku prašumu. Nesreću preživi još troje djece, a lutajući prašumom i tražeći izlaz, doživljavaju kojekakve pustolovine i postaju prijatelji.

Jesús Carrasco:
Pustopoljina, Znanje, 2019.

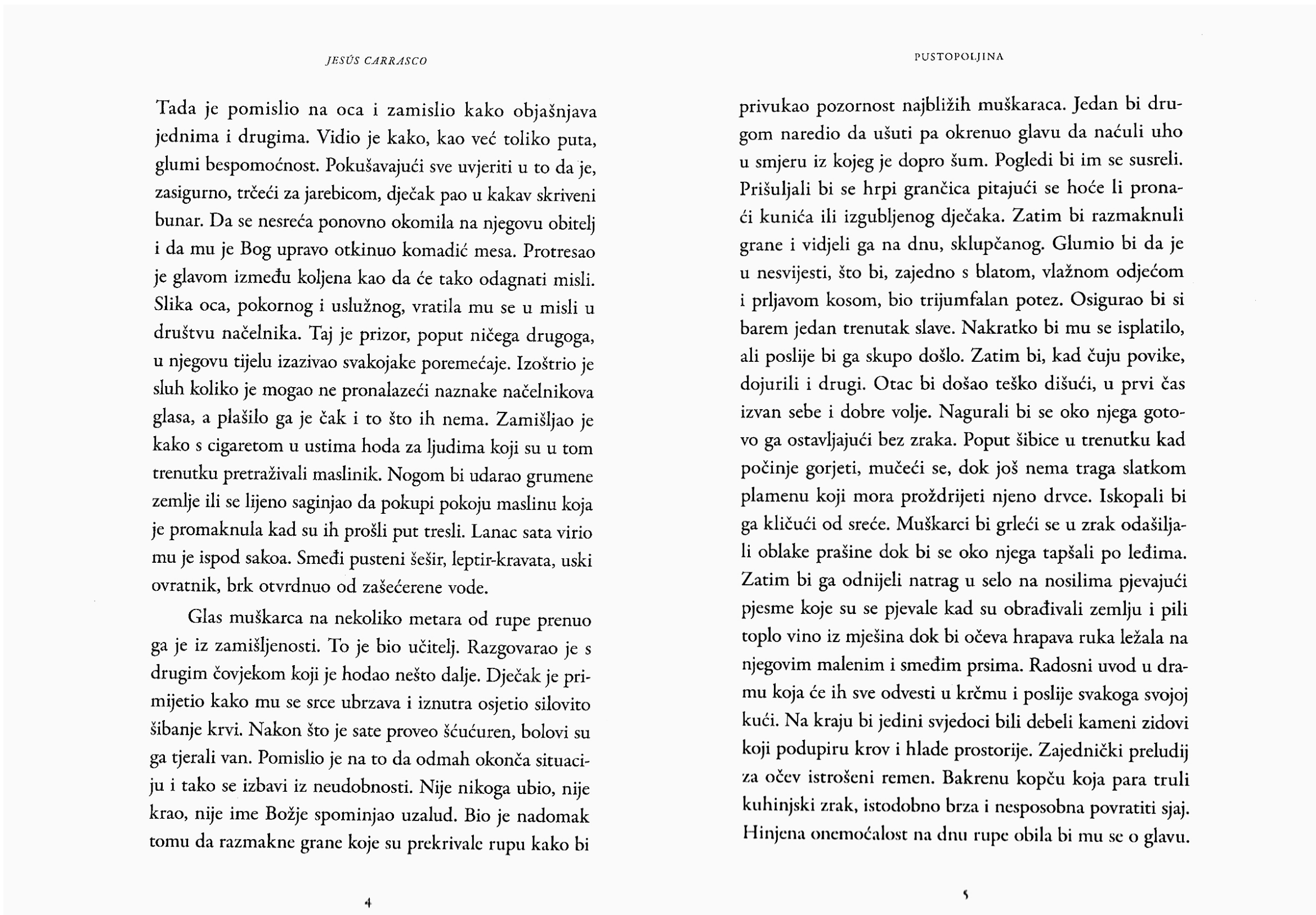
Potpuno je drukčija mračna *Pustopoljina* španjolskog pisca Jesúa Carrasca, debitantski roman koji je osvojio niz europskih književnih nagrada, preveden je na tridesetak jezika i u Španjolskoj doživio više od dvadeset izdanja. Glavni lik romana sa samo nekoliko bezimernih likova dječak je koji bježi od kuće. Njegove su pustolovine brutalnije, predjeli kojima se kreće suroviji, a priča dirljivo potresna.

Katherine Rundell:
Istraživač, Znanje, 2019.

Jesús Carrasco:
Pustopoljina, Znanje, 2019.

OD IZVORNIKA DO PRIJEVODA

14. GODIŠNJA IZLOŽBA DRUŠTVA

HRVATSKIH KNJIŽEVNIH PREVODILACA

TANJA TARBUK

Rođena sam u Zagrebu, gdje sam diplomirala komparativnu književnost, španjolski jezik i književnost te završila dvogodišnji slobodni studij portugalskog jezika i civilizacije na Filozofskom fakultetu. Portugalske studije nastavila sam na Filozofskom fakultetu u Lisabonu. Od stotinjak naslova koje sam dosad prevela mogla bih izdvojiti autore kao što su Fernando Pessoa, António Lobo Antunes, José Saramago, García Márquez, kao

i mnoge druge suvremene autore s portugalskoga i španjolskoga govornog područja.

Za ovu izložbu odabrala sam dva portugalska autora:

Gonçalo M. Tavares: Putovanje u Indiju, Vuković&Runjić, 2019.

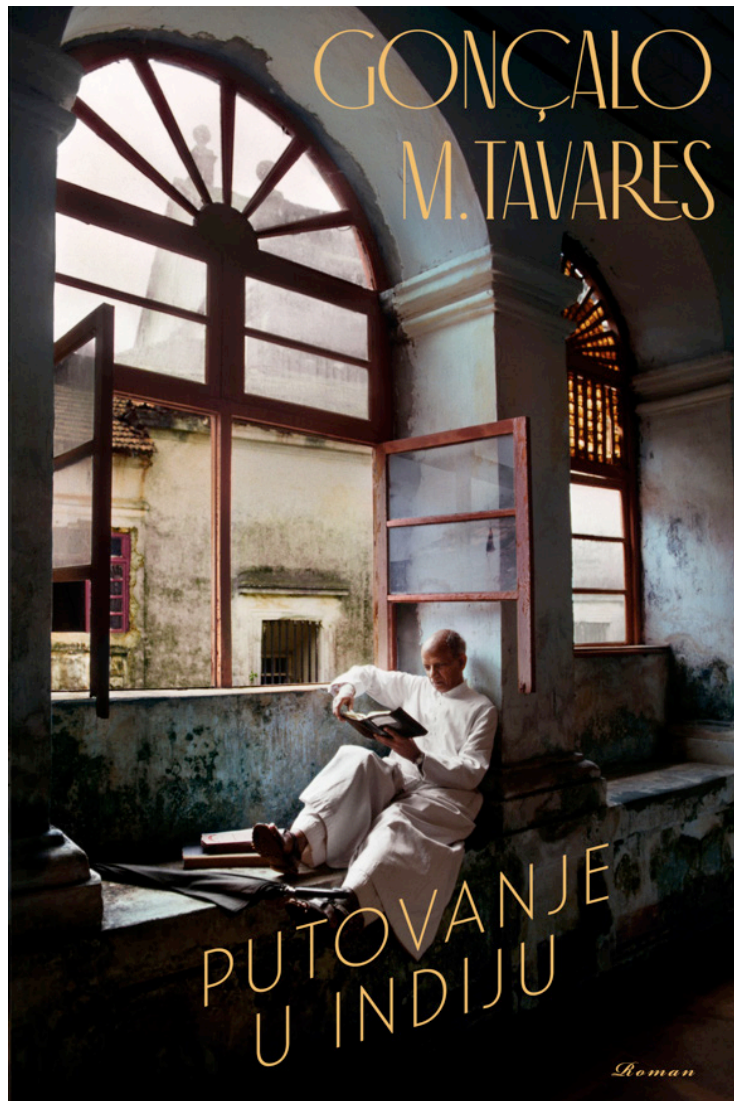
Što reći o ovom djelu koje želi i ne želi oponašati najveći portugalski nacionalni ep *Luizance*? Napisano je u istom broju pjevanja kao i Camõesev ep, a Tavares „reciklira” i neke od najpoznatijih epizoda u tom luzitanskom epu kao što su one o Pedru i Inês, Otok ljubavi, Dvanaestorica Engleza. U pogovoru ovog *Putovanja* Eduardo Lourenço, jedan od najvećih portugalskih književnih kritičara kaže da su „sva putovanja uvijek povratak u prošlost iz koje nikada nismo izašli”. Mislim da o portugalskoj bogatoj prošlosti ne treba naročito govoriti, svima je uglavnom poznata, mogu samo spomenuti kako je *saudade*, taj portugalski strah od gubitka iluzija, jedna od najljepših trauma proizašla iz te prošlosti.

U moru ovih stihova koji to nisu, ali i ne hini da jesu, čak ne želeći išta hiniti, spominju se i prevoditelji, to su ljudi koji žive u srednjoj zemlji, a da ih ima više u svijetu možda ne bi bilo ratova, jer ratovi su... „ništa drugo doli posljedica jednog lošeg prijevoda.”

Miguel Real: Smrt Portugala i drugi eseji, Jesenski i Turk, 2019.

Miguel Real, portugalski filozof i pisac u ovim esejima nastoji obrazložiti bit portugalnosti, raščlaniti slojevitu luzitansku kulturu nastalu u povijesnim previranjima koja se miješaju s mitovima gradeći portugalski nacionalni identitet.

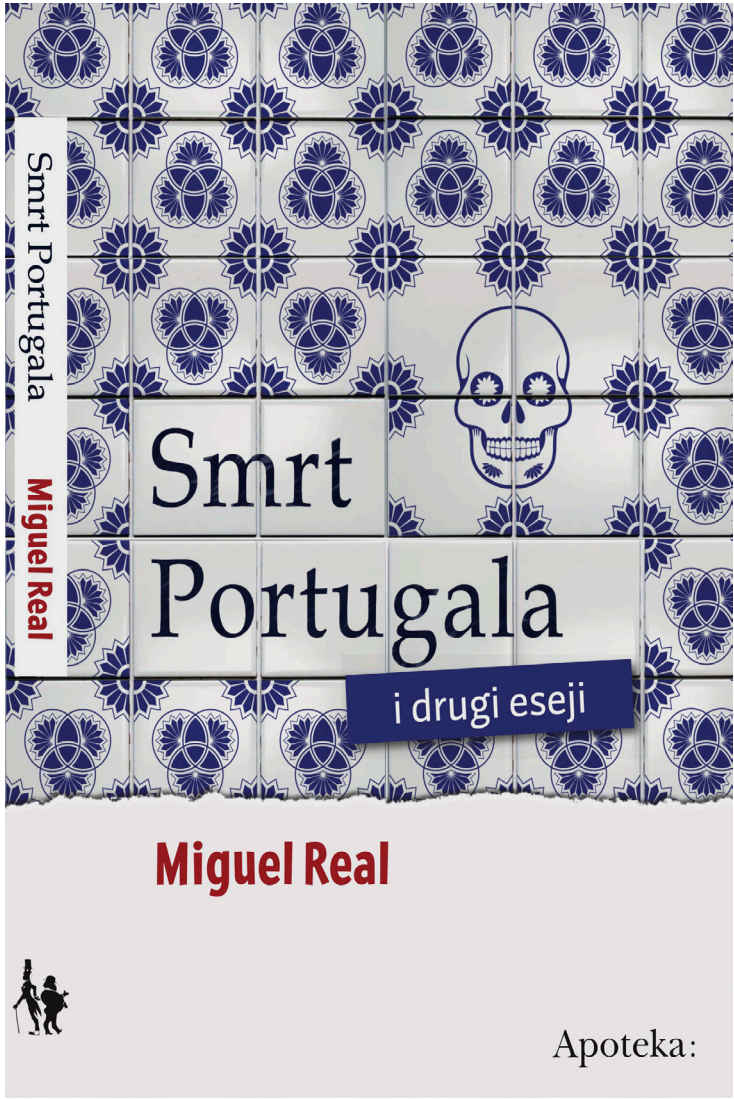
Mislim da je ova knjiga posebno važna i za sve one čitatelje koji žele u kulturološkom smislu bolje upoznati Portugal, tu zemlju „nabijenu žudnjom i snom” sa svojom vječnom čežnjom i melankoličnim zvucima fada.

Gonçalo M. Tavares: Putovanje u Indiju, Vuković&Runjić, 2019.

<p>43.</p> <p>I obojica izadu - Anish i Bloom. Bloom kao da je odjenuo pticu, jer je zviždao. I emocionalniju odjeću zbog klime u kojoj je odmah izgledao kao čovjek obilježen čudnovatošću. Plavo, kao nebo; smeđe, kao zemlja; zviždi: lošu melodiju. Anish je u međuvremenu smanjivao očekivanja govoreći da u to vrijeme jednorozzi nažalost nisu vidljivi.</p> <p>A Bloom, dok je uživao u mitološkom Anishevom humoru, vješto je izbjegvao suverene ostatke krava.</p>	<p>u usmjerenju vještine. Kako? - upita Bloom.</p> <p>46.</p> <p>Koračala su tako trojica muškaraca, s Anishom u sredini, prevodeći s jednog na drugi jezik kao da su istodobno usred prostora i usred jezika. Prevoditelj živi u srednjoj zemlji, u zemlji koja ne postoji na zemljovidu, u kolebljivoj zemlji, u zemlji sačinjenoj od izmišljenih samoglasnika dvoje naizgled nespojivih ljubavnika. Da ima više prevoditelja, broj ratova bi se smanjio, sumnja li tko u to?</p> <p>Kako? - ponovo upita Bloom.</p> <p>47.</p> <p>Zato što rat često nije drugo doli posljedica jednog lošeg prijevoda. Da se ljepota i demoni više podudaraju, razmišljao je Bloom, živi ljudi ne bi trebali toliko jezika. Svaki je jezik izmislio posebne priče o vragu, i svaki jezik naziva lijepim različitja mjesta. Ali ono što odbija, unatoč svemu - nastavi Bloom u svojoj glavi - manje se mijenja u cijelom svemiru od onoga što oduševljava. Ljepota je više privatna od užasa.</p> <p>48.</p> <p>I svaka se skupina ljudi navikla na svoje bogove kao što se navikla na svoju hranu.</p>	<p>252</p>
--	--	------------

<p>CANTO VII</p> <p>45</p> <p>E passando ao lado de indianos com lingua indeterminada, Bloom sentiu-se portador de uma poesia delicada que tenta encetar conversação com prosa má. Mas do outro lado sentia-se o mesmo. A incompatibilidade linguística, percebeu Bloom, é bem mais grave que a incompatibilidade moral, até porque entre a ética de um santo e de um canalha, as diferenças são mais de direccionamento da habilidade. Como? - perguntou Bloom.</p> <p>46</p> <p>Caminhavam então os três homens, com Anish no meio, traduzindo de uma lingua para a outra como se estivesse ao mesmo tempo no meio do espaço e no meio das linguas. Um tradutor habita um país intermédio, um país que não existe no mapa, país hesitante, país que é feito da invenção vocal de dois amantes aparentemente incompatíveis. Se existissem mais tradutores o número de guerras diminuiria, quem duvida?</p> <p>Como? - perguntou Bloom, de novo.</p> <p>47</p> <p>Porque a guerra não é muitas vezes mais do que o efeito de uma tradução errada. Se a beleza e o perfil do demónio fossem mais</p>	<p>UMA VIAGEM À ÍNDIA</p> <p>homogêneos, reflectiu Bloom, os vivos não precisariam de tantas linguas. Cada língua inventou relatos particulares sobre o diabo, e cada lingua chama belo a sítios distintos. Mas o que enoja, apesar de tudo - prosseguiu Bloom na sua cabeça -, varia menos, ao longo do universo, do que aquilo que entusiasma. A beleza é mais privada que o horror.</p> <p>48</p> <p>E cada grupo de homens habituou-se aos seus deuses como se habituou às suas comidas. O paladar para o sagrado treina-se a partir dos dois anos, como o paladar para a malaguetta - disse Anish. Certas divindades fazem barulho de mais e acordam e excitam os homens, enquanto outras são do género silencioso, e acalmam a cidade. Há deuses a trabalhar em direcções opostas e assim não é de espantar que todos os acontecimentos obedecam às forças divinas.</p> <p>49</p> <p>Claro que a medicina contemporânea substituiu muitos destes efeitos de modo menos nocivo para a saúde. Mas quais os efeitos secundários de uma crença forte? Eis a pergunta que importa - disse o amigo indiano de Anish. Porque no século xxi haverá uma guerra mais significativa</p>	<p>PÁGINA 307</p>
---	--	-------------------

Miguel Real: Smrt Portugala i drugi eseji, Jesenski i Turk, 2019.

<p>17</p> <p>Zemlja zaustavljena u vremenu iliti smrt Portugala</p> <p>Ne postoji jedna identitarna bit Portugala, jedan metafizički pojam koji bi sintetizirao postojanje Portugala i identificirao njegovu povijest, ističući ga na poseban i pamtljiv način u ukupnosti europskih nacija, bez obzira radi li se o božanskoj namjeri koja lebdi nad našom zemljom, o našem narodu kao o drugom narodu „od Boga izabranom”, o osjećaju čežnje (<i>saudade</i>) koja je ontološko srce Portugala (Teixeira de Pascoaes), o Petom carstvu¹ prožetom sebastijanizmom (otac António Vieira² / Fernando Pessoa³) ili o Carstvu Duha Svetoga (Agostinho da Silva / Natalia Correia⁴) kao o ekskluzivnoj transcendentnoj sudbini.</p> <p>.....</p> <p>¹ Peto carstvo – vjerovanje u obnovu Portugala kao Petog carstva što ga prorek Danijel nagovijestava u Bibliji; polazeći od tog biblijskog proročanstva portugalski kusoovac António Vieira u svojem djelu <i>Novi svet budućnosti</i> iznosi utopiju o Petom carstvu na čelu s portugalskim kraljem.</p> <p>² António Vieira (1608. – 1697.) – portugalski isusovac, filozof, pisac, također smatran jednim od najvećih portugalskih propovjednika; popularizirao je sebastijanski mit i vjerovanje u obnovu Portugala kao Petog carstva, a naročito ga je cijenio Pessoa, kako zbog njegovih ideja tako i zbog briljantnog stila i jezika.</p> <p>³ Fernando Pessoa (1888. – 1935.) – pjesnik, filozof, esejist, dramaturg, prevoditelj, astrolog, itd., posebno poznat po svojoj invenciji heteronima, gomilanju sukcesivnih pjesničkih osobnosti.</p> <p>⁴ Natalia Correia (1923. – 1993.) – portugalska pjesnikinja, antologičarka, aktivistica.</p>	<p>18 Smrt Portugala i drugi eseji</p> <p>Jedna od najvećih zabluda portugalskih teoretičara kulture bilo je dugogodišnje inzistiranje, posebno intenzivno od kraja monarhije 1910., na traganju za apsolutnim, transcendentnim, ekskluzivnim, iznimnim i izvanrednim konceptom koji bi definirao nacionalni identitet portugalskog čovjeka. Od početka 20. stoljeća nizale su se različite teorije o nacionalnom identitetu, vjerojatno kao rezultat dekadencije monarhije koja je doživljena kao civilizacijska kriza i ruptura u povijesnom trajanju od gotovo 800 godina, uz duhovnu i kulturnu krizu koju je osvijestila <i>Generacija '70</i>, prije tri-četiri desetljeća, obje izraz duboke krize koja je harala zemljom od vladavine markiza Pombala⁵ i tijekom cijelog 19. stoljeća (francuska osvajanja, uvođenje liberalnog konstitucionalizma, neovisnost Brazila, građanski rat između liberala i apsolutista, „Govori u Kazinu”, pokret <i>Pobjedjeni od života, Ultimatum</i>⁶, ...).</p> <p>Zapravo, teorije o identitetu portugalskog čovjeka stvorene tijekom 20. stoljeća ne skrivaju pokušaj mistifikacije i sublimiranja republikanskog projekta predložеног 1910. kao ponovljenog osnivačkog čina, čina rekonstitucije Portugala koji je, međutim, propao nakon kratkog razdoblja od desetak godina, da bi ga onda u razdoblju do 1974. godine zamijenio snažno klerikalni i ruralno domoljubni, bazično konzervativni himna.</p> <p>⁵ Sebastião José de Carvalho e Melo, markiz Pombal (1699. – 1782.) – portugalski političar, državni tajnik u vrijeme vladavine kralja Josipa I., nesumnjivo najutjecajniji državnik 18. stoljeća koji je vladao u dobu prosvijećenog apsolutizma, uveo mnoge reforme, a nakon potresa u Lisabonu 1755. izgradio današnji lisabonski Donji grad (Baixa).</p> <p>⁶ <i>Pobjedjeni od života</i>, port. <i>Vencidos da vida</i> – pokret intelektualaca krajem 19. stoljeća, blisko su surađivali s tzv. <i>Generacijom '70</i>, koja je u Portugalu uređala realizam; najveći portugalski realistički pisac Eça de Queiroz bio je dio tog pokreta.</p>
--	---

OD IZVORNIKA DO PRIJEVODA

14. GODIŠNJA IZLOŽBA DRUŠTVA HRVATSKIH KNJIŽEVNIH PREVODILACA

SANDRA LJUBAS

Sandra Ljubas (Pforzheim, 1992.) diplomirala je prevoditeljstvo na germanistici i skandinavistici na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Trenutačno studira jezikoslovlje na Poslijediplomskom doktorskom studiju Humanističkih znanosti na Sveučilištu u Zadru. Radi kao samostalna prevoditeljica, bila je suradnica na *Hrvatsko-švedskom razgovornom priručniku*, suautorica je *Švedsko-hrvatskog rječnika leksičkih inovaa*

cija, autorica nekoliko znanstvenih radova iz područja lingvistike te je sudjelovala na brojnim jezičnim seminarima u Švedskoj, Njemačkoj, Danskoj, istraživačkim programima i radionicama književnog prevodenja.

Malin Persson Giolito:
Živi pijesak, Fraktura, 2019.

U romanu *Živi pijesak* autorice Malin Persson Giolito isprepliću se pravni žargon i hladan sudski proces sa živim mladenačkim slengom i emotivnim scenama ocrtanima riječima tinejdžerice Maje, koja kroz površinsko blještavilo bogataškog života polako tone u živi pijesak emocionalnog nasilja, neredenih međuljudskih odnosa i mentalnog zdravlja. Iako se za masovno ubojstvo sudi Maji, presuda će obuhvatiti i društvenu nejednakost, ljudsku međuovisnost i ekonomiju blagostanja, prekopati po površini imigrantskih i feminističkih pitanja i na koncu preispitati pojmove istine, pravde i krivnje.

David Lagercrantz: *Djevojka koja je morala umrijeti*, Fraktura, 2019.

David Lagercrantz vodi nas na putovanje u dolinu Khumbu i na opasne visine Mount Everesta, a hakerica Lisbeth Salander pomaže novinaru Mikaelu Blomkvistu da odmota klupko junačke priče prosjaka koji je kraj svog životnog puta dočekaao u poražavajućoj samoći. Niti su zapetljanije no što se čine, jedan ministar više ne vidi izlaz iz problema, neki su prijatelji lažni, drugi su razljutili bogove planine, a kucnuo je čas i da Lisbeth sastavi krajeve vlastite mračne prošlosti. I u šestom nastavku serijala *Millennium* Lisbeth ostaje vjerna sebi: genijalna je, snažna – i vrlo ekscentrična smisla za istjerivanje pravde.

Malin Persson Giolito:
Živi pijesak, Fraktura, 2019.

<p>Rättgångsvecka 1, måndag</p>	<p>1.</p> <p>Första gången jag såg insidan av en domstol blev jag besviken. Jag var på studiebesök med klassen och det är klart att jag hade fattat att domare inte är krokiga gubbar i kullperuk och slängkappa och att den åtalade inte skulle vara en orangeklädd galning med fräga munnen och kedjor kring vristerna, men ändå. Stället liknade något mittermellan vårdcentral och konferensanläggning. Vi åkte dit med en hyrbuss som luktrade bubbelgum och fotsvett. Den åtalade hade njäll och pressveck och påstods ha fuskat med skatten. Förutom vår klass (och Christer förstås) var det bara fyra andra personer där för att lyssna. Men det fanns så få platser att Christer fick hämta en extrastol från korridoren utanför för att ha något att sitta på.</p> <p>I dag är det annorlunda. Vi är i Sveriges största rättgångssal. Här sitter domarna på mörka mahognystolar med höga sammetklädda ryggar. Mittenstolens ryggstöd sträcker sig högre upp än de andra. Det är chefsdomarens plats. Han kallas ordförande. På bordet framför honom ligger en kluba med skinnklädd handtag. Smala mikrofoner sticker upp vid varje plats. Väggenpanelerna verkar vara av ek och flera hundra år gamla, gamla på det bra sättet. På golvet mellan sittplatserna ligger en mörkrid matta.</p> <p>Publik är inte min grej. Jag har aldrig velat vara lucia eller ställa upp i talangtävlingar. Men härinne är det fullsatt. Och alla är här för min skull, jag är attraktionen.</p> <p>Bredvid mig sitter mina advokater från Sander & Laestadius. Jag vet att Sander & Laestadius låter som ett antikvariat där två svettiga bögar med sidenrock och monokel hasar omkring med fotogenlampor och dammar av möjliga böcker och uppstoppade djur, men</p>
<p>11</p>	<p>11</p>

PROLOG

DET DÖK UPP EN NY TIGGARE i kvarteret den sommaren. Ingen visste vad han hette och ingen brydde sig heller, även om ett ungt par som passerade honom varje morgon kallade honom den galna dvärgen, vilket åtminstone till hälften var orättvist. Han var inte kortväxt i medicinsk mening. Han var hundrafemtiofyra centimeter lång och proportionerligt byggd. Men han var verkligen sinnessjuk, och ibland för han upp och grep tag i folk, och talade osammanhängande.

Annars satt han mest på en kartongbit på Mariatorget, precis inllt fontänen och stavn av Tor, och då hände det värtant att han väckte vördnad. Med sitt höjda huvud och sin raka rygg kunde han se ut som en hövding på deks, och det var också hans sista sociala kapital, och själva orsaken till att folk ännu slängde till honom mynt eller sedlar. De trodde sig ana en förlorad storhet, och de hade inte fel. Det hade funnits en tid när folk bugat för honom.

Men nu var han sedan länge fräntagen allt, och inget blev bättre av den svarta fläcken på hans kind. Fläcken såg ut som en bit av döden själv. Det enda som skilde ut sig var hans dunjacka. Hans dunjacka var blå och dyr, en Marmot

5

6

det är Sveriges bästa advokatbyrå specialiserad på brottmål. Vanliga brottslingar har en ensam och trött offentlig försvarare, min offentliga försvarare har sällskap av en hel stab upphetsade wannabekosttymer. De jobbar till småtimmarna på ett jättestjigt kontor vid Skeppsbron, har minst två mobiltelefoner var och alla utom Sander själv tror att de är med i en amerikansk tv-serie där man äter kinamat ur pappkartonger på ett jag-är-så-upptagen-och-viktig-vis. Ingen av de sammanlagt tjugotvå anställda på Sander & Laestadius heter Laestadius. Han som hette så dog, i hjärtattack antagligen, på ett jag-är-så-upptagen-och-viktig-vis.

Tre av mina advokater är här i dag; Peder Sander, kändisen, och två av hans medarbetare. Den yngsta är en brud med fullklippt hår och hål i näsan som hon inte har någon ring i. Antagligen får hon inte ha ring i näsan för Sander ("bort med det där skroteret omedelbart"). Jag kallar henne Ferdinand. Ferdinand tycker att liberal är en svordom och kärnkraft livsfarligt. Hon har gråsliga glasögon för hon tror att det visar att hon har fått kläm på könsmactsordningen och hon avskyr mig eftersom hon anser att kapitalismen är mitt fel. De första gångerna jag träffade henne behandlade hon mig som om jag vore en galen modebloggare med en osäkrad handgranat i ett flygplan. *Visst-visst!* sa hon, utan att våga titta på mig, *visst-visst! Öron-dig-inte-vi-är-här-för-att-hjälpa-dig.* Som om jag hotade att spränga alla i luften om jag inte fick min biodynamiska tomatjuice utan isbär.

Den andra medhjälpadvokaten är en kille i fyrtioårsåldern med degmage, pannkaksrunt ansikte och ett leende som säger "jag har filmer hemma, jag förvatar dem i alfabetisk ordning i ett låst skåp". Pannkakan är snaggad. Pappa brukar säga att det är omöjligt att lita på någon utan frisyr. Men pappa har säkerligen inte hittat på det själv, antagligen har han snott det från en film. Min pappa vill gärna leverera one-liners.

Första gången jag träffade Pannkan placerade han blicken strax under mitt nyckelben, tvingade tillbaka sin tjocka tunga i munnen och väste förtjust *fläcka till, hur ska det här gå, du ser mycket äldre ut än sjutton*. Hade inte Sander varit där hade han väl flåsat. Eller dreglat,

12

<p>12</p>	<p>12</p>
-----------	-----------

Parka. Men den gav honom ingen normalitet, inte bara för att jackan var täckt av smuts och matrester. Den såg arkiskt ut, och det var sommar i Stockholm. En tryckande hettta låg över staden, och när svetten porlade ner från mannens kinder tittade folk besvärat på jackan som om bara åsynen av den gjorde dem ännu mer plågade av värmen. Men han tog aldrig av den.

Han var förlorad för världen och det kändes inte troligt att han kunde vara ett hot för någon. Men i början av augusti anades ett mer målmedvetet drag i hans ögon, och på eftermiddagen den elfte pröntade han ner en vindlande historia på linjerat A4-papper som han senare samma kväll klistrade upp som en väggtidning på bushallplatsen vid Södra station.

Berättelsen var en hallucinatorisk skildring av en fruktansvärd storm. Ändå lyckades den unga AI-läkaren Else Sandberg, som väntade på buss 4, dechiffera delar av inledningen och märkte då att en medlem av regeringen nämndes. I övrigt koncentrerade hon sig mest på att ställa en diagnos. Hon gissade på paranoid schizofreni.

Men när hon tio minuter senare klev på bussen glömde hon alltihop, och det enda som stannade kvar var känslan av obehag. Det var en sorts Cassandrakänneelse. Ingen trodde mannen eftersom den sanning han formulerade var så inlindad i vansinne att den knappst gick att se. Ändå måste budskapet på något vis ha gått fram, för redan nästa morgon steg en kille i vit skjorta ut ur en blå Audi och rev ner väggtidningen.

Natten mot lördagen den femtonde augusti hade tiggaren sökt sig bort till Norra Bantorget för att få tag i svart-sprit. Han mötte då ett annat fyllo, den gamle industriarbetaren Heikki Järvinen från Österbotten.

David Lagercrantz: *Djevojka koja je morala umrijeti*, Fraktura, 2019.

PROLOG

Tog se fjeta u četvrti pojavio novi prosjak. Nitko nije znao kako se zove niti je ikoga bilo briga, premda ga je onaj mladi par koji je svako jutro prolazio kraj njega nazivao poludjelim patuljkom. To barem napola nije bilo točno. Nije bio patuljasta rasta u medicinskom smislu. Bio je visok stotinu pedeset četiri centimetra i proporcionalno građen. Ali zbilja je bio duševno bolestan; ponekad bi ustao, hvatao se za prolaznike i nesuvislo im što govorio.

Ostatak bi vremena samo sjedio na komadiću kartona na Marijnu trgu, uza samu fontanu s Thorovom skulpturom, a tada bi čak uživao poštovanje prolaznika. Visoko bi podignuo glavu i uspravno držao leđa, pa je tako nalikovao na kakvog oronuloga kralja. To mu je bio i posljednji društveni kapital, razlog što bi mu prolaznici ipak još dobacili pokoji kovаницu ili novčanica. Činilo im se da u njemu vide neku izgubljenu vječnu, a nisu bili ni posve u krivu. Postojalo je vrijeme kada su mu se ljudi klanjali.

Ali prošlo je već mnogo vremena otkad mu je sve to oduzeto, a ni crna mrlja na njegovu obrazu nikako nije pomagala. Izgledala je kao komadić smrti samo. Jedino što je od toga odudaralo bila je pernata jakna koju je nosio. Njegova je pernata jakna bila plava i skupa, parka marke Marmot. No nije mu pomagala da izgleda normalnije, i to ne samo zato što je bila sva prljava i puna ostataka hrane. Zapravo je izgledala pogodno za Arktik, a u Švedskoj je bilo

ljeto. Sparna vrućina spustila se nad grad i dok bi muškarcu znoj u potocima curio s obraza, ljudi bi mučno promatrali njegovu jaknu kao da od samog pogleda na nju i njih vrućina još više pritise. Ali on je nikada nije skidao.

Za svijet je bio izgubljen i nije djelovalo osobito vjerojatno da bi ikome mogao predstavljati ikakvu prijetnju. Ali početkom kolovoza njegove su oči poprimile neku promišljeniju crtu, i jedanaestoga kolovoza posljedopodne pažljivo je na papiru A4 s crtama zapisao jednu zamršenu priču, koju je kasnije te večeri zaljepio na autobusu stanicu na Južnom kolodvoru kao da je riječ o kakvom plakatu.

Priča je opisivala strašnu oluju koja se činila kao halucinacija. Ipak je mlada liječnica stažistica Else Sandberg čekajući bus broj 4 uspjela dešifrirati dijelove uvoda i zamijetila je da se u priči spominje i jedan član Vlade. Ali više se usredotočila na postavljanje dijagnoze. Pretpostavila je da je posrijedi paranoidna shizofrenija. Sve je to već bila smemula s uma kada je deset minuta poslije sjela u bus. Ostala joj je samo još neka neugoda. Bilo je to poput ka-sandrina prokletstva: tome muškarcu nitko nije vjerovao jer istina koju je pokušavao izreći toliko bila omotana ludlom da se gotovo uopće nije mogla razabrati. Pa ipak je poruka očito nekako prošla, jer je već sljedećeg jutra neki muškarac u bijeloj košulji izašao iz plavog audija i strgnuo plakat sa stanice.

U noći na subotu petnaestoga kolovoza prosjak je otišao od trga Norra Bantorget kako bi na crno nabavio žesticu. Tamo je sreo jednog drugog pijanca, starog industrijskog radnika Heikkija Järvinena iz Finske.

“Pozdrav, brate. Je li nevolja ljuta?” upitao je Järvinen. Nije dobio odgovor, ne odmah. Ali onda je krenuo dugi monolog, a Heikki je procijenio da su sve to samo razmetanja i laži, pa je siknuo na njega da su “to same gluposti” i, kao što je i sam poslije priznao, nepotrebno dodao da muškarac izgleda kao “mali Kinezi”.

“Me Khamba-chen, I hate China”, uzvratio mu je prosjak.

A onda je izbio pakao. Stisnutom sakom na kojoj je nedostajalo nekoliko prstiju snažno je zviznuo Heikkija i u toj je njegovoj na-silnoj gesti bilo nekakvog neočekivanog autoriteta, iako tehnika

— 5 —

— 6 —

OD IZVORNIKA DO PRIJEVODA

14. GODIŠNJA IZLOŽBA DRUŠTVA HRVATSKIH KNJIŽEVNIH PREVODILACA

ŽELJKA ČERNOK

Željka Černok prevela je više od šezdeset romana najznačajnijih suvremenih autora i klasika iz Švedske, Finske i Norveške: Jonasa Hassena Khemirija, Stiega Larssona, Erlenda Loea, Sare Stridsberg, Astrid Lindgren, Ingmara Bergmana, Kjella Westöa i mnogih drugih. U zadnjih nekoliko godina posebno uživa prevodeći knjige o Muminima finsko-švedske autorice Tove Jansson. Često prevodi i nordijsku poeziju i recenzira

berlinsku kazališnu scenu za Treći program Hrvatskoga radija, te surađuje s brojnim književnim festivalima i časopisima.

Frøde Grytten: *Muškarci koji nikome ne trebaju*, HPD-Disput, 2019.

Frøde Grytten u Hrvatskoj ima mnogo vjernih čitatelja pa ga i ne treba posebno predstavljati. *Muškarci koji nikome ne trebaju* njegova je najnovija zbirka kratkih priča u kojoj secira suvremeno norveško društvo i pokazuje kako ni ondje nije sve tako divno kako se nama čini. Koliko su stranci stvarno uklopljeni, koliko su starijedioci tolerantni, koliko su pojedinci žrtve sustava ili su si sami krivi. Sve su to ljudi od krvi i mesa koji su se našli u (često) tragikomičnim situacijama iz kojih se ne znaju najpametnije izvući. Kao i uvijek kod Gryttena, sve je opisano duhovito i oštro, gorko i nježno, ali uvijek istinito.

Ija bez seksualnog života. Stavio sam nekoliko novčanica na stol da platim svoj ručak. Stari me pogledao kao da sam ga ošamario. Rekao je da je sve što želi nov početak za sebe i cijelo čovječanstvo. Zar je to puno? Ideja ti je za kurac, rekao sam. Nemoj mi otežavati, rekao je. Ja tebi otežavam? upitao sam i ustao. Sjedni, rekao je. Oklijevao sam, ali onda sam ponovno sjeo. Rekao je: Cijeli život sjedim po gostionicama s budalama kao ti, pijem kavu, jedem jaja i gledam ljude kako dižu sidro i odlaze za Floridu i Los Angeles, dok ja ovdje u Varšavi hodam po kiši, smrzavam se nasmrtn i razmišljam imam li za kavu. Lako je tebi govoriti sranja i biti skeptičan i bla-bla-bla. Ti mi kažeš da mi je ideja za kurac, ali ja sam taj kojeg drže za jaja.

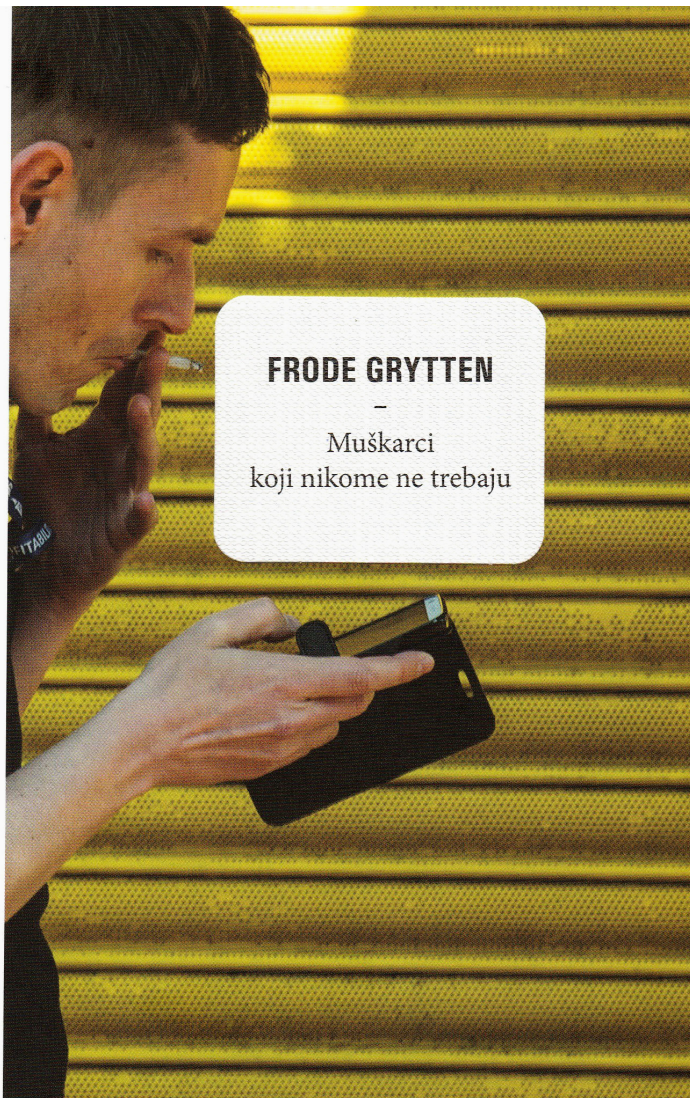
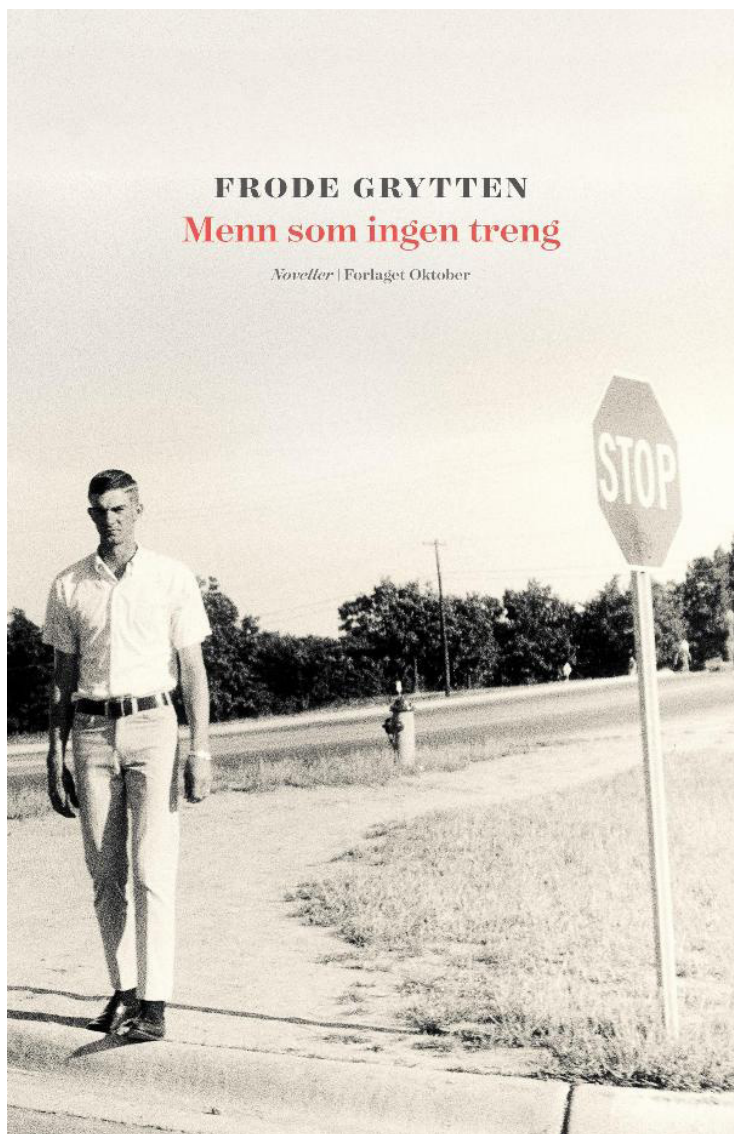
Zurio je u mene. Nije se isplatio vikati, urlati ni prosvjedovati. Shvatio sam da ću se u jednom trenutku morati početi brinuti o njemu, ali u meni se sve bunilo protiv toga da preuzmem posao. Nisam mogao ništa naučiti od njega, a nisam mogao ni utjecati na njegov život onako kako je on utjecao na moj.

Odbio sam. Naravno da sam odbio. Počeo me moliti. Život je težak, rekao je jedne noći kad me nazvao da me zamoli da ponovno razmislim. Život je stvarno težak, Aleksy. Laku noć, sine. Bio je u pravu. Imao je 58 godina i izgubio inženjerski posao 1994. s padom komunizma. Ušteđevinu je prokockao u raznim kasinima. Ostao je bez kuće, kreditne sposobnosti, auta, stera, televizora. Trenutno radi raznorazne posliče, objasnio je, ali lova mu hitno treba jer upoznao je te tipove, a oni se ne šale.

Odbijao sam sve do jednog posljednjega kad me nazvao i rekao mi da dođem po njega na stanicu podzemne Stoklosy. Odgovorio sam mu da upravo nešto rješavam i neka se sam snade, neka uzme taksi ili se odvezne podzemnom,

Hjalmar Söderberg: *Ozbiljna igra*, HPD-Disput, 2019.

Hjalmar Söderberg švedski je klasik, cijenjnen kao izvanredan polemičar i elegantan stilist koji piše djela obojana finom ironijom i intelektualnom oštrinom koja i danas privlači čitatelje. Roman *Ozbiljna igra* iz 1912. prije nekoliko je godina ponovno filmatiziran jer priča je to koja nikada ne zastarijeva i koja je i danas podložna interpretacijama – osobna ispovijest o piščevoj vanbračnoj vezi s *femme fatale* tog vremena i ljubavnim igricama koje su nam i danas dobro poznate. Je li glavni lik Arvid samo žrtva vlastita kukavičluka i straha od vezanja? Je li Lydia lakomislena zavodnica ili moderna žena koja zna što hoće? „Najbrutalnija ljubavna priča“, kažu Šveđani.

Frøde Grytten: *Muškarci koji nikome ne trebaju*, HPD-Disput, 2019.

III

— Men en gång i sin fattiga B-skad men väl dock ha till ut i flodens brygga sig fram till sin Tankerter See. Arvid och Dagmar Stjärnblom lefde mycket lyckligt tillsammans. I december 1904 föddes dem en liten dotter. Hon fick i dopet namnen Anna Maria. Vid dopet skedde ett litet missöde, men det var lyckligtvis lätt reparerat! En kristallskål, en af lysningspresenterna, stod uppställd på ett litet bord, och där bakom ställde sig prästen – det var Harald Randel – medan gästerna sodo uppställda i en halfrinkel. Och prästen började: — I Guds, Faderns, Sonens och den helige Andes namn, amen! Här gjorde han en paus och böjde sig fram öfver skålen. — Men, tillade han, vi skulle ju egentligen också ha litet vatten i skålen ...? Vatnet – han tog ett nistan öfverjordiskt smilande – verkar det visserligen icken, men det bör ju till i alla fall ... Arvid tog skålen och störde ut till vattenledningen. — Ništa biot föddes ännu en liten flicka. Hon fick namnet Astrid; och den gingen var det vatten i skålen.

Det var det året unionen sprack och kungen grät och E. G. Bostrom trillade af stolen, och hans efterträdare, som var ryktare och kallare i hufvudet än hvad som tillfäldade ögonblickets stämning, skälldes ut och trillade också af stolen, och en sonens dotterson af gånge Jean-Baptiste besteg under artistnamnet Hakon VII Harald Härfigers tron!

— — — Arvid Stjärnblom lefde mycket lyckligt med sin hustru. Dock kände han stundom en naggade oro för framtiden. Och han beslöt att tills vidare inte sätta flera barn i världen; han erinrade sig med fasa Apostlagifringarnas berättelse om en man »med fyra ogifra döttrar som profeterade». Hans svärfar, Jakob Randel, höll visserligen ännu sina affärer öfver vatnet, men ingen kunde säga hur, än mindre hur länge. — En dag hade Arvid träffat Freutiger på gatan. De hade inte sett hvarandra på länge. Arvid kände sig litet generad för sin gamla skuld på 500 kronor. Och han frågade om hans svärfar hade sagt något om den.

— Tja, svarade Freutiger, det har han verkligen. Jag träffade honom en kväll på Sällskapet, och han sa "till mig: »har är det, är inte Stjärnblom skyldig dig 500 kronor?" »Äh!» svarade jag, det är väl ingenting att tala om!» »Nej, det tycker jag också!», sa Randel. Och så talade vi inte mer om det. Men lite senare på kvällen fick han mig att ta aktier i »Sveapalatset» för tio tusen. Jag minns knappt har det gick till! Och jag är rädd för att det är dassapper. Men han hade så välfäliga och vackra och patriotiska motiv.

— — — Arvid kände sig ibland litet orolig för framtiden. Men hans hustru var en klok och praktisk och sparsam kvinna, och de redde sig, nogrunda, tills vidare. Hennes lilla kristligt med »den hemliga förföringen» hade han för längesedan genomskådat och både förlåtit och beundrat den – enkel men snällrik som den var. Och sedan hon nu hade nätt sitt mål: att skaffa sig en man – bydde hon sig egentligen mycket litet om honom. Och denna upptäckt glädde honom:

Så vidt eg veit, er alt fryd og gaman, sa far min den føremiddagen, trass i at han altså hadde skaffa seg gjeld som ingen ærlig mann kan betale. Han flirte og sa at om dette opplegget mot alle odds gikk skeis, ville eg ende opp som ein ny James Dean eller ein ny Paul Walker. Eller Robert Kubica. Ville eg ikkje bli ein ny Robert Kubica? Alle vil bli ein ny Robert Kubica, sa far min og rota rundt i omeletten. Han sa at folk verda over ville hylle meg, vakre kvinner ville hyle i gravferda mi, slik dei gjorde då dei gravla John F. Kennedy. Eg sa at John F. Kennedy ikkje døde i ei bilulykke, han blei skoten av Lee Harvey Oswald med ein Mannlicher Carcano. Det risikerer i alle fall ikkje du, sa far min, Oswald ligg under seks fot, etter det eg kjenner til. For ein lette, sa eg.

Far min sa at det finst ingen tryggare plass på kloden enn bak ratter i ein bil som skal krasjast. Det gjeld bare å kontrollere det som er ukontrollerbart. Det var der eg kom inn, han trong toppkvalitet, han ville ha heimebakt, han ville ha byggmjøl og deig som heva seg til dobbel storleik, han ville ikkje bare gå inn og kjøpe seg ein jævla loff. Dette hørest gjerne rart ut, sa far min, men til denne jobben treng eg ein av guds utvalde. Ja, sa eg, det hørest rart ut, er du plutselig gud og eg din utvalde? Nei, du er son min, sa han og såg på meg.

Eg sa at eg ikkje hadde råd til noko krøll akkurat no, saka mi kom opp for retten neste måned, eg måtte vere faen så forsiktig. Han gav seg ikkje. Han sa at Norge var eit skurkeparadis, bilistane der kjørte til domes ikkje

rundt med registrator eller dashbordkamera. I Norge stolar ein framleis på folk, sa far min, det er noko rørende ved det, synest du ikkje? Vi polakkar er blitt så kyniske. Han forklarte at i Norge hadde det offentlege registrert nær tusen ulike ulykkespunkt over heile landet. Ein trong ikkje leite dei opp sjølv, all relevant informasjon låg tilgjengelig på offisielle nettsider. Og dette har du tenkt å utnytte på grovaste vis? spurte eg. Å, no sårar du meg, sa han.

Var det alt du hadde på hjartet? spurte eg då vi var ferdige å ete og hadde diskutert den nye regjeringa, som far min kalla ein gjeng eldre menn utan aktivt kjønnsliv. Eg heiv nokre settlar på bordet for å betale min del av lunsjen. Far min såg ut som om eg hadde slått til han midt på kjeften. Han sa at alt han ønskte, var ein ny start for seg sjølv og heile menneskeslekta. Var det så mykje å be om? Heile opplegget stinkar, sa eg. Ikkje gjør dette vanskelig for meg, sa far min. Vanskelig for deg? spurte eg og reiste meg. Sett deg, sa han. Eg nølte, men sette meg igjen. Han sa: Heile livet har eg sete på kneiper med dustar som deg og drukke kaffi og ete egg og sett folk stikke av garde til Florida og Los Angeles mens eg går her i regnet i Warszawa og frys rase av meg og lurer på om eg kan betale min eigen kaffi. Det er lett for deg å komme med allslags piss og skepsis og blablabla. Du fortel meg at opplegget stinkar, men det er eg som sit med ballane i skrustikka her.

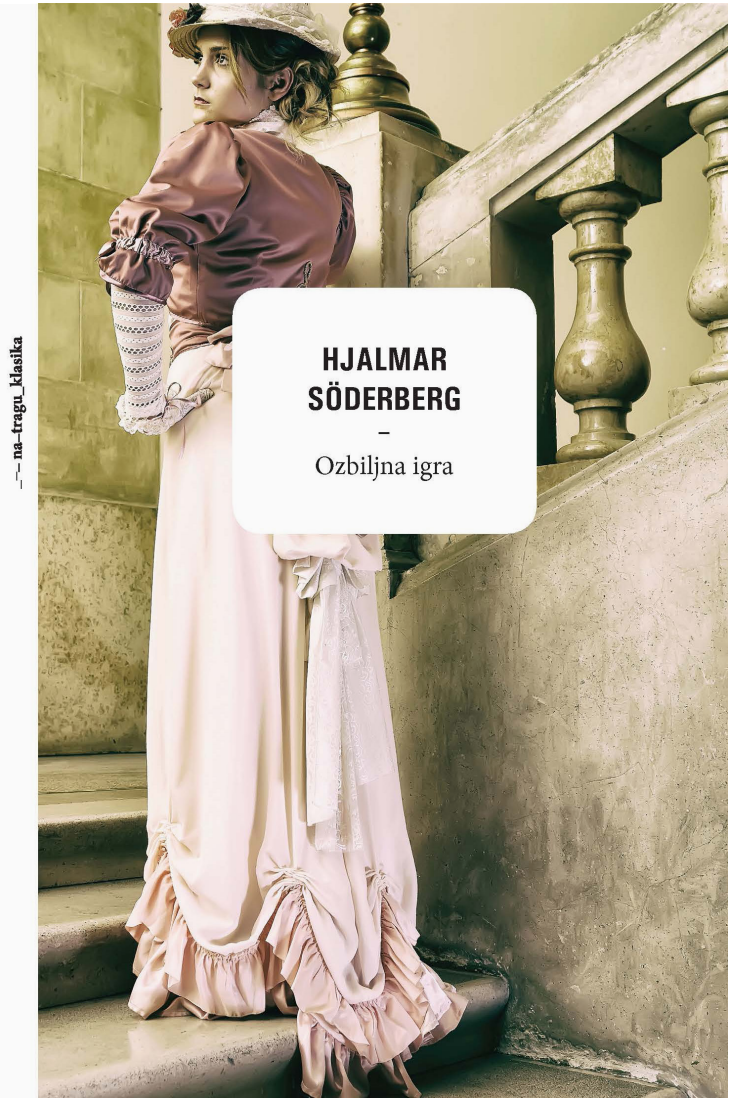
Eg stira på han. Det nytta ikkje å skrike eller skralle eller rope ut i protest. Eg innsåg at eg sannsynligvis på

on ostao bez fotelje, a sin kćeri unuka starog Jeana Baptistea zasjeo na tron pod umjetničkim imenom Hakon VII. Tron Haralda Ljepokosog!

— — — Arvid Stjärnblom živio je vrlo sretno sa svojom suprugom. No katkad je osjećao da ga nagrizu strah od budućnosti. Pa je odlučio da od daljnjega neće imati više djece; s užasom se sjetio priče iz Djela apostolskih o čovjeku s "žetiri neudane kćeri koje su proricale". Doduše, njegov je punac Jakob Randel još uvijek držao glavu iznad vode sa svojim poslovima, ali nitko nije znao kako, a još manje koliko će dugo to još potrajati... Jednog je dana Arvid na ulici sreo Freutigera. Dugo se nisu vidjeli. Arvidu je bilo pomalo neugodno zbog onog njegova starog duga od petsto kruna. Pa je pitao je li njegov punac rekao nešto o tome.

— Ha, odgovorio je Freutiger, kako ne, kako ne. Sreo sam ga jedne večeri u Društvu i rekao mi je: "Što je ono bilo, Stjärnblom ti duguje petsto kruna?" — "Ma", odgovorio sam, "nije to važno!" — "Da, i ja tako mislim!" rekao je Randel. I više to nismo spominjali. Ali malo kasnije te večeri nagovorio me da kupim dionice "Švedske palače" za deset tisućica. Ni sam ne znam kako je to toga došlo. Bojim se da je to sa- da zahodski papir. Ali tako je blagolagoljivo iznio lijepe i patriotske motive.

— — — Arvida je ponekad znala brinuti budućnost. Ali njegova je žena bila mudra, praktična i štedljiva, tako da su se, zasad, nekako održavali na površini. Onaj njezin trik s "tajnim zarukama" davno je shvatio, oprostio i divio joj se – bilo je to tako jednostavno, a lukavo. A nakon što je postigla svoj cilj: da ima muža – zapravo se vrlo malo bavila njime. I ta ga je spoznaja veselila: Ovo bi, razmišljao je, stvarno mogao biti sretan brak.

Hjalmar Söderberg: *Ozbiljna igra*, HPD-Disput, 2019.

OD IZVORNIKA DO PRIJEVODA

14. GODIŠNJA IZLOŽBA DRUŠTVA

HRVATSKIH KNJIŽEVNIH PREVODILACA

LIDIJA MILENKOV - EČIMOVIĆ

Lidija Milenković - Ečimović rođena je 1965. u Sisku. Godine 1994. diplomirala je engleski i njemački jezik i književnost na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Od ožujka 1989. do rujna 2013. zaposlena kao prevoditeljica u Željezari Sisak (do 1995.), a poslije u MT Gavrilović d.o.o. u Petrinji. Na Tehničkom veleučilištu Zagreb radila godinu dana kao prevoditeljica na IPA projektu. Trenutno zaposlena kao nastavnica njemač-

kog jezika u Industrijsko-obrtničkoj školi u Sisku i Srednjoj školi Glina. Od 2018. kao vanjski suradnik predaje engleski jezik na Metalurškom fakultetu u Sisku. Književnim prevodenjem počela se baviti 2008. godine i od tada do danas prevela gotovo četrdeset romana raznih žanrova i nekoliko ilustriranih priručnika.

Paula McLain:
Ernest i ja, Znanje, 2019.

Prije nego što sam počela prevoditi ovu knjigu, malo sam, ili gotovo ništa, znala o Marthi Gellhorn. Bila mi je samo ime na popisu Hemingwayevih supruga, treća od četiri. Ova knjiga sve je to promijenila. Upoznala sam divnu, spisateljski nadarenu ženu, istovremeno preplašenu i neustrašivu, punu suosjećanja za patnje malih ljudi i s ogromnom voljom i željom da im pomogne na jedini način koji zna: tako što će pisati o njima i svijetu obznaniti njihovu bol.

Rastrgana između razorne ljubavi prema najslavnijem piscu na svijetu u tom trenutku i želje da se i sama ostvari i bude cijenjena kao spisateljica, između potrebe da usreći Ernesta ostajući uz njega i vjerno ga čekajući da se vrati sa svojih lovačkih izleta i još veće potrebe da posvjedoči povijesnim zbivanjima tog vremena i o njima piše, na

kraju donosi najtežu, ali vjerojatno i jedinu ispravnu odluku, koja će im oboma slomiti srce. Pročitala sam i neke njezine članke i svakako namjeravam pročitati sve njezine knjige koje su dostupne na internetu. Svojim je pisanjem ostavila tih, ali neizbrisiv trag u beskraj i definitivno zaslužila da što više ljudi čuje njezinu priču.

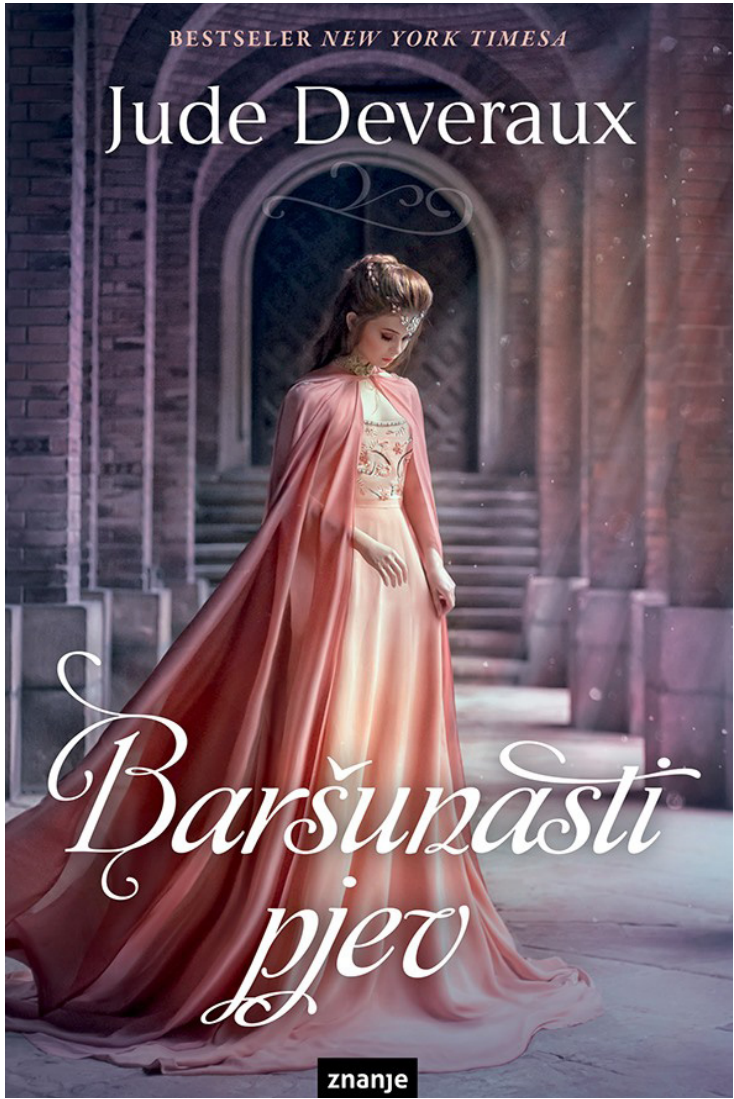
Jude Deveraux:
Baršunasti pjev, Znanje, 2020.

Poslije Marthe i Ernesta na red je došla priča iz prošlosti, *Baršunasti pjev*, povijesna romana fiktivnih likova, ali i s neizbježnim stvarnim povijesnim ličnostima. Glavna junakinja posjeduje neobičan, nadnaravni glazbeni talent i njime rješava mnoge teške situacije s kojima se suočava. Lagano i zabavno štivo za čitanje ipak je tijekom prevodenja zahtijevalo i dosta kopanja po povijesnim udžbenicima i potezanja kolega, nastavnika povijesti, za rukav u zbornici, a oni su, kao i uvijek, strpljivo odgovarali na sva moja pitanja. Hvala im još jednom!

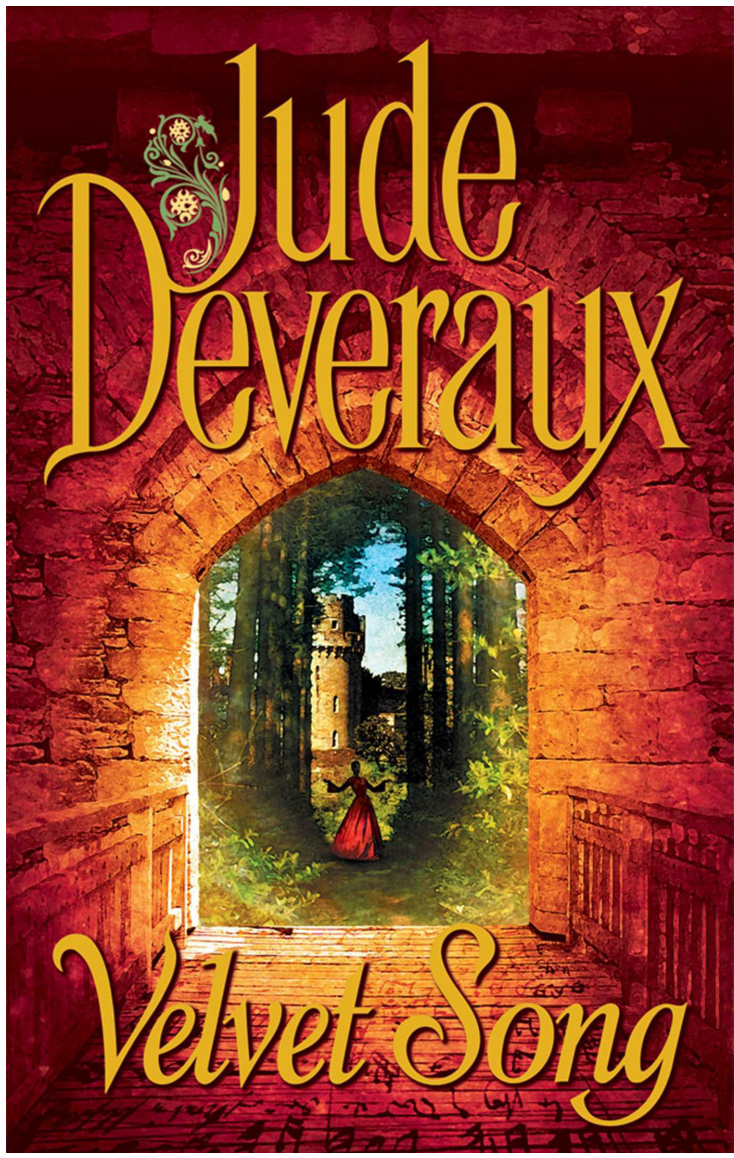

Paula McLain:
Ernest i ja, Znanje, 2019.

Paula McLain	ERNEST I JA
<p>moгу uništiti ili poremetiti. Dokle god je pjevao, mogla sam ne razmišljati o tome gdje sam i na što se svijet sprema. Gotovo da jesam.</p> <p>Sljedećih nekoliko dana ostala sam ukopana na Karelijskoj fronti, koristeći se svojom posobnom pristupnicom koju mi je osigurao Roosevelt. Ne samo da sam ondje bila jedina žena nego i jedini novinar koji se uopće uspio probiti. Koliko god da sam se osjećala usamljeno i uplašeno, znala sam da mi je povjerenja ozbiljna odgovornost i namjera mi je bila opravdati to, ili barem pokušati najbolje što mogu.</p> <p>Bilo je gotovo nestvarno gledati finske vojnike kako na skijama jure kroz snijegom zametenu, maglom obavijenu šumu, s namjerom da iznenade Ruse. Čuti zvuk artiljerijske vatre napola progutan snježnom olujom i gledati kako se sela gotovo nečujno razaraju. Vidjeti bijelu, mokru šumu u plamenu.</p> <p>Vrativši se u Helsinkí, sjedila sam u kavani i pokušavala napisati ono što sam vidjela, a preštjeti ono što sam osjećala. <i>Collier's</i> je očekivao izvještaj, a ne melodramu ili očajničko kršenje ruku. Nisu ih zanimale suze. Pa ipak, kako sam mogla svoje osjećaje zadržati za sebe? Ovaj se rat vodio zbog pohlepe. Zato što je mali broj ljudi — Hitler, Franco, Mussolini, Staljin — želio imati kontrolu nad svime, dok su obični ljudi masovno ginuli, a nisu čak ni znali zašto. U Španjolskoj su barem imali cilj, razlog zbog kojega se bore, a izgubljeni životi pružali su mu određenu mjeru dostojanstva, ali ovo, ovo će me otjerati u ludilo ako budem previše razmišljala o tome.</p> <p>Bila su tri sata poslijepodne i već se počeo spuštati zimski mrak. Sjedila sam za stolom u kavani dok mi se čaj u šalici hladio. Padala je kiša, a magla je bila poput nekog vlažnog, podrapanog zavoja koji se raspada. Iz <i>Collier'sa</i> su mi javili da mogu otići odavde čim završim ovaj članak, ali činilo se da trenutčno nijedan zrakoplov ne polijetie iz Helsinkija. Dogovaranje prijevoza za vrijeme rata može biti prilično teško. Dolazili ste i odlazili u posuđenim automobilima ili u konvojima, moljalkali za mjesto u zrakoplovu i bili presretni ako ga uspijete dobiti, osim ako to mjesto nije trebalo nekom važnijem od vas, što je gotovo uvijek bio slučaj. Ovdje se situacija zaoštrila mnogo više nego što pamtim iz prijašnjeg iskustva. Rуска морнарица дошла је</p>	<p>iz ratne luke Kronštad pa je more također postalo nesigurno. Željela sam Ernestu poslati brzojav da mu javim da bih ovdje mogla malo duže zaglaviti, ali telegrafska je veza bila potpuno uništena.</p> <p>Osjećala sam se bespomoćno i očajno. Sada kada sam završila svoj posao ovdje, jedino što sam željela bilo je ponovno biti kod kuće, za svojim piscim stolom, dok Ernest sjedi za svojim i dok nam sunce ulazi kroz prozore sa svih strana. Trebalo mi je i vrijeme za tuguvanje, za razmišljanje i tišinu. Nisu mi sada padali na pamet problemi koje sa sobom donosi jesen, ni brige zbog Pauline. Postojala je samo ljubav koju sam osjećala prema Ernestu i naš zajednički život. Nisam željela biti odvojena od njega, ni sada ni ikada više. Kad bih se samo mogla vratiti u našu prekrasnu jazbinu, rekla bih mu to, a onda bih mu to i pokazala, koliko god puta treba.</p> <p>»Ajme, Gellhornice, tko je umro?«</p> <p>Tignula sam se i zatrepavši vidjela da je to Frank Haynes, američki vojni <i>attaché</i> na kojeg sam već nalerjela pet ili šest puta. Nas lutajućih novinara svamno nema puno.</p> <p>»Hej, Frank. Oprosti. Mislim da sam se nasmrtn smrznula, u tome je stvar.«</p> <p>»Tako i izgledaš. Možda je vrijeme da ideš kući.«</p> <p>»Nemoj me zadirakivati. Ne mogu to podnijeti.«</p> <p>»Ne bih ti to učinio. Upravo sam čuo da sutra ide jedan zrakoplov. Mogu te ubaciti na taj let, ako želiš.« Unalao sam skočila sa svog stola i bacila mu se oko vrata. »O Bože, da. Da! Kamo ide?«</p> <p>»U Švedsku?«</p> <p>»To mi je sasvim prihvatljivo. O, moj Bože — Frank! Svamro? Nemaš pojma kako si me upravo spasio. Što misliš, mogu li stići kući do Božića? Je li pretjerano nadati se tome?«</p> <p>»Možda nije. Možeš pokušati.«</p> <p>Tada sam ipak skočila i snažno ga poljubila, ravno u usta, zbog čega se glasno nasmejao. Bila bih poljubila i rasvijeni stup. Kožnu cipelu. Gradu ugljena. Uškoro ću vidjeti svoju ljubav. Idem kući.</p>

Jude Deveraux: *Baršunasti pjev, Znanje, 2020.*

Jude Deveraux	BARŠUNASTI PJEV
<p>Jednog dana, kada joj je bilo deset godina, otišla je donijeti vode s bunara. Lutajući trubadur, koji je došao posjetiti njihov grad, sjedio je s mladom ženom na klupi, a njegova je lutnja stajala ostavljena pokraj bunara. Alyx nikada prije nije dodirнула nijedan instrument, ali je dovoljno čula i vidjela da bi znala osnove sviranja na lutnji. Trebalo joj je nekoliko minuta da u žice pretoči jednu od stotina melodija koje su joj se neprestano vrjele po glavi. Kada je počela svirati četvrtu melodiju, shvatila je da trubadur stoji kraj nje, zaboravivši na udvaranje. Nijemo, bez jedne izgovorene riječi, rabeći samo jezik glazbe, pokazao joj je kako treba postaviti prste za akorde. Bol koju su joj prouzročile žice urezavši se u male, nježne vrhove njezinih prstiju nije bila ništa u usporedbi s radošću koju je osjetila jer je napokon svoju glazbu mogla čuti i izvan svoje glave.</p> <p>Tri sata poslije, kada je njezin otac malodušno otišao potražiti svoju kćer, pronašao ju je okruženu polovicom stanovnika grada, koji su šapatom govorili da je pred njima pravo čudo. Svećenik ju je, vidjevši u tome izvanredne mogućnosti, odveo u crkvu i posjeo pred virginal. Nakon nekoliko minuta eksperimentiranja, Alyx je, isprva loše, počela izvoditi <i>Magnificat</i>, pjesmu koja veliča crkvu, tihogovarajući riječi dok je svirala.</p> <p>Alyxin je otac osjetio silno olakšanje spoznavši da njegovo jedino dijete ipak nije praznoglavlo, nego je toliko ispunjena glazbom da katkad nije reagirala na ono što bi joj govorio. Nakon toga sudbonosnog dana svećenik je na sebe preuzeo Alyxinu obuku, tvrdeći da je njezin dar stigao od Boga, pa kao čovjek koji prenosi Božju riječ preuzima i odgovornost za nju. Nije morao dodati da je njezin otac kao odvjetnik bio prilično daleko od božje svetosti i što se manje bude družila s ljudima poput njega, to bolje.</p> <p>Usljedile su četiri godine stroge obuke u kojima je svećenik uspio posuditi sva moguća glazbala kako bi Alyx na njima</p>	<p>naučila svirati. Svirala je instrumente s klavijaturama, puhačke instrumente, žičane instrumente s gudalom i bez njega, bubnjeve, zvona i velike orgulje koje je grad nabavio nakon što ih je svećenik nagovorio da ih kupe za Gospodina (i za njega i Alyx, rekli su neki).</p> <p>Kada je bio siguran da je naučila svirati, svećenik je poslao po franjevačkog redovnika koji ju je poučio pisanju nota, zapisivanju pjesama, balada, misa, litanija, svega što je mogla preotvrti u glazbu.</p> <p>Budući da je bila toliko zaokupljena sviranjem i zapisivanjem nota, sve dok nije napunila petnaest godina nisko nije shvatio da zna i pjevati. Redovnik, koji se spremao vratiti u svoju opatiju jer je Alyx od njega već bila naučila sve što je mogla, jednog je ranog jutra ušao u crkvu i okružio ga je glas tako snažan da je osjetio kako mu gumbi na ogrtaču podrhtavaju. Kada je sam sebe uspio uvjeriti da taj veličanstveni zvuk dolazi od njegove malene učenice, pao je na koljena i počeo zahvaljivati Bogu što mu je dopustio upoznati tako blagoslovljeno dijete.</p> <p>Kada je vidjela starog redovnika kako kleči u dnu crkve, čvrsto stežući križ u ruci dok mu suze teku niz lice, Alyx je odmah prestala pjevati i potrcala k njemu, nadajući se da nije bolestan ili, možda, uvrijeđen njezinim užasno glasnim pjevanjem.</p> <p>Nakon toga se njezinu glasu posvećivalo jednako mnogo pozornosti kao i svitanju, a ona je počela aranzirati glazbu za pjevačke skupine, iskoristavajući sve glasove u tome malom, zidnana opasanom gradu.</p> <p>Odjednom je napunila dvadeset godina. Očekivala je da će konačno odrasti i, čemu se još više, gotovo očajnički nadala, izrasti u visinu i razviti se. Ipak, ostala je niska i ravna kao daska, dok su se druge djevojke njezinih godina udavale i rađale djecu, a Alyx se morala zadovoljiti pjevanjem uspavanki koje je napisala za djecu kojoj izbijaju prvi zubi.</p>

234	PAULA MCLAIN
ruin or distort. For as long as he sang, I could let go of where I was and what the world was up to. Almost.	

For the next string of days, I dug in at the Karelian front, taking advantage of my special access from Roosevelt. I wasn't just the only woman there, but the only reporter who'd gotten through at all. As alone and as frightened as I felt, I knew that I'd been given a serious responsibility, and I meant to live up to that, or try with all I had.

It was almost surreal to watch the Finnish soldiers flicking through the snow-heavy, misty tree line on skis, aiming to surprise the Russians. To hear artillery fire half swallowed by a blizzard, and villages laid to waste almost silently. To see the whole white wet forest burning.

Back in Helsinki in a café, I tried to write what I'd seen and to keep out what I felt. *Collier's* wanted reporting, not histrionics or hand-wringing. Not tears. And yet how could I keep my feelings to myself? This was a war of gluttony. Because a very few people—Hitler, Franco, Mussolini, Stalin—wanted to control everything they could, ordinary people were dying in droves, and they didn't even know why. At least in Spain, there had been a cause, a reason for the fighting and the loss of life that gave a measure of dignity to both. But this, this was going to drive me mad if I thought about it too much.

It was three o'clock and also twilight in the far-north winter dark. I sat at the café table while my tea grew cold. It was raining and the fog was like damp and wretched bandaging coming apart. *Collier's* had sent word that I could leave as soon as I finished this piece, but apparently there were no planes going out now. Arranging transport during wartime could be difficult. You came and went in borrowed cars or convays, cadging a seat on a plane when you could beg one, unless anyone more important needed it, which was nearly always. But here things had grown even more intense than I'd experienced before. The Russian fleet had moved from

VELVET SONG
<p>No! she would not let herself think of the earl, who'd pushed so many farmers from the land by raising their rents and then fencing it and filling the space with his profitable sheep. Think of something pleasant, she commanded herself, turning to look the other way. And, of course, what else was there really beautiful in life besides music?</p> <p>As a child she'd always heard music in her head. While the priest droned on in Latin at Mass, she'd occupied her mind with creating a song for the boys' choir. At the Harvest Festival she wandered away, preoccupied with songs only she could hear. Her father, a widower for years, had been nearly insane trying to find his lost child.</p> <p>One day when she was ten, she'd gone to the well to draw water. A troubadour visiting the town had been sitting with a young woman on a bench, and beside the well, unattended, was his lute. Alyx had never touched any musical instrument before, but she'd heard enough and seen enough to know basically how to make a lute play. Within minutes, she'd plucked out one of the hundreds of tunes chorusing through her head. She was on her fourth song before she realized the troubadour was beside her, his courting forgotten. Silently, without a word between them, needing only the language of music, he had shown her how to place her fingers for the chords. The pain of the sharp strings cutting into her small, tender fingertips was nothing compared to her joy at being able to hear her music outside her mind.</p> <p>Three hours later, when her father, with a resigned air, went to look for his daughter, he found her surrounded by half the townspeople, all of them whispering that they were seeing a miracle. The</p>
8

VELVET SONG
<p>priest, seeing a wonderful possibility, took her to the church and set her before the virginals. After a few minutes of experimenting, Alyx began to play, badly at first, a magnificent, a song of praise to the church, softly speaking the words as she played.</p> <p>Alyx's father was thoroughly relieved that his only child wasn't light in the head after all, that it was just so filled with music that sometimes she didn't respond to everything said to her. After that momentous day, the priest took over Alyx's training, saying her gift was from God and as God's spokesman, he would take charge of her. He didn't need to add that as a lawyer, her father was far away from God's holiness and the less she associated with such as him, the better.</p> <p>There followed four years of rigorous training in which the priest managed the loan of every instrument created for Alyx to learn to play. She played the keyboard instruments, horns, strings with and without a bow, drums, bells and the huge pipe organ the priest shamed the town into buying for the Lord (and for him and Alyx, some said).</p> <p>When the priest was sure she could play, he sent for a Franciscan monk who taught her how to write music, to record the songs, ballads, masses, litanies, whatever she could set to music.</p> <p>Because she was so busy playing instruments and writing down notes, it wasn't until she was fifteen that anyone realized she could sing. The monk, who was nearly ready to return to his abbey, since Alyx had learned all he could teach her, walked into the church very early one morning and was surrounded by a voice so powerful he could feel the buttons on his cloak trembling. When he was able to convince him-</p>
9

OD IZVORNIKA DO PRIJEVODA
14. GODIŠNJA IZLOŽBA DRUŠTVA
HRVATSKIH KNJIŽEVNIH PREVODILACA

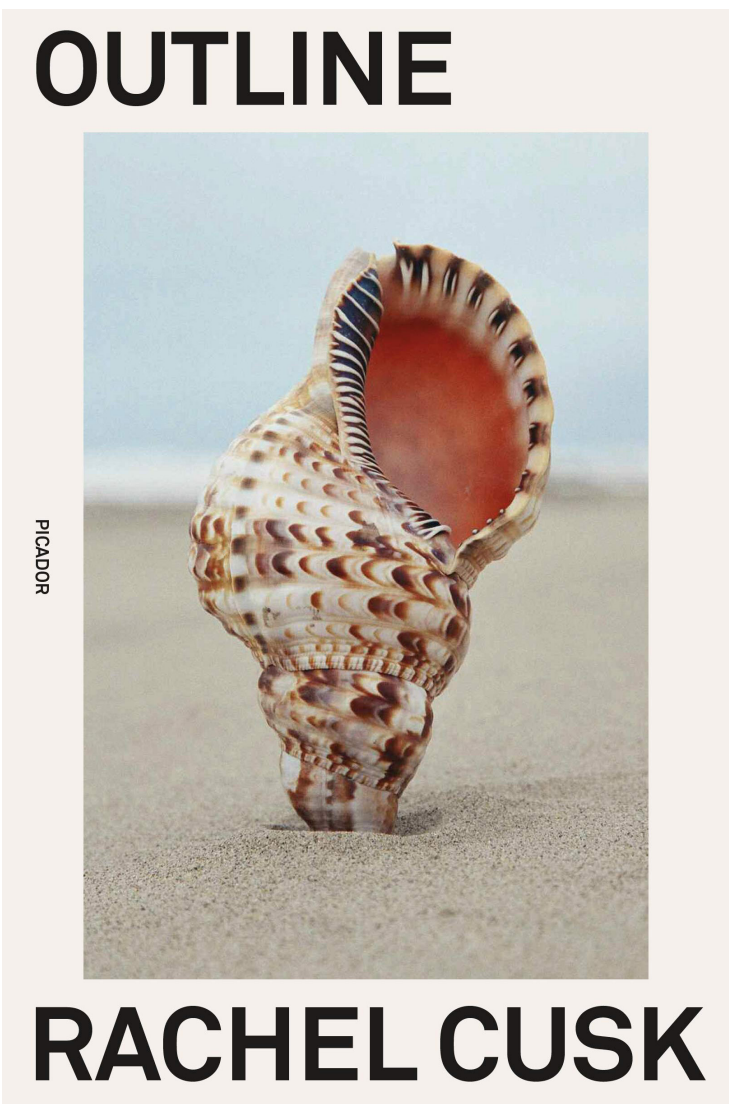
VLATKA VALENTIĆ

Vlatka Valentić (1972.) bavi se književnim prevodenjem s engleskog i francuskog jezika.

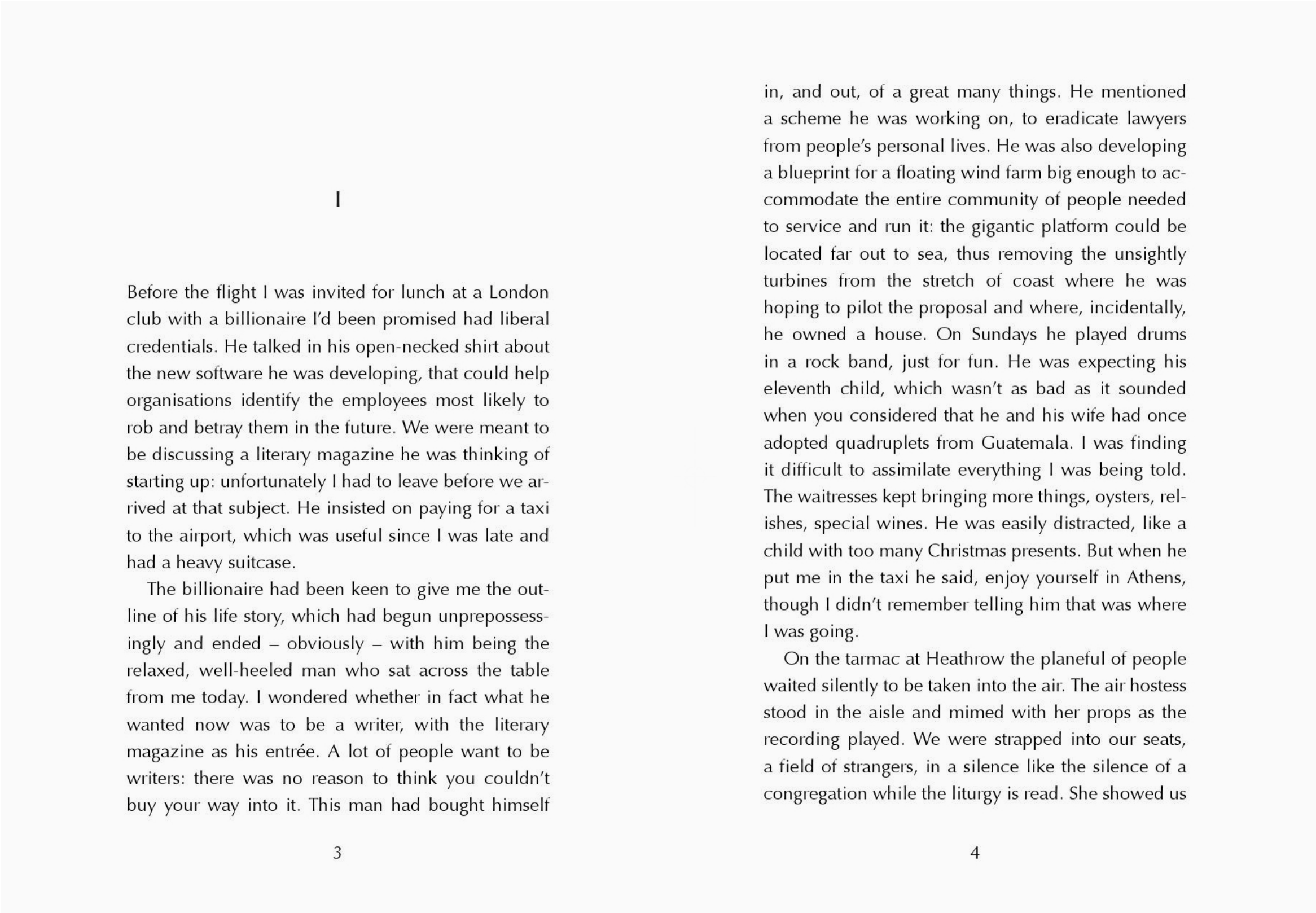
Rachel Cusk: *Oris*,
Vuković&Runjić, 2019.

Rachel Cusk: *Tranzit*,
Vuković&Runjić, 2019.

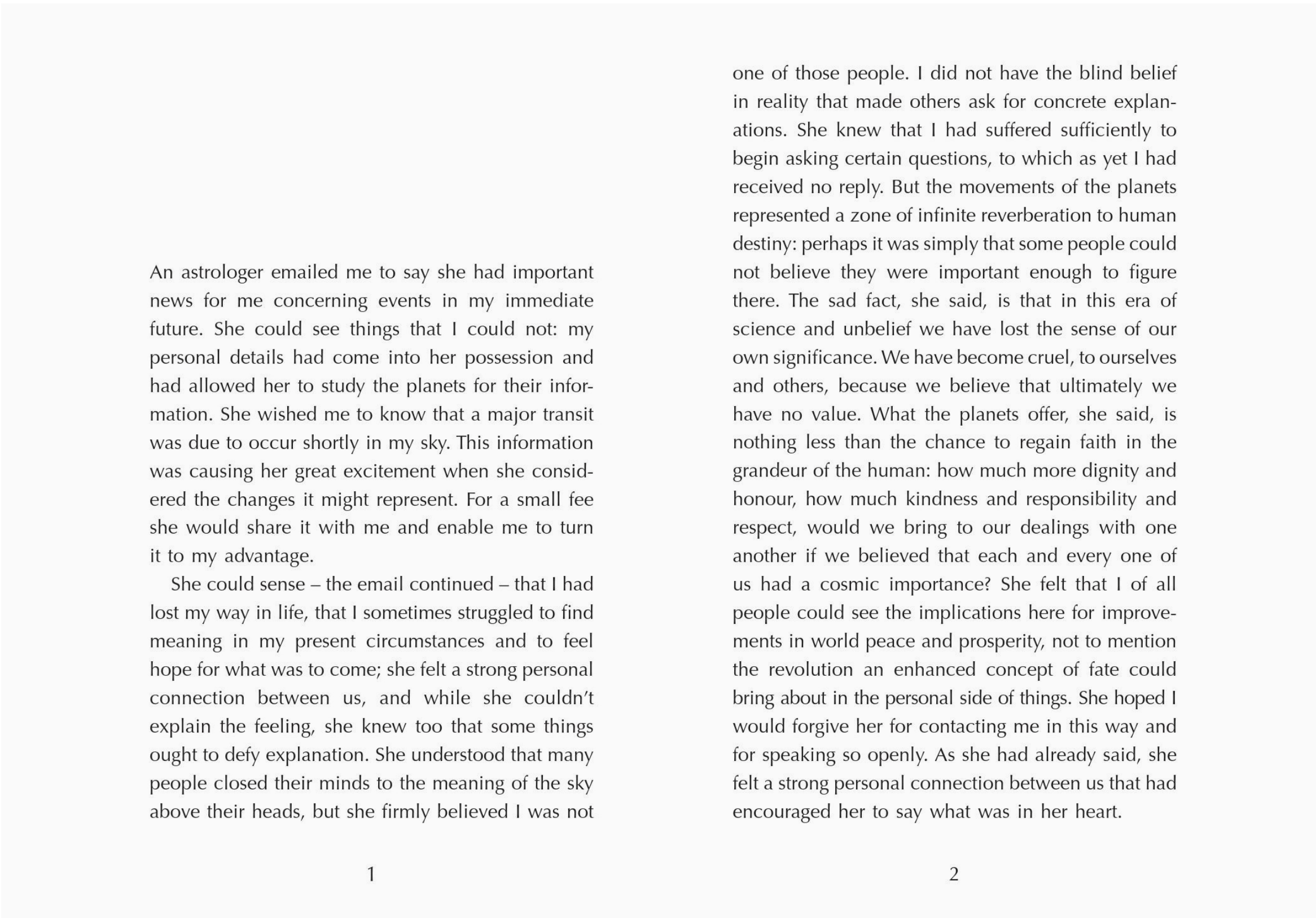
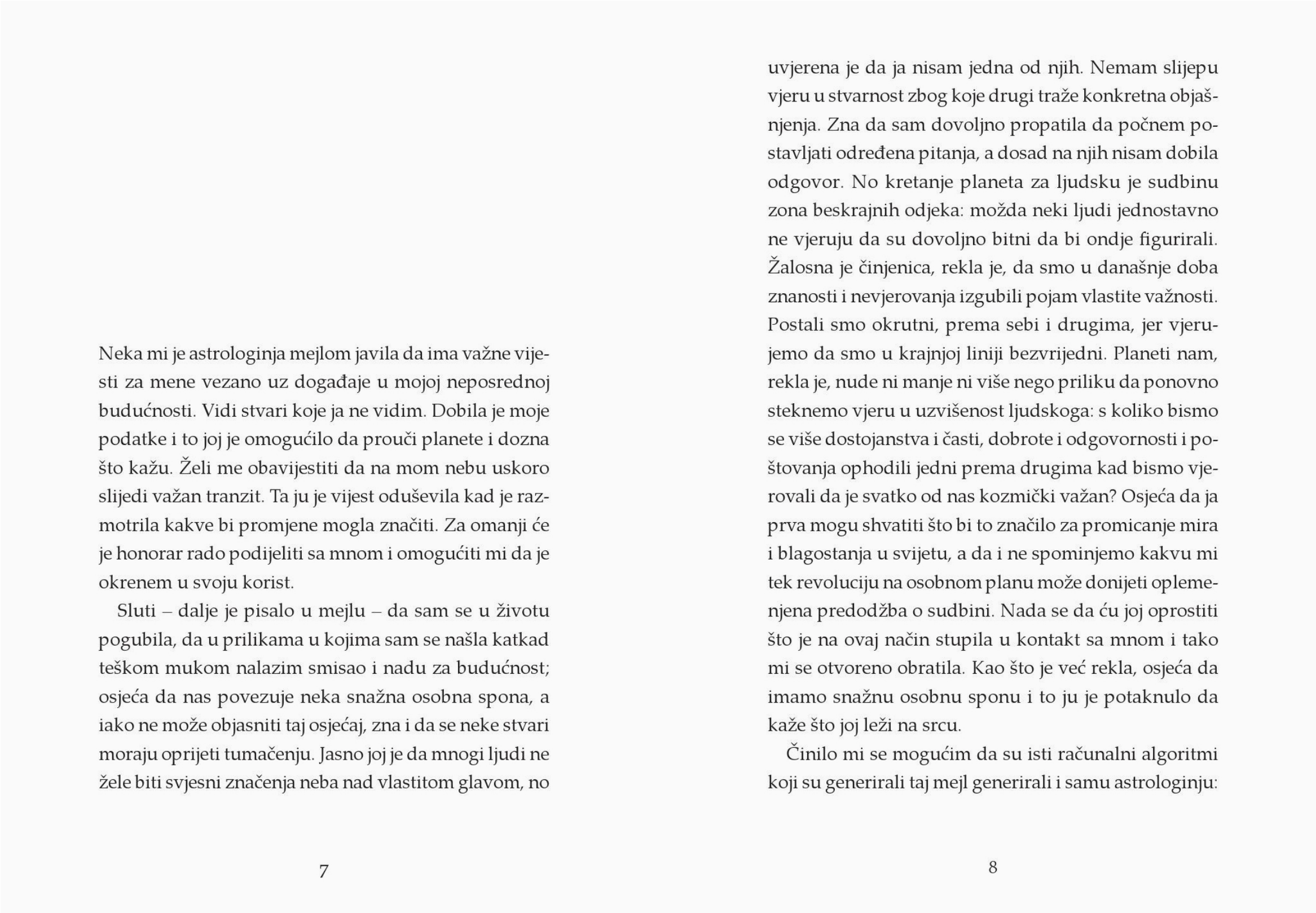
Oris i *Tranzit* prva su dva dijela trilogije Rachel Cusk u kojoj središnji, tek usput imenovani lik britanske književnice, sluša što drugi govore i uglavnom šuti. Tako i čitamo, tako prevodimo. Zato su mi ovi romani osobito dragi.

Rachel Cusk: *Oris*,
Vuković&Runjić, 2019.

Rachel Cusk: *Tranzit*,
Vuković&Runjić, 2019.

OD IZVORNIKA DO PRIJEVODA

14. GODIŠNJA IZLOŽBA DRUŠTVA HRVATSKIH KNJIŽEVNIH PREVODILACA

ROMANA PEREĆINEC

Romana Perećinec, rođena 1973. u Zagrebu, završila je studij njemačkog jezika i povijesti umjetnosti te dodatni studij nizozemskog jezika na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Isprva prevodi teorijske tekstove za Treći program Hrvatskoga radija, a nakon toga počinje prevoditi beletristiku, povremeno publicistiku i poeziju. Pet godina (2007. - 2011.) bila je tutorica na seminaru za književno prevodenje na otočiču Premudi u

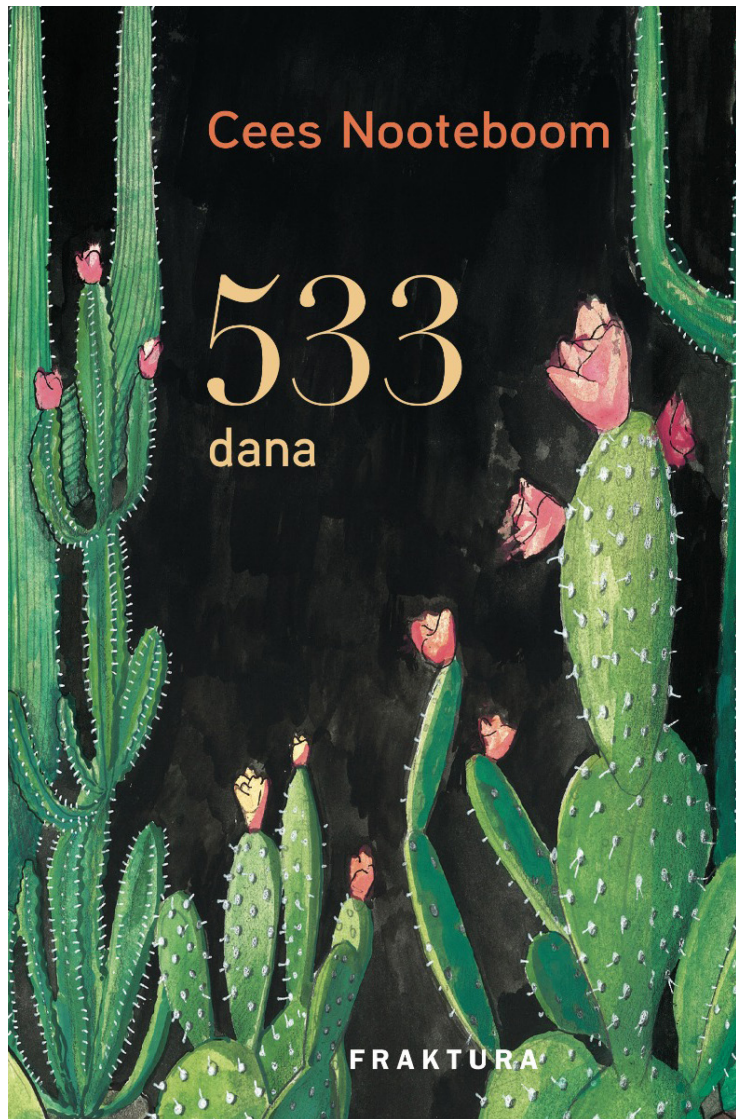
organizaciji Instituta za prevodenje iz Graza. Vodila je tri radionice književnog prevodenja u organizaciji Goethe Instituta 2013. - 2015. a 2016. - 2017. godine i radionice u organizaciji Translaba. Boravila je nekoliko puta u kućama za prevoditelje u Antwerpenu, Amsterdamu i Berlinu.

Cees Nooteboom, 533 dana, Fraktura, 2019.

Prevoditi knjigu *533 dana* Ceesa Nooteboma, jednog od najvećih ne samo nizozemskih nego i svjetskih autora, bilo je čisto zadovoljstvo i to mi je dosad najdraži prijevod. Knjiga je svojevrsan dnevnik koji veliki putnik Nooteboom vodi najvećim dijelom na Menorci gdje provodi ljetne mjesecse promatrajući kaktuse i palme u svom vrtu nakon što je u životu obišao cijeli svijet. Priprečava nam knjige koje bi vrijedilo pročitati, opisuje radijsku emisiju o Voyageru i pretvara je u čistu poeziju, a meni najljepše je ovo poglavlje o rječnicima.

Jenny Erpenbeck: Večer svih dana, Ljevak, 2019.

Ne manje zadovoljstvo, ali i muka, bio je prijevod romana jedne od najvažnijih suvremenih njemačkih autorica Jenny Erpenbeck u kojem varira pet mogućih života jedne žene kroz 20. stoljeće. Izludila me brojnim citatima od Biblije i Talmuda, preko Goethea do Brahmsa i Mozarta koji su svi naravno skriveni, a svi nisu ni prevedeni na hrvatski. K tome se neki od motiva pojavljuju u prvom poglavlju da bi onda opet izronili u zadnjem, dakle cijelu knjigu morala sam imati cijelo vrijeme u glavi. Ništa čudno jer Erpenbeck se bavila i režiranjem opera pa cijeli roman valja gledati kao svojevrsnu kompoziciju s brojnim varijacijama. Svakako najsnažniji i najdramatičniji ulomak je ovaj u kojem nasilje nad židovskom obitelji povezuje s biblijskom epizodom u kojoj anđeli spašavaju Lota.

Cees Nooteboom, *533 dana*, Fraktura, 2019.

niet op kan lossen. Ik wil het eigenlijk ook niet weten. Als ik een paar uur later aan zee sta zie ik, net als die Fenicische zeeman, dat ze alweer een stuk verder is op haar dagelijkse reis die eigenlijk ook de mijne is, omdat ik, terwijl ik daar doodstil sta, met een snelheid die ik nooit kan voelen met haar meedraai. Ik weet ook dat als de hemel vannacht helder blijft, Orion in mijn tuin op de afspraak zal zijn. Alles wat op aarde niet klopt wordt daarboven goedge maakt, of zo lijkt het. Wat wij in onze goedgelovigheid als tekens zien, als afbeelding van verhalen die ooit door mensen bedacht werden en door dichters opgeschreven, zijn in werkelijkheid zich met oneindige snelheid in de loop van miljoenen jaren van elkaar en van ons verwijderende levenloze gasbollen of steenhopen die wij namen gegeven hebben die ze zelf niet kennen.

23

Wie alsmear een andere taal om zich heen hoort heeft soms de neiging zich diep in de eigen taal te laten zakken, zo ongeveer als een diepzeeduiker. Nu bestaat er een woordenboek van mijn taal waarmede men ooit, in 1864, begonnen is en dat niet lang geleden eindelijk topotoid is. De eerste keer dat ik het volledig zag was in de Universiteit van San Diego,

88

nageln. Dazu aber war es schon zu spät gewesen, wo die Nägel, wo der Hammer, schon begann die Tür unter den Axthieben zu splintern. Andrej, Andrej. Da waren sie und ihr Mann die Treppe hinaufgelaufen, hatten an die Tür gepocht, hinter der die Amme mit dem Kind saß, aber die hatte nicht aufgemacht, entweder weil sie nicht verstand, wer da um Einlass bat, oder weil ihre Angst so groß war, dass sie die Tür einfach nicht aufmachen wollte. Über die letzte, steile Stiege waren sie und ihr Mann dann auf den Dachboden geflüchtet, als Andrej und seine Männer schon unten ins Haus drangen. Im Erdgeschoss zerschlugen die Eindringlinge die restlichen Fensterscheiben, rissen die Fensterrahmen aus der Wand, stießen den Bücherschrank um, schützten die Betten auf, zerschmissen Geschirr und Einweckgläser, schütteten die Vorräte auf die Straße, dann aber musste einer von ihnen gehört haben, wie sie und ihr Mann versuchten, die Dachbodentür zu verriegeln, denn ohne sich im ersten Stock aufzuhalten, liefen die Männer jetzt die Treppe hinauf, rissen auf dem Weg nach oben die Tapete von den Wänden und hieben mit der Axt hier und da Löcher ins Mauerwerk. Sie und ihr Mann standen hinter der Dachbodentür, die sehr dünn war, sie hatten den Riegel vorgeschoben, aber kein Möbel gefunden, das schwer genug gewesen wäre, um damit die Tür zu verbarrikadieren, jetzt hörten sie die Schritte der Männer auf der letzten, steilen Stiege. *Höre mein Gebet, Herr, und vernimm mein Schreien, schweige nicht zu meinen Tränen; denn ich bin ein Gast bei dir, ein Fremdling wie alle meine Väter. Lass ab von mir, dass ich mich erquicke, ehe ich dahinfahre und nicht mehr bin.* Der Himmel, der Himmel. Ging es nicht nach unten, musste es nach oben einen Ausweg geben. Sie begannen, die Ziegel des Daches mit den Händen fortzustößen und sich so eine Öffnung zu schaffen. Aber die Tür in ihrem

20

een oneindig aantal delen dat meters leek te beslaan. Later heb ik het antiquarisch aangeschaft. In mijn Amsterdamse huis staat het op de grond, het kan nergens anders worden ondergebracht. Soms zit ik er uren in te lezen, en heb dan inderdaad het gevoel alsof ik in een bathyscaaf in de oneindige diepte van mijn taal afdaal, waar woorden huizen die ik nog nooit gezien of gelezen had, namen van uitgestorven voorwerpen, ongedachte beroepen, varianten en synoniemen die niemand meer kent, citaten uit totaal verdwenen gedichten en boeken die moeten bewijzen dat die woorden of uitdrukkingen ooit echt geleefd hebben in een voorgoed verdwenen tijd. Het is vreemd daar, in die diepte, ik houd ervan om die vergane woorden hardop uit te spreken zodat ze tenminste nog één keer echt lijken te bestaan, maar na een paar uur kom je terug in een wereld waar ze hun geldigheid verloren hebben, alsof je in een vreemd land aankomt met alleen maar waardeloze bankbiljetten.

Mijn oneindige woordenboek kon ik natuurlijk niet mee naar het eiland nemen, maar hier had ik er een uit 1950 dat toch ook nog bijna drieduizend dicht bedrukte pagina's telde, ook al een exemplaar dat nauwelijks te tillen is. Een eiland is niet de beste plek voor boeken. Vocht is een vijand, schimmel zijn wapen. Wie veel met boeken omgaat weet van hun humeuren. Ze willen gelezen worden, ze verlangen

89

Jenny Erpenbeck: *Večer svih dana*, Naklada Ljevak, 2019.

muž gnjevno rastvorio ulazna vrata, očito, kako bi Andreja pozvao na red i prizvao k pameti, ali je vrata odmah zatvorio, kad je vidio kako Andrej, zajedno s trojicom ili četvoricom drugih mladih muškaraca, od kojih jedan drži sjekiru u ruci, trčecim korakom prilazi kući. Brzo je okrenuo ključ u bravi i zajedno s njom, svojom ženom, pokušao daske, koje su za takav slučaj uvijek bile u pripravi blizu vrata, pribiti na vrata. Za to je već bilo prekasno, kakvi čavli, kakav čekić, vrata su se pod udarcima sjekire već počela cijepati. Andrej, Andrej. Tad su ona i njezin muž potražili uza stube, lupali na vrata iza kojih je sjedila dojlja s djetetom, ali nije otvorila, ili zato što nije razumjela tko je to moli da uđe, ili zato što je njezin strah bio tako velik da vrata jednostavno nije htjela otvoriti. Preko posljednjih, strmih ljestava ona i njezin muž pobjegli su na tavan kad su Andrej i njegovi ljudi dolje već prodrli u kuću. Uljezi su u prizemlju razbili preostala prozorska stakla, izbili prozorske okvire iz zidova, prevrnuili omar s knjigama, rasporili poplune, razbili posude i staklenke za zimmicu, pobacali zalihe na ulicu, ali onda je jedan od njih sigurno čuo kako ona i njezin muž pokušavaju zakračunati tavanska vrata jer su muškarci bez zadržavanja na prvom katu potražili uza stube, usput strgnuli tapetu sa zidova i sjekinom napravili nekoliko rupa u zidu. Ona i njezin muž stajali su iza tavan-skih vrata koja su bila jako tanka, gumuli su zasun, ali nisu pronašli namještaj dovoljno težak da bi njime mogli zabarikadirati vrata, sad su čuli njihove korake na posljednjim, strmim ljestvama. Čuj, o Javle, molitvu moju, vupaje mi poslušaj, na suze se moje ne ognuši! Jer u tebe ja sam došljak, pridoštica kao svi oci moji. Odvрати pogled od mene, da odahnem prije nego što odem i više ne budem! Nebo, nebo. Ako nije išlo dolje, gore bi morali naći izlaz. Počeli su rukama razmicati crjepove na krovu kako bi napravili otvor. Ali vrata za njihovim ledima,

18

koja prgonitelje zadržavaju samo na trenutak, tanka su, tek nekoliko dasaka. Muž joj pomogne da se uspe i kroz otvor popne na krov. Ona ga onda želi povući za sobom. Ali tanka vrata više ne odoljevaju udarcima nasilnika. Ona ga tad vuče za jednu ruku, muškarci dolje za drugu. Lot ne želi predati anđele koji su kod njega odsjeli. Lot stoji na kućnom pragu, narod ga zgrabi za ruku i želi ga odvući kako bi ga kaznili zbog pruženog gostoprimstva, da navale barem na n j e g a, da se na n j e m u izive, da n j e g a ispljuju, izmrcvare i zga-ze, ali anđeli ga svojim andeoskim rukama iznutra hvataju za drugu ruku, jaki su, ljude vani zaslijepe blještanjem, povuku Lota natrag u kuću, zatvore vrata između njega i ljudi, ljudi vani ne mogu više vidjeti jedni druge ni pronaći ulaz u Lotovu kuću, pipaju rukama duž zidova i moraju se povući. O, Bože moj, ne kasni! Ona nema snagu anđela, ne uspijeva povući muža za sobom, držeći muža za ruku moli Andreja, kojega poznaje od malih nogu, za milost, i muškarce, koje ne poznaje, među njima onog sa sjekinom, za milost, ali još dok čvrsto drži ruku svog muža, muškarci koje ne poznaje i Andrej kojega poznaje od malih nogu, prvo ispusu njezina muža, zatim izudaraju, milost, da bi ga na kraju pred njezinim očima sasjekli. Ona ne pušta. Prvo muža drži za ruku, zatim još samo komad mesa drži za ruku, zatim nema više ničeg živog što bi mogla povući k sebi na slobodu. Potom je židovska udovica koja za ruku drži smrt. Zatim je pušta, uspravi se i pogleda gradić ispod i prostrani krajolik. Danje je svjetlo, ima slamatih krovova i krovova pokrivenih šindrom, ima ulica, trgova i bunara, u daljini polja i šuma, krave stoje na livadi, kočija se vozi poljskim putem, dolje ispred kuće stoje ljudi koji gledaju prema njoj, a sad šute i ne miču se. A onda odjednom vidi da pada snijeg. Sve će se sad zamrznuti, pomisli, dobro je, pomisli, snijeg, snijeg. Izgubi svijest i padne, otkotrlja se niz

19

DHKP
Društvo hrvatskih
književnih prevodilaca

OD IZVORNIKA DO PRIJEVODA

14. GODIŠNJA IZLOŽBA DRUŠTVA HRVATSKIH KNJIŽEVNIH PREVODILACA

SANJA MILIČEVIĆ ARMADA

Rođena sam 1963. u Pazinu, u Zagrebu sam studirala komparativnu književnost i češki jezik i književnost. Kratko sam radila u Pragu, a zatim sam putovala u Češku kao turistička pratiteljica, dugo sam prevodila za televiziju i radio, s češkog, slovačkog i engleskog. Sa zadovoljstvom sam putovala po cijeloj Europi i pisala putopise za novine. Prevodila sam knjige nekih od najpoznatijih čeških pisaca: Kundere, Hrabala, Klime, te

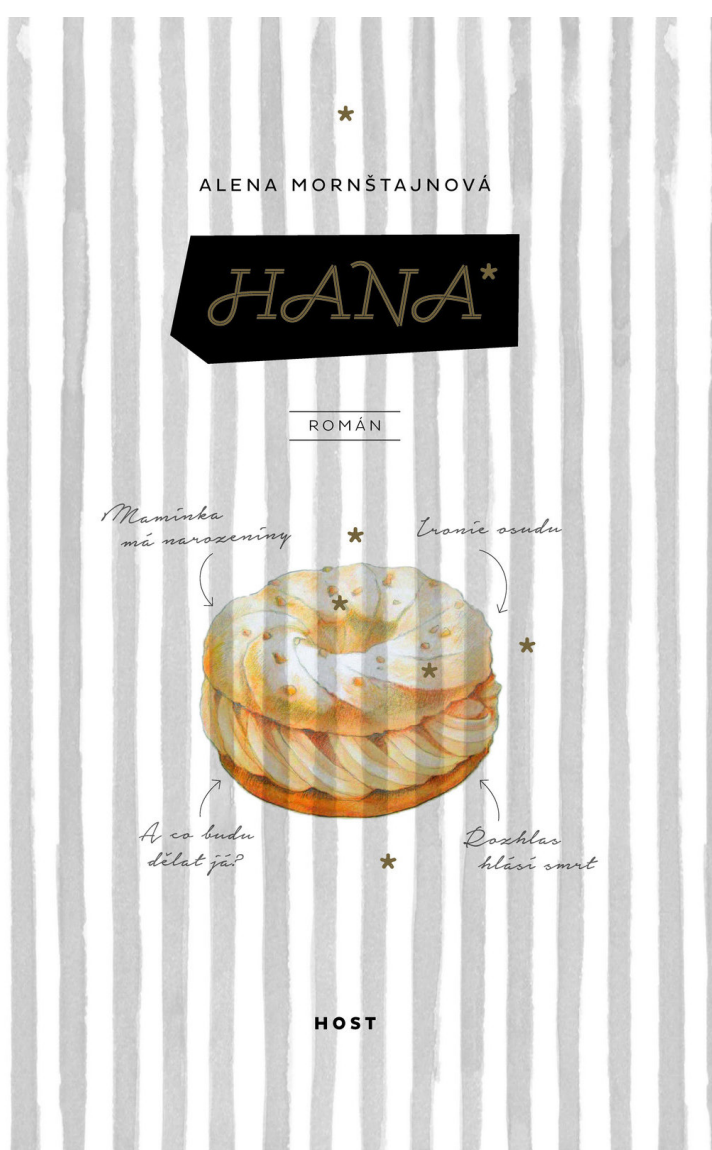
nekih poznatih i manje poznatih slovačkih pisaca. Prošle sam godine prvi put prevela i jednu knjigu za djecu, *Ctitorove pustolovine u podzemlju* Petra Stančíka i iz vlastitog sam iskustva otkrila da prevodenje knjiga za djecu nije dječja igra.

Alena Mornštajnová, Hana, Hena com, 2019.

Roman *Hana* Alene Mornštajnovae priča je o nekoliko generacije jedne obitelji, a počinje opisom epidemije tifusa koja je 1950-ih zatvorila u karantenu jedan češki grad. Poslije se radnja vraća u vrijeme Drugog svjetskog rata, a jedan je češki kritičar napisao da je to najbolja knjiga o Holokaustu koju je ikad pročitao. Premda sam prevodila i vrlo čitane naslove, to je prva knjiga koju sam prevela a da je u Češkoj bila bestseller. Odbrani ulomak govori o tome kako se dezinficiraju domovi oboljelih te kako na glavnome trgu preko razglasa obavještavaju građane o stanju pacijenata.

Pavel Vilikovský, Priča pravoga čovjeka, Hena com, 2019.

Priča pravoga čovjeka roman je jednog od najcenjenijih slovačkih pisaca, Pavla Vilikovskog, koji je početkom ove nesretne godine preminuo. Vilikovský je vrstan stilist i već sam prevela njegova *Psa na cesti*, a *Priča pravoga čovjeka* zapravo je dnevnik ne baš obrazovanog i ne baš pametnog čovjeka koji pokušava što bolje živjeti u socijalizmu. Bilo je zabavno, ali istodobno i zahtjevno, birati što jednostavnije, „neknjiževnije“, pa i „pogrešnije“ izraze i pritom se nadati da će čitatelji shvatiti da nismo nepismeni autor i ja, nego pripovjedač-zapisivač.

Alena Mornštajnová, *Hana*, Hena com, 2019.

Dezinfekční čtyř procházely městem, zastavily se u každého domu, kde někdo onemocněl, a zanechaly po sobě rozházené postele zbavené lůžkovin, silný odér vyvolávající nevolnost a značku napsanou bílou křídou na vstupních dveřích. I náš dům musel podstoupit tu potupnou proceduru a já jsem toho měla být svědkem, protože jsem byla jediná z domáček, kdo nebyl zavřený na infekčním oddělení. Přišla jsem s tetou Ivanou v dohodnutou dobu do naší ulice, odemkla jsem dveře do tmavé chodby a pustila dovnitř dva muže v bílých plátech a s rouškami přes nos a ústa. Dlouho, nekonečně dlouho – nebo mi to alespoň tak připadalo – jsme stáli dole v chodbě a čekaly, až dokončí svůj úkol.

„Hotovo?“ zeptala se teta Ivana, když seběhli ze schodů. „Ještě to hodinářství,“ odpověděl jeden z mužů. „Prý jsou tady někde klíče.“

Ukázala jsem na věšák vedle vchodových dveří, a když odemkli a vešli, nakoukla jsem za nimi. Všechno bylo na svém místě, ale přesto bylo na krámku něco divného.

Ticho. Bylo to cizí, zlověstné ticho, které mě tak překvapilo. Neslyšela jsem tikot hodinových strojků. Kyvadla nehybně visela a ručičky na cifernících ukazovaly čas, kdy se zastavily. V domě nežádal nikdo, kdo by desítky, možná stovku hodin natahoval, nebyl tam nikdo, kdo by je potřeboval. Bylo to, jako kdyby umřeli.

Muži skončili a podali tetě Ivaně k podpisu papír do-svědčující, že svoji práci provedli důkladně a bez potíží, o čemž konečněoc svědčil i přišerný zápach, který po sobě zanechali.

Znovu jsme zamkly, prošly naší úzkou ulicí a zabořily k náměstí. V ulicích bylo víc lidí než obvykle a všichni mířili jedním směrem.

36

„Jdou si poslechnout hlášení,“ řekla teta Ivana, sevřela moji ruku pevněji a přidala od kroku. Očividně neměla v úmyslu se na náměstí zdržet.

„Teto,“ zaprosila jsem, „zůstaňme tady. Podívejte se, támhle jsou taky nějaké děti.“

Vím určitě, že to nebylo moje žadonění, co tetu Ivanu přemělo zastavit a naslouchat nekonečnému řetězu jmen a hlášení o stavu nemocných. Zadržela ji zvědavost probuzená pohledem na tichý dav, který stal čelem k budově městského národního výboru. Odejít jí nedovolila zašumění, která občas přejela mořem shromážděných lidí, když se stav nemocného zhoršil, zlověstný šepot a vzlyky. Zastavila se a nehybně poslouchala, jestli uslyší jméno někoho, koho zná. Stála, i když věděla, že by měla jít dál, ale zvědavost ji přilepila nohy k dlážděnému chodníku.

Jednotvárný hlas předčítal nekonečný seznam, pečlivě vyslovoval jména a zařazoval je do kategorií. Zaslouchla jsem jméno Hana Heleroová. Zatahala jsem tetu Ivanu za rukáv a připadala jsem si hrozně důležitá. O moji tetě Haně se mluvív v městském rozhlasě.

„Stav velmi vážný,“ řekl hlasatel. To pro mě nebylo nic nového, sama jsem viděla, že teta je na tom špatně. Poslouchala jsem dál. Jméno a stručné oznámení. Stav středně vážný, vážný, stav nezměněn, stav uspokojivý, mimo nebezpečí... Pak hlasatel pronesl další jméno a zdálo se mi, jako kdyby se nějak zdrhl. Po chvíli ale pokračoval. „Zemřel,“ řekl a pomalým tempem četl dál.

Polila mě hrůza. Předtím mě vůbec nenapadlo, že by maminka, tatínek, Dagmarka nebo Otík mohli umřít. Umírají přece jenom hrozně staří lidé, a tatínek vždycky říkal, že jeho vlasy nezešedly stářím, ale starostí, a maminka neměla ani vrásku. A moji sourozenci byli ještě děti. Cítila jsem, jak se tetina dlaň svírá kolem moji paže a táhne mě pryč.

37

pazuchami, a to je známe, že keď človek klame, tak sa potí, a najviac keď klame jak ona rovno do očí. Viem aj podľa seba, len ja sa potom skôr na čelo a ešte aj na krku niekedy.

Takto ináč, poviem rovno, by Buzalková aj stála za hriech. Má šikovnú figúru, štíhlu, a čo som si hlavne všimol, vrtký zadok, pri chôdzi jej raz na jednej, raz na druhej strane naskočí až taká hrča. Akoby ten zadok hovoril, že kukni. Raz som aj videl, ako ju na chodbe riaditeľ, ešte ten minulý, Mandlík keď šiel okolo, tak z ťartu po ňom potľapkal, a Buzalková nie žeby sa nejako rozhorčila, len sa zasmiala, akože od riaditeľa to dobre padne, také ocenenie. Pocta, vlastne. Ale darmo, na V. ona nemá, ani čo sa týka výzoru, a ani povypriávať sa tak od srdca o živote a tých rozličných súvislostiach by sa s ňou nedalo, ju zaujímajú len klebety. Ale hlavne je tu ten problém, keby aj k ničomu došlo, že nevie držať jazyk za zubami. To je práve to neprijemné, čo som spomínal, lebo keď o tej stávke povedala mne, zaručene to rozvláči po všetkých kanceláriách a budeme si s V. musieť dávať v robote väčší pozor.

23. apríla

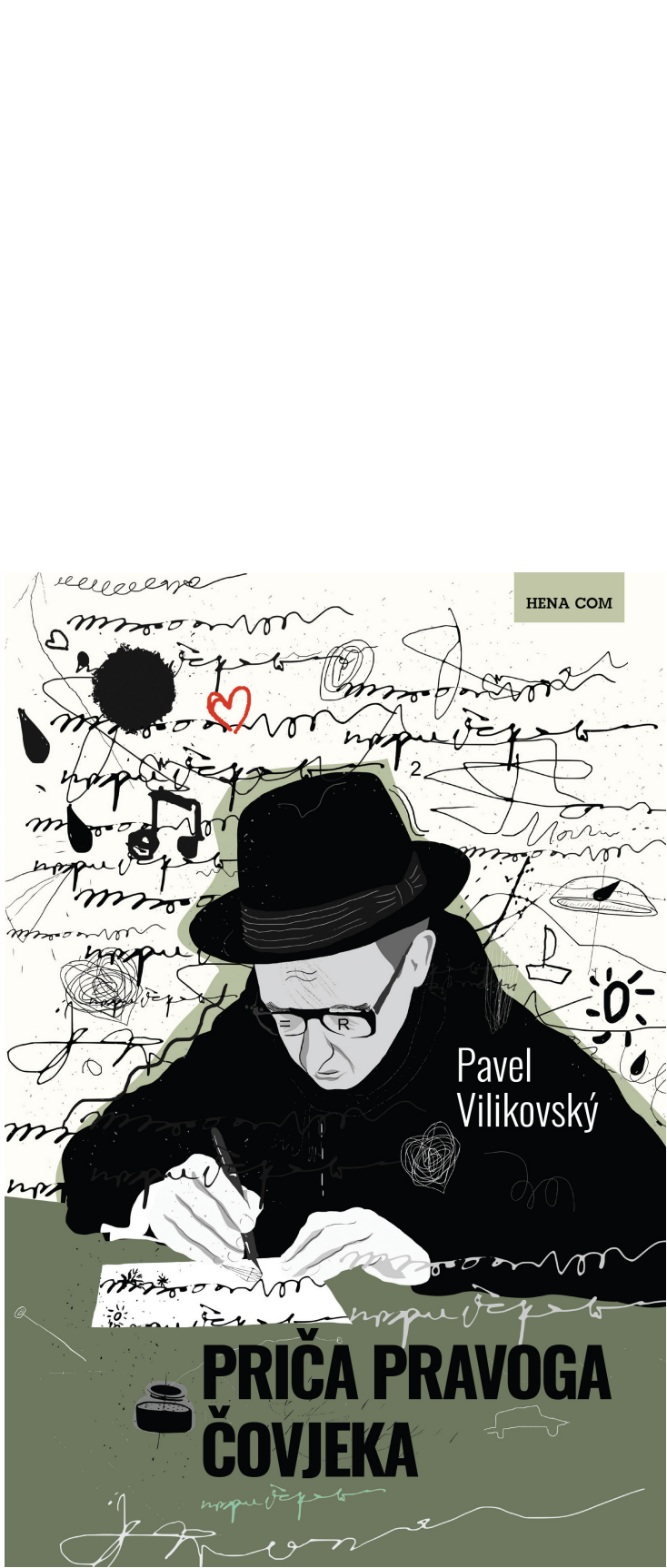
Toto by som sem ani nemal písať, vlastne, lebo je to tajné, ale však aj tento denník je tajný a nik ho čítať nebude, na to už dám pozor. Iba Zdeno raz možno, keď bude veľký, a vtedy už tá tajnosť nebude dôležitá, že by som o nej musel zachovávať mlčanie. Lenže oni sú tajní, tajná bezpečnosť, tak zo všetkého robia tajnosti, aj celkom zbytočne, sa mi zdá.

58

Priča pravoga čovjeka

konjaka. Karpatska brendija, da budem precizan. Čak mi se i predstavio, Ondrášik, zato bratič Ondro, prema prezimenu, iako ni ono sigurno nije pravo, jer tajna policija ima i tajna prezimena, to mi je poznato još od oca, kad je imao natezanja s njima, jer kad bi se predstavljali pravim imenom, vjerojatno ne bi dugo ostali tajni. Pa i to ti kaže zdrav razum. Slovačka je mala, tu svatko zna svakoga, odmah bi njegovi znanci i susjedi počeli pričati, Ondrášik radi u tajnoj policiji, zar to ne znaš? I možeš zaboraviti na tajnost.

Ali, o čemu se radilo, jer je jasno da Ondro nije ugovorio sastanak sa mnom zbog mojih plavih očiju. Prvo se samo tako, općenito raspitivao, što je novo u poduzeću, nisam mu odmah znao ni odgovoriti, ali poslije sam se sjetio o čemu se priča, da će nam priključiti i dvije ili tri manje tvornice izvan grada, u Martinu, Rovnom Polu i još negdje i da će naša direkcija postati generalna direkcija i da će direktor biti generalni. Doduše, to se zasad samo priča, a čini se da Ondru to i nije jako zanimalo, on je mislio na novog zaposlenog, onog Vranu, kako radi, je li se uklopio u kolektiv i tako. Što sam na to trebao reći? Velim, vrlo je kratko kod nas, a jasno je da nije izučeni majstor, ali trudi se i vjerojatno će se uskoro snaći s poslom, a što se tiče kolektiva, on je nekako tih, ni u što se ne petlja. Ondro je samo kimao glavom, dobro, dobro, a onda me upitao isto kao i onaj put Galamboš, znam li gdje je prije radio. Onda sam mu rekao, to možda nisam trebao, ali nisam izdržao, kao iskustiji

Pavel Vilikovský, *Priča pravoga čovjeka*, Hena com, 2019.

23. travnja

Ovo ne bi trebao ni pisati, zapravo, jer je to tajna, ali i ovaj dnevnik je tajni i nitko ga neće čitati, za to ću se pobrinuti. Možda samo Zdeno, jednom kad bude velik, a tada tajnost neće biti važna, tako da ne moram o tome šutjeti. Budući da su oni tajna policija, od svega prave tajne, pa i sasvim nepotrebno, čini mi se.

Dakle, jučer sam bio na prvome sastanku s bratičem Ondrom. S obzirom na to da je kao iz Hlohovca, prilično se dobro snalazi u Bratislavi, izabrao je bistro, kavanicu koja je prilično daleko od našega poduzeća, skroz kod glavnoga kolodvora, zove se Marina. Dok smo razgovarali, malo smo i popili, po njegovim riječima, srknuli, jer je on naručivao i sve je platio, navodno imaju fond za takve stvari, popili smo svaki po tri

70

71